

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

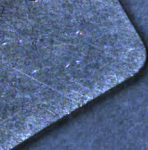
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Digitized by Google

DE
GEHEEL VERNIEUWDE EN VERBETERDE
TRAP DER JEUGD,

*Of Naauwkeurige en Bevattelijke
Grondlegger der Nederduitsche*

SPEL-, LEES-, SCHRIJF-

EN

T A A L K U N S T ;

DOOR

BASTIAAN CRAMER.

De prijs is 30 Centen.

OK 20-984

**Bij den Uitgever dezex, en verder
alom, zijn te bekomen:**

- Gedachten over onderwerpen, het lager onderwijs betreffende, door J. VAN DRIEL en P. K. GÖRLITZ; 2de verbeterde en vermeerderde druk, gr. 8vo f 1.00
- Beknopte geschiedenis der voornaamste landen en volken der wereld; een leer- en leesboek voor de schooljeugd; 3 stukjes, 2de druk, kl. 8vo. - 0.50
- BOMHOFF, Hz. (D.) Geslachtlijst der Nederduitsche Zelfstandige Naamwoorden; 2de druk - 0.25
- BRAAKENBURG, (D.) levensschetsen van voorname Nederlandsche vrouwen. Een leesboek voor de Meisjesscholen . - 0.20
- BEMMELÉN, (J. VAN) Nieuw vermakelijk Nederduitsch Spelen Leesboek - 0.20
- Lauwerkransje ter belooning en aanmoediging; kl. 8vo. met titel, gekl. vignet en 4 gekl. plaatjes. - 0.90
- NIEUWOLD, (J. H.) het leven van JEZUS, voor kinderen van vijf tot zeven jaar, uitgegeven door H. W. C. A. VISSER; 4de druk, kl. 8vo. - 0.20
- Over de werkwoorden der Fransche taal en derzelve vervoeging, kl. 8vo.
- Sammlung auserlesener Geschichten und Erzählungen, zum Nutzen und Vergnügen derer, welche die deutsche Sprache erlernen wollen; kl. 8vo. 5te Auflage. - 0.75
- Vaderlandsche Geschiedenis, in 52 lessen, voor de Nederlandsche jeugd en scholen; 10de druk, vermeerderd en tot op onzen tijd aangevuld door J. VAN WIJK, Rz., kl. 8vo. - 0.30
- WILLEMSSEN, (P. F.) de Duitsche kindervriend, in eenen Hollandschen veranderd, tot een leesboek in de scholen; 3 stukjes, nieuwe druk, kl. 8vo. - 0.70
- WIJK, Rz. (J. VAN) nieuwe handleiding tot de Aardrijkskunde; gedeeltelijk gevolgd naar *Cannabich's Lehrbuch*, en verder uit de berigten en bijzondere mededeelingen, vooral betrekkelijk ons Vaderland; 3 deelen, gr. 8vo. met kaarten. - 12.00

DE J. E. TER GOUW

GEHEEL VERNIEUWDE EN VERBETERDE

Trap der Jeugd,

OP NAAUWKEURIGE EN BEVATTELIJKE
GRONDLEGGER DER NEDERDUITSCH E

SPEL-, LEES-, SCHRIJF- EN
TAAKUNDE;

Niet alleen naar de eenvoudige vatbaarheid en het
aangroeiend begrip der Leerlingen, van het A, B,
C af, tot eene volkomene kennis in het spellen
en lezen ingerigt, maar ook zeer nuttig en nood-
zakelijk voor Ouders, die geene gelegenheid
noch vermogen hebben, om hunne kinde-
ren ter School te zenden.

KORT EN KLAAR, TOT ALGEMEEN HUIS- EN SCHOOL-
GEBRUIK, OPGESTELD

DOOR

BASTIAAN CRAMER,

In leven Hoog- en Nederduitsch Schoolhouder te ARNHEM.

NIEUWE, VERBETERDE UITGAVE, INGERIGT NAAR DE
TEGENWOORDIG AANGENOMENE SPELLING.

TE NIJMEGEN, BIJ
J. F. Thieme.

1839.

De Uitgever aan al de vereischten, bij de wet bepaald, voldaan hebbende, stelt dezen zijnen wettigen eigendom en het regt tot het drukken en uitgeven van dit Werkje onder de bescherming der wet, en verklaart, dat hij elken Nadrukker, Verkooper of Verspreider van nagedrukte Exemplaren van hetzelfde geregteijk vervolgen zal; terwijl hij aan dengenen, die zoodanigen Nadrukker, Verkooper of Verspreider van nagedrukte Exemplaren van dit Werkje weet aan te wijzen, een vierde der bij de wet toegezegde schade-loosstelling belooft.

J. H. Triema

Duitsch Kapitaal A / B / C.

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z.

Duitsch Gemeen A / B / C.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t
u v w x y z. ſ ſ ſ ſ ſ ſ ſ.

Romeinsch Kapitaal A, B, C.

A B C D E F G H I J K L M N O P
Q R S T U V W X Y Z. Æ.

Romeinsch Gemeen A, B, C.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t
u v w x y z. æ œ é &c.

• Curcijsch Kapitaal A, B, C.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R
S T U V W X Y Z.

Curcijsch Gemeen A, B, C.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u
v w x y z.

Kapitaal nieuw Schrijf- A, B, C.

A B C D E F G H I J K L M
N O P Q R S T U V W X Y Z.

Gemeen nieuw Schrijf- A, B, C.

a b c d e f g h i j k l m
n o p q r s t u v w x y z.

Kapitaal oud Schrijf- A, B, C.

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z.

Gemeen oud Schrijf- A, B, C.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t
u v w x y z.

C, Q, X en Y zijn vreemde Letters, en worden ook alleen in vreemde woorden gebruikt.

E E R S T E T R A P.

Woorden en Lettergrepen van twee Letters, uitgaande naar den klank van de vijf Zelfklinkers of Vocalen, a, e, i, o en u.

1. Les.

Ba	be	bi	bo	bu
Cu	co	ci	ce	ca
Da	de	di	do	du
Fu	fo	fi	fe	fa
Ga	ge	gi	go	gu
Hu	ho	hi	he	ha
Ja	je	ji	jo	ju
Ku	ko	ki	ke	ka
La	le	li	lo	lu
Mu	mo	mi	me	ma

2. Les.

Na	ne	ni	no	nu
Pu	po	pi	pe	pa
Ra	re	ri	ro	ru
Su	so	si	se	sa
Ta	te	ti	to	tu
Vu	vo	vi	ve	va
Wa	we	wi	wo	wu
Xu	xo	xi	xe	xa
Za	ze	zi	zo	zu

Woorden en Lettergrepen van twee Letters, waarin de Klinkers voorgaan.

3 Les.

Ab	eb	ib	ob	ub	am	em	im	om	um
uc	oc	ic	ec	ac	un	on	in	en	an
ad	ed	id	od	ud	ap	ep	ip	op	up
uf	of	if	ef	af	ur	or	ir	er	ar
ag	eg	ig	og	ug	as	es	is	os	us
uk	ok	ik	ek	ak	ut	ot	it	et	at
al	el	il	ol	ul					

Woorden en Lettergrepen van drie Letters.

4 Les.

Bla	ble	bli	blo	blu	Sla	fle	fli	flo	flu
Clu	clo	cli	cle	clu	Smu	fmo	fmi	fme	fma
Dra	dre	dri	dro	dru	Sna	fne	fni	fno	fnu
Flu	flo	fli	fle	flu	Spu	fpo	fpi	fpe	fpa
Gla	gle	gli	glo	glu	Tra	tre	tri	tro	tru
Klu	klo	kli	kle	klu	Vru	wro	vri	vre	vra
Pla	ple	pli	plo	plu	Wra	wre	wri	wro	wru
Pru	pro	pri	pre	pru					

A 3

Gelijkluidende uitgangen van meest al de Woorden van ééne Lettergreep, die met (a) en (aa) gespeld worden, door welke klankherhaling een leerling veel gemakkelijker het spellen zal kunnen ingeprint worden.

De uitgang op a zelve is reeds genoegzaam gezien; dus gaan wij over tot de overige Letters van 't A, B, C, en wel naar orde van hetzelfde.

5. Les.

Uitgang op ad en at, als van éenen klank.

bad	glad	mat	prat	spat	wrat
blad	grat	nat	rad <i>en</i>	stad	zat
brat	had	pad	rat	vat	<i>enz.</i>
dat	kat	plat	schat	wat	

Uitgang op af en aft.

baf	draf	graf	laf	schaf	baf	draft
blaf	gaf	kaf	staf	straf	blaf	schaft

Uitgang op ag, agt en acht.

bag	plag	bragt	lacht	plagt	tracht	zacht
dag	rag	gracht	magt	pracht	vacht	<i>enz.</i>
lag	vlag	jagt	nacht	schacht	vracht	
mag	zag	kracht	pacht	smacht	wacht	

6. Les.

Uitgang op ak en akt.

bak	jak	pak	knak	vak	zwak	pakt
brak	krak	rak	sprak	vlak	bakt	zakt
dak	lak	stak	strak	wrak	hakt	<i>enz.</i>
hak	mak	smak	tak	zak	lakt	

Uitgang met al, enz.

bal	mal	wal	kalk	hals	ge { mald ftald gald valt.
dal	ftal	zal	spalk	maals	
gal	tal	galg	talk	balkt	
hal	val	balk	valk		

7. Les.

Uitgang op am, amd, ambt en ampt.

dam	nam	ram	zwam	ge { kramd ftampt.	ge { kramd ftampt.
ham	lam	ftam	damd		
kam	kwam	tam	kamd		

Uitgang op an, and, ant, ans, anst en angst.

ban	brand	want	trans
dan	hand	zand	ge { danst kranst
jan	land	ge-zant	
kan	mand	kant	ver { glanst fchanst angst langst vangst
man	pand	ba-lans	
pan	rand	dans	
span	tand	glans	
van	ftand	krans	
band	wand	mans	

8. Les.

Uitgang op ap en apt.

grap	krap	fap	flap	ge { fnap be-trapt enz.
kap	lap	fchap	ftap	
klap	pap	fchrap	trap	

Uitgang op ar, ark, ard of art, arm, armd, arst.

bar	ark	kwart	arm	ge-karnd harst enz.
kar	bark	smart	darm	
nar	bark	tart	warm	
fchar	park	be-nard	al-larm	
ftar	hard <i>en</i>	ge-fard	er-barmd	
bar	hart	ver-ward	ver-armd	

Uitgang op as en ast.

das	pas	gast	plast
glas	plas	past	tast
gras	ras	kast	vast
jas	tas	last	wast
kas	vlas	mast	enz.
las	was	past	

Uitgang op auw, auwd, auuw, auuwd en auuwt.

dauw	kaauw	raauw	be-naauwd
ge-dauwd	naauw	gaauw	kaauwt

9. *Les.*

Uitgangen van gelijkkluidende Woorden en Lettergrepen, die met aa gespeld en dus lang uitgesproken worden.

Uitgang op aad en aat, als van eenen klank.

braad	graad	smaad	zaad	graat	maat	staat
daad	kwaad	naad	baat	haat	plaat	straat
draad	raad	ge-waad	gaat	laat	praat	vraat

Uitgang op aaf, aafd en aaft.

braaf	laaf	slaaf	ge-laafd	slaaft
draaf	raaf	staaf	draaft	staaft
graaf	schaaf	be-schaafd	graaft	

Uitgang op aag, aagd en aagt.

daag	klaag	jaag	be	draagt	waagt
draag	kraag	plaag		haagt	zaagt
graag	laag	zaag		klaagt	enz.
haag	maag	ge	}	plaagt	
jaag	staag			daagd	vraagt

10. Les.

Uitgang op aak en aakt.

aak	laak	staak	haakt	ge-smaakt
baak	maak	taak	kraakt	ge-staakt
blaak	naak	vaak	laakt	ge-wraakt
braak	kwaak	waak	maakt	be-spraakt
draak	rak	wraak	naakt	be-waakt
haak	schaak	zaak	kwaakt	ver-zaakt
kaak	smaak	blaakt	raakt	
kraak	snaak	braakt	schaakt	

Uitgang op aal, aald, of aalt.

aal	dwaal	paal	vaal	ge draald	praalt
baal	haal	praal	waal	ge dwaald	taalt.
daal	kaal	kwaal	zaal	haald	
draal	maal	taal	ge-daald	paalt	

11 Les.

Uitgang op aam, aamd, enz.

aam	praam	be-faamd	ge-vaamd
blaam	raam	ge-naamd	enz.
zaam	schaam	be raamd	
kraam	vaam	schaamd	

Uitgang op aan, aand, enz.

aan	gaan	staan	zaan
baan	haan	spaan	zwaan
blaan	laan	taan	ge-baad
ge-daan	maan	traan	enz.
daan	paan	vaan	
draan	raan	waan	

Uitgang op aap en aapt.

aap	jeap	raap	slaap	ge gaapt
gaap	paap	schaap	slaapt	ge raapt

12. *Les.**Uitgang op aar, aard en aas.*

aar	jaar	schaar	aard	ge	klaard	jaars
baar	klaar	snaar	daard			spaard
blaar	maar	spaar	be	ver	jaard	raars
daar	naar	staar				waard
gaar	paar	vaar	ge	paard	haars	enz.
haar	raar	waar			zwaard	kaars

Uitgang op aas, aasd, aast, enz.

aas	gaas	maas	dwaas	ver	glaast	naast
baas	haas	ge-raas	ver-baasd		haast	raast.
blaas	kaas	vaas			blaast	

Uitgang op aauw, enz.

grauw, klaauw, naauw, paauw, raauw.

Uitgang op aai, enz.

baai	kraai	waai	ge	kraaid	ge	waaid
draai	paai	zwaai				
fraai	taai	ge-draaid	naaid		zwaaid.	

Ziet daar meest al de uitgangen, die bij de Letter **a** en **aa** voorkomen. Op dezen voet zullen wij ook voortgaan met de andere Vocalen of Zelfklinders, doch ons nu nog eerst een weinig ophouden met de korte en lange uitspraak van **a** en **aa**, wanneer die op een' Medeklinker neerkomt, gelijk in den eersten druk breeder is voorgesteld; doch dat evenwel nu onnoodig is, omdat zulks hier reeds in de gelijkkluidende woorden, duidelijk genoeg, anders gezien en geleerd kan worden.

13. *Les.*

a kort	aa lang	a	aa	a	aa
al	aal	schal	schaal	zwan	zwaan
dal	daal	tal	taal	man	maan
hal	haal	val	vaal	bat	baat
kal	kaal	wal	waal	gat	gaat
pal	paal	zal	zaal	itad	itaat

Hier zullen wij nu te gelijk de korte en lange uitspraak van e en ee, o en oo, u en uu, laten volgen, wanneer die mede op een' medeklinker nederkomen; doch ook maar weinige woorden tot een voorbeeld nemen, dewijl bij de gelijkkluidende woorden, even als bij de Letter a, zulks klaar genoeg geleefd en uitgebreid zal worden: alles om de Leerlingen maar te gewennen aan de uitspraak, naardien het zoo zeer van het geringe oordeel der kinderen niet afhangt, en de reden nader wordt betoogd.

<i>kort</i>	<i>lang</i>	e	ee	e	ee	e	ee
bek	beek	heft	heeft	pen	peen	red	treed
rel	reel	het	heet	kwel	kweel	vel	veel
del	deel	ker	keer	rep	reep	wek	week
elst	eelst	leg	leeg	scheld	scheeld	west	weest
fest	feest	men	meen	smet	smeet	zwem	zweem
geld	geeld	net	neet	steit	steelt	zwet	zweet.

Mes o en oo.

blos	bloos	los	loos	schok	schook	woad	woond
dof	doof	mor	moor	stort	stoort	zog	zoog
God	good	not	noot	strop	stroop	zon	zoon.
hol	hool	poet	poegt	togt	töogt		
kok	kook	ros	roos	vorst	voorst		

Mes u en uu.

buk	buuk	hur	huur	tur	tuus
bur	buur	hulp	huurd	vul	vuur
burg	buurt	hur	huur	vult	vuurt
dut	duurt	mur	muur	zur	zuur.
gur	guur	schur	schuur		

Van den zelfklinker i, welke niet verdubbeld kan worden, zullen wij op zijne plaats nader spreken, en nu overgaan tot de E.

14. Les.

Letter E.

Uitgang op eh, ebt, ed, et, ee, eed, en eet.

heb	met	wet	beet	kneed	smeet
web	net	zet	breed	kneed	sneed
ebt	red	thee	deed	kreet	speet
hebt	flet	twee	eed <i>en</i>	leed	spleet
bed	smet	vee	eet	meet	weet
het	tred	wee	heet	neet	wreed
lek	vet	zee	keet	reet	zweet
let.					

Uitgang op eef, eefd en eeft.

beef	keef	scheef	weef	beeft	kreeft	ge { streefd weefd zweefd
dreef	leef	steef	zeef	geeft	leeft	
geef	neef	teef	zweeft	kleeft		

15. Les.

Uitgang op eeg en eegt.

deeg	reeg	weeg	kreegt	veegt	zweegt
kreeg	steeg	zeeg	leegt	weegt	<i>enz.</i>
leeg	veeg	zweeg	reegt	zeegt	

Uitgang op eek en eekt.

eek	breek	kweek	week	bleekt	smeekt	wreekt
beek	kreek	smeek	wreek	breekt	spreekt	be-zweekt
breek	leek	spreek	zweek	preekt	steekt	<i>enz.</i>
bleek	preek	steek	eekt	kweekt	weekt	

Uitgang op eel, eeld en eelt.

eel	keel	steel	beeld	ge { scheeld speeld streeld	eelt
deel	meel	streel	gebeeld		steelt
geel	scheel	teel	gekeeld		
heel	speel	veel	kweeld		

Uitgang op eem en eemt.

leem, neem, zeem, neemt, teemt.

16. Les.

Uitgang op een, eend en eent.

been	kleen	peen	speen	zeen	ver {	ge {	speend meend steen
oën	leen	reen	steen	leend			
geen	meen	scheen	veen	kleend			
heen	neen	fleen	ween				

Uitgang op eep en eept.

keep	neep	sleep	zeep	neept	ge {	streept zweept
leep	streep	reep	zweep	sleept		

Uitgang op eer en eerd.

beer	keer	smeer	veer	be {	ge {	leerd smeerd	
geer	leer	speer	zeer				zweerd
heer	meer	weer					geerd keerd

Uitgang op ees, eesch en eest.

lees	rees	wees	feest	leest	weest
pees	prees	heesch	geest	meest	enz.

Uitgang op eeuw.

seuw, leeuw, schreeuw, sneeuw, spreeuw, weeuw.

17. Les.

Uitgang op eg, echt, egt, ek, ekt, el en eld.

leg	blek	spekt	be-gekt	el	stel	held
weg	gek	be-stek	ge-dekt	fel	tel	geweld
zeg	hek	trek	ge-lekt	hel	vet	veld
hecht	lek	vlek	ge-rekt	kwel	wel	kwelt
legt	nek	vrek	ge-vlekt	scher	ge-zel	scheld
zegt	dek	wek	ge-wekt	snel	zwel	ge-sped
bek	rek	be-dekt	bel	spcl	geld	veld

Uitgang op elk, elm, elp, els en elsch.

elk	melk	helm	help	pels
kelk	welk	schelm	schelp	helsch

Uitgang op em en emd.

hem, klem, stem, strem, hemd, ge-klemd, ge-stemd, ge-stremd.

Uitgang op en, end en ent.

ben	en	ken	pen	ten	ge	kend	rent
den	hen	men	ren	wen		wend	went.

Uitgang op ep, ept, er, ert, erd, erg, erk, erm, ern.

rep	schept	smert	verg	sterk	berm	kern
schep	ver	werd	kerk	werk	scherm	enz.
snep	ster	erg	merk	zerk	zwerm	
rept	hert	dweg	perk	zwerk	bern	

Uitgang op es en est.

bes	les	zes	gest	mest	pest	vest
des	mes	bést	lest	nest	rest	west.

De tweeklanken ei, eu, ae, oe, en alle overigen, zullen wij ieder opzettelijk bij elkander plaatsen, en gaan nu over tot de letter I.

18. *Ios.**Uitgang op id en it.*

bid, imid, dit, git, pit, spit, wit, zit.

Deze letter, kort in de uitspraak zijnde, wordt lang gemaakt door bijvoeging van e, gelijk zulks in de volgende woorden te zien is:

Uitgang van bijna al de woorden met ie.

die	griek	fielt	riep	lier	lies
wie	kriek	hiel	schiet	tier	nies
zie	piek	priem	sliep	vier	spies
riet	riek	riem	bier	wier	vlies
brief	wiek	bien	dier	zier	vries
dief	ziek	dien	gier	giert	wies
grief	piekt	lien	hier	piert	giet
hief	riekt	tien	lier	tiert	hiet
leef	hiel	vlien	mier	viert	liet
wieg	kiel	wien	nier	wierd	niet
liegt	viel	zien	pier	bies	riet
vliegt	wiel	diep	schier	dies	vliet.
driegt	ziel	liep	spier	kies	

19. *Les.*

Uitgang der woorden in if, icht, ig, igt, ik, ikt, il, ild, im, in, ind, ip, is, isch.

gif	rigt	ge-bikt	ver-spild	ge zind
rif	schicht	likt	stild	kip
drift	sticht	schikt	ge { vild	klip
gift	ge { wigt	schrikt	wild	lip
schrift	zigt	zwick	kim	schip
sticht	bik	bril	schim	slip
zigt	blik	gil	wim	snip
ligt	dik	pil	min	stip
zicht	lik	ril	spin	disch
dicht	mik	schil	tin	gis
jicht	pik	spil	win	lis
licht	schik	stil	zin	wis
ligt	schrik	yil	be-mind,	visch.
nicht	wrik	wil	vind	onz.
pligt	zwick	schild	wind	

*Woorden met de Letter o.**Van eenen doffen klank.*

dof	vol	kom	spon	schopt
maf	wol	krom	ton	bons
pod	bom	mom	won	dons
pocht	brom	om	zon	ons
bok	dom	som	op	bos
bol	gom	bron	pop	bosch
dol	hom	kon	schop	enz

*Woorden met de Letter o.**Van eenen harden klank.*

dok	rök	kop	form	los
doch	schok	top	storm	mos
noch	flok	strop	worm	ros
toch	stok	dopt	dorp	vos
god	wrok	sept	florp	klos
hof	fokt	dor	worp	kost
grof	lokt	schor	schors	lost
lof	schok	snor	dorsch	post
dog	stokt	tor	norisch	rost
nog	wrokt	bord	torsch	lat
rog	bol	word	fort	mot
togt	hol	korf	gort	rot
fok	mol	storf	hort	schot
hok	rol	worf	kort	slot
klok	tol	zworf	lort	spot
kok	dop	borg	port	tot
lok	fop	worg	schort	
pok	hep	zorg	sport	

Woorden met oo.

22. Les.

23. Les.

bood
brood
dood
lood
nood
rood
snoed
doof
kloof
loof
roof
schoof
floof
snoef
stoof
dooft
hoofd
kloeft
looft
rooft
flooft
boog
hoog
koog
laog
poog
spoog
toog
woog
zoog
be-toogd

ver-hoogd
moogt
poogt
zoogt
dook
kook
rook
smook
spook
stook
strook
smookt
stoekt
dooft
kool
pool
school
zool
verdoold
zoold
boom
droom
loom
dom
room
schroom
stroom
toom
vroom
zoom
droom
schroomt

stroomt
boon
hoon
koon
kroon
loen
schoon
troon
toon
woon
zoon
hoont
loont
teont
woont
doop
hoop
knoop
koop
kroop
loop
stroop
doopt
hoopt
knoopt
loept
boor
door
hoor
koor
moor
smoor

spoor
stoor
voor
boort
hoort
moord
poort
snoort
soort
spoort
stoort
voort
woord
boos
doos
hoos
koos
loos
poos
roos
hoost
kroost
loost
ge-roost
bloot
goot
groot
kloot
koot
moot
poot
stoot

24 Les.

Woorden met de Letter u; met uu.

lyb	mud	ruk	ful	kurk	buur
schub	mug	stuk	rund	schurk	duur
kuch	rug	drukt	kunt	turk	huur
ducht	stug	ge-lukt	munt	bus	muur
jucht	buk	rukt	punt	dus	puur
lucht	druk	brul	schup	kus	schuur
ge-rucht	kruk	gul	durf	lus	vuur
zucht	nuk	nul	turf	mus	zuur

25 Les.

Woorden met de Letter ij.

bij	wijd	dijk	lijm	zwijn	spijs
gij	zijd	lijk	rijm	zijn	wijs
hij	kijf	rijk	lijm	schijnt	ijs
mij	lijf	wijk	zwijm	grijp	spijst
snij	rijf	zwijk	lijmt	rijp	wijst
wij	stijf	wijkt	rijmt	sliep	bijt
zij	vijf	bijl	lijn	trijp	mijt
lijd	wijf	mijl	mijn	grijpt	kwijt
mijd	krijg	stijl	pijn	nijpt	smijt
snijd	vijg	vijl	rijn	sljpt	spijt
strijd	zwijgt	wijl	schijn	grijs	vlijc
tijd	zijgt	vijlt	wijn	prijs	zijt

Dus hebben wij genoegzaam al de uitgangen en de meeste gelijkkluidende woorden voorgesteld. Wanneer nu een Leerling deze allen wel geleerd heeft, zal het hem weinig moeite kosten, om de woorden, uit meer dan ééne Lettergreep zamengesteld, te kunnen lezen. Maar wij hebben van de twee en drieklanken gesproken, van die opzettelijk, in het bijzonder, bij een te plaatsen, waartoe wij thans zullen overgaan.

26. *Les.*

Diphthongen of Twee-klanken.

Een Tweeklank is een klank, die uit twee onderscheidene Klinkers is zamengesteld, zoo als *de, au, ei, eu* enz.

Met ae spelde men eertijds

Kaers, paerd, staert, waerd.

*Tegenwoordig gebruiken wij hier voor de aa,
en spellen*

Kaars, paard, staart, waard.

Dan hierover zullen wij op eene andere plaat nader spreken,

Met au,

dauw, kauw, lau-wer, paus, enz.

Met ei.

dweil	heil	peil	reis	zeid
eisch	klein	plein	schrei	zeil
geit	lei	rei	scheid	veil
heid	meid	rein	steil	enz.

Met eu.

beuk	deur	heugt	jeugd	neus	reus
beul	fleur	heul	keur	peul	teug
beurs	geur	heup	keus	reuk	treur
deugd	geus	heusch	leus		

Met ui:

Men moet wel zorg dragen, om *eu* en *ui* niet onverschillig voor elkanderen te gebruiken, gelijk dit veeltijds geschiedt, naardien *eu* nooit den klank van *ui* aanneemt, dan in eenige eigen Naamwoorden, gelijk *Eugenius, Euphrates, Euangelium, enz.*

27. *Les.*

buig	gruis	kruim	luit	ruisch	struk
buik	guit	kruin	muil	ruit	struis
buk	huid	kruis	muis	schuif	tuig
buis	huig	kruit	muit	schuim	tuil
buit	huil	kuif	pluis	schuins	tuin
duif	huis	kuil	puin	sluikt	vuil
duig	juich	kuisch	pruim	sluip	vuist
duik	kluif	kuit	pruil	sluis	zuid
duim	kluit	luid	ruig	sluit	zuig
duin	kruid	luik	ruik	spruit	zuil
fluit	kruif	luim	ruil	spuit	zuim
fruit	kruik	luipt	ruim	stuif	zuip

28. *Les.*

ou wordt mede wel eens verkeerd als *oe* uitgesproken, leert dan hier naauwkeurig het onderscheid in deze woorden.

ou en oe.

bloed	foei	loef	schoen	voen
bloei	gloed	loer	floeg	voer
bloem	goed	moed	floep	voet
boef	groen	moei	snoek	vloed
boek	groet	moes	snoep	vloer
boel	groei	moet	snoer	vloek
boen	hoef	noem	spoed	vroeg
boer	hoeft	ploeg	spoen	woel
boet	hoen	poel	spoel	wroeg
broek	hoep	poen	stoel	zoek
doet	hoest	poes	stoep	zoel
doek	koek	roef	stoet	zoen
doel	koel	roem	toef	zoet
doen	koen	roep	toen	zwoeg
droeg	kroeg	roest	voeg	zwoer
droes	kroes	roet	voel	<i>enz.</i>

29. *Les.*

Met ou.

bout	hout	oud	vouw
ge-bouwd	houw	be-rouwd	vrouw
brouwt	koud	schouw	woud
douw	kous	stout	zou
fout	mout	rouw	zout
goud	mouw	trouw	enz.

Verlengde Tweeklanken.

Woorden met aai, aauw en eeuw.

baai	zaai	laauw	meeuw
draai	zwaai	maauw	fnieuw
fraai	blaauw	naauw	fpreeuw
kraai	flaauw	paauw	schreeuw
naai	grauw	geeuw	schreeuwt
taai	klaauw	leeuw	enz.

Met ooi.

dooit	looi	plooi
gooit	mooi	prooi
kooi	ooit	strooit.

Drieklanken.

Woorden met oei en ieuw.

boei	groeit	ge-roeid	nieuw
foei	moei	hieuw	kieuw enz.

Deze laatste, *oei* en *ieu*, worden Drieklanken genoemd, om dat daarin drie bijzondere klirklitters voorkomen.

Tot dus ver gaat mijn eerste, doch de moeilijks-
te, maar te gelijk ook de voornaamste Trap, wel-
ken ik in 29 School-lesfen verdeeld heb

Het is de eerste, omdat dezelve, na de kennis
der Letteren van 't a, b, c, bijna den ganschen
grondslag van onze nederduitsche taal uitmaakt

De moeilijks-
te, omdat er niets moeilijker is,
dan de Kinderen met het a, b, c en den grond der
spelkunst wel bekend te maken

De voornaamste, omdat deze Trap meest al de
uitgangen onzer taal in zich bevat, en de regte
spelling van ieder woord, daar men nu gemakkelijk
het meervoud van kan maken, aanwijst.

T W E E D E T R A P:

Woorden van twee Lettergrepen, volgens

het a, b, c.

Aard rijk	af breuk	am bacht	ap pel
acht baar	a ker	an gel	ar beid
ad der	ak ker	an ker	a rend

Men moet vooral bij tijds acht geven, in de eerste, twee-
de of meerder Lettergrepen in het oog te leeren houden,
welke lang of kort afgebroken, en dus ook zoo uitgesproken
moeten worden; dan wij zullen hier over nog eenige duidel-
lijker onderscheidingen op zijne plaats opgeven.

arm band
as punt
a vond
a zijn
a zuur.

B

Baat zucht
ba den
bak huis
bal last
bar nen
bed den
beeld je
bees ten
be faamd
be gaafd
be haagd
be jaard
be kransd
be kwaam
be leefd
be paald
be raad
be schaafd
be twist
beu gel
be waard
be zorgd
bid den
Bin nen
bit ter
blan ken
blee ken
blij spel
blik sem
bloei jen

bloemen
blok ken
bo dem
boe del
bol werk
bon dig
bood schap
bot heid
brand merk
brief je
bui gen

C

Ce ment
cha os
cij fer
cim baal
ci pier
ci pres
cir kel
ci ter
ci troen.

D

Da gen
da len
dam men
dap per
dar tel
deel baar
dein zen
dek ken
der tig
deug den
dich ter
dief je
dik wijs

dis tel
doch ter
doe ken
dol heid
door boord
doos je
doo ven
dor heid
dorsch vloer
draai jen
drank je
drie hoek
drij ven

drink bak
droef heid
dron ken
droog te
druiven
dub bel
duit scher
du kaat
dun ner
dur ven
duur zaam
dwaas heid
dwarl wind
dwin gen.

E

Echt breuk
e del
ee den
een dragt
eer ambt
eet zaal
eeu wig
ef fen

ei gen
ek ster
el ders
em mer
en gel
erf deel
ern stig
e ten
et ter
eu vel
e ven
e zel.

F

Fa bel
fak kel
feest dag
fel heid
fier heid
flaauw heid
flam bouw
flesch je
flu weel
fon tein
fraai heid
fransch man
fran sijn
fre gat
frisch heid
fruit boom.

G

Gaaf heid
gaap ster
gaar der
gaauw dief
gaf fel

ga lei	ge huwd	grofheid	hol te
gang pad	ge kern	gronden	honds nest
ga pen	ge kramd	grootheid	hoofd deel
ga ren	gekheid	gruisje	hoogmoed
gar naal	ge kraak	gul zig.	hopman
gast heer	ge kruist	H	hout snip
ga ven	ge kwetst	Haak je	hui den
ge acht	ge laakt	haan tje	hui len
ge baard	ge lach	haar band	huis braak
ge bed	geld bank	hak ken	hulpzaam
ge bekt	ge maakt	half rond	hut ten
ge belgd	ge naamd	hals regt	huur huis
ge beurd	ge paard	ha mer	huwbaar.
ge bied	ge raakt	hand boek	I
ge bluscht	ge scherpt	hand doek	Ie mand
ge bod	ge toetst	han gen	in boel
ge bootst	ge vleescht	har der	in borst
ge bouw	ge wrocht	hart je	in breuk
ge brand	ge zalfd	has pel	in druk
ge bruik	ge zwind	ha ten	in gang
ge brul	gid fen	ha zen	in ham
ge daan	gie rig	heb ben	in houd
ge deeld	gil de	he bréen	in koop
ge dekt	gladheid	hechtheid	in landsch
ge dempt	gloei jen	heerlijk	in slaan
ge dicht	gods dienst	hef fen	in vloed
ge ding	goedheid	heil wensch	in zigt
ge doemd	golf je	helm stok	J
ge dorscht	gor del	he melsch	Jaag ster
ge duld	goud geel	hen nep	jaar boek
ge dwee	graad boog	her berg	ja gen
ge eerd	graf naald	her kaauwd	jagt hond
geens zins	gram schap	heu pen	ja loersch
ge erf	gras maand	hin ken	jam mer
gee sel	grens plaats	hoef smid	jan ken
ge gord	grie ven	hoek steen	
ge groet	groei jen		

je gens
 jich tig
 jo den
 ju das
 juf vrouw
 ju weel.

K

Kaar sen
 kaat sen
 kaats baan
 kaau wen
 ka bel
 kag chel
 kal koen
 kan nen
 ka non
 kan toor
 kap mes
 kar ren
 kas boek
 ka ter
 kee ren
 kei steen
 kel der
 ken baar
 kerf stok
 kerk dlef
 ker mis
 ke tel
 keur lijk
 klei grond
 klem men
 kle pel
 klet sen
 klim op
 klip je

kloek heid
 klok ken
 klom pen
 kloof je
 klop pen
 klos sen
 klui ven
 knaap je
 knap zak
 kneu zen
 knie len
 knip pen
 knod sen
 knor ren
 knup pel
 kod dig
 koel tjes
 koets je
 kolf bal
 ko lom
 ko men
 kom mer
 kond schap
 ko ken
 kool stronk
 koop brief
 koor den
 koot spel
 kop je
 ko raal
 kort heid
 kos ten
 koud jes
 kraai jen
 kraam kind
 krach tig
 kra men

kram men
 kren ken
 kreu pel
 krijgs raad
 krim pen
 kroeg je
 krom men
 kron kel
 kroo nen
 krop pen
 krui den
 kruik je
 kui per
 kuisch heid
 kun dig
 kus sen
 kwab be
 kwa den
 kwak kel
 kwa len
 kwans wijs
 kwar tel
 kwar tier
 kwas ten
 kwel len
 kwet sen
 kwe zel
 kwij len
 kwij nen
 kwij ten
 kwink slag
 kwis pel
 kwis ten.

L

Laag heid
 la den

lag chen
 la ken
 lam heid
 lan cet
 land dag
 lan taarn
 lap pen
 last beest
 la tijt
 la ten
 lauw rier
 le den
 leen heer
 leep heid
 lee ren
 lees baar
 le gaat
 le ger
 leg gen
 lei den
 lek ken
 len den
 le pel
 les schen
 let ter
 leu gen
 le ven
 le zen
 lid je
 lie den
 lief de
 lig chaam
 lig gen
 lij den
 lijf wacht
 lijk asch
 lij men

lijn waad
lik ken
li moen
lin nen
lip pen
lof spraak
lok aas
lol ten
lon ken
loof werk
loom heid
loo nen
los bol
los heid
lo ten
lou ter
luch ten
lui den
luk ken
lust hof
lut tel.

M

Maag den
maai jen
maak sel
maal tand
maan dag
maat klank
mag ten
ma ker
mak ker
ma len
mal heid
mal len
mark graaf
mar mer

mast boom
mat heid
ma tig
mee nen
meer der
mees ter
meet kunst
me laatsch
mel ken
men gen
mensch dom
mer ken
mest hoop
me taal
me ter
mid dag
mij nen
min nen
min naar
mir re
mis baar
mo de
moe der
moes kruid
mo gen
mol len
mo narch
mond kost
mooi tjes
moord kuil
mor gen
mos sel
mot tig
mud de
muis je
muis vaal
mui ten

murw heid
mu zijk.

N

Naai jen
naal den
naar stig
na bij
na buur
nacht maal
na dorst
na feest
na gaan
na hooi
na jaar
na ken
na maals
nar dus
na schrift
nat hals
na tuur
na vel
na zaad
neb be
neef je
nei gen
nek ken
ne men
ner gens
nest je
net heid
neus doek
ne vel
ne vens.
nie mand
nog tans
noo dig

nood druft
nood dwang
noor den
noord pool
norsch heid
nuch ter
nut ter.

O

O blie
och tend
oks hoofd
o lie
o lijf
om gang
om trent
oogst maand
oo lijk
oor baar
oor biecht
op bouw
op dragt
o pen
op gaan
op komst
op loop
op roer
op schrift
op togt
op zigt
or kaan
oud heid.

P

Paai jen
paar den
pach ter

pa gie
 pak huis
 pa leis
 palm boom
 palts graaf
 pand rok
 pa pier
 pap pen
 par don
 pas lood
 pa trijs
 paus dom
 pers je
 pein zen
 pe kel
 pel grim
 pen ning
 pen seel
 pe per
 pe ren
 per fen
 pest huis
 peul vrucht
 pick je
 pijn bank
 pijn boom
 plaat je
 plank je
 plas fen
 ple gen
 pleis ter
 plei ten
 plig ten
 ploeg en
 ploff fen
 plooi jen
 plooi rok

pluk ken
 poe der
 poel snip
 pof fen
 pog chen
 po gen
 pok jes
 pol der
 pol fen
 pom pen
 pop je
 pos ten
 pot doek
 pot fen
 prach tig
 pran gen
 pre laat
 pries ter
 prij ken
 prik kel
 pro ces
 proef stuk
 pro feet
 pro fijt
 pfon ken
 prop pen
 pro voost
 prui men
 psalm boek
 pui je
 puin hoop
 punt dicht
 pur per
 put ten

R

Raad huis

raag bol
 raauw heid
 ra bat
 ra bouw
 rad der
 ra den
 rad heid
 ra ken
 ra pen
 rasch heid
 ra tel
 ra ven
 ra zen
 re aal
 re den
 ree bok
 regt bank
 rej ger
 rein heid
 reis geld
 rei zen
 re kel
 rek ken
 ren te
 rep pen
 res fort
 rid der
 rie ken
 riet bosch
 rig ten
 rim pel
 ring band
 ris pen
 ri vier
 ro bijn
 roei jen
 roe meh

roer der
 rog chel
 ro ken
 rot steen
 ro mer
 ron das
 rood heid
 roof geld
 ros baar
 rot gans
 rots je
 rot ting
 rouw kleed
 ro zen
 rucht baar
 rui men
 rui schein
 ruisch pijp
 ruk ken
 run spel
 rust bed
 rus ten
 ruw heid

S

Sab bath
 sa bel
 sai zoen
 sar ren
 sa tijt
 sau sijs
 schaaf mes
 schaak bord
 schaal tje
 schaam rood
 schaap je

schaarsch heid	schrei jen	slor pen	spreek sel
schaat sen	schrif tuur	slui ken	speel bank
schalk heid	schrijf boek	sluis je	spel len
schan de	schrik ken	smaad heid	spe lonk
schar ren	schrob ben	smaal dicht	spe nen
schat ten	schroel jen	smach ten	sper wer
scha ven	schro men	sma den	spie den
schee de	schui len	sma ken	spij ker
scheeps tucht	schui men	smar ten	spijs kas
scheer der	schui ten	sme den	spin huis
scheid brief	schuld boek	smeek schrift	spi òn
schel ling	schut hok	smel ten	spit sen
schelm stuk	schuur lap	smij ten	spit ten
schen den	se dert	smul len	splin ter
sche pen	ser pent	snaau wen	spoe den
schep per	sik kel	snak ken	spou de
schep ter	sim pel	snap haan	spook sel
scher men	sin gel	sna ter	spot ten
scheur buik	slaap bank	sne dig	spraak kunst
schie ten	sla gen	sneet wen	sprei den
schif ten	slagt bank	snel heid	spren gen
schijn baar	slak ken	sner pen	spreuk je
schild knaap	slan gen	snij den	sprin gen
schip per	sla pen	snoei jen	spu wen
schoe nen	slap heid	snoe pen	staart riem
schof fel	sla vin	snood heid	staat sie
schol len	slach ten	snor ken	stad huis
school geld	slemp maal	snui ten	stal knecht
schoon zoon	slen pen	so ber	stam pen
schor sen	slen tel	sol daat	stand plaats
schou der	slij pen	som me	sta pel
schouw spel	sluk ken	sop je	stap pen
schraal heid	slim mer	spaar zaam	star ren
schran der	slin ger	spal ken	sta ven
schrap pen	slip pen	span nen	steek spel
schreuw en	sluk ken	span riem	steen klip
	slou ven	spar ren	steil te

stel len
 stel ten
 stem mig
 sterf dag
 sterk te
 steu nen
 stui ten
 stief zoon
 stijf sel
 stik sel
 stil heid
 stin ken
 stoel gang
 stok ken
 stom pen
 ston den
 stoof pan
 stop pen
 stor men
 stout heid
 stroo men
 stroo pen
 stuif meel
 stuk je
 stul pen
 stuursch heid
 stu wen
 sui ker
 sus sen

T.

Taai heid
 taart je
 tab baard
 tachtig
 ta fel

tak je
 tal men
 tam heid
 tan den
 ta pijn
 tap pen
 tar bot
 tas sen
 teef je
 teel land
 tel gen
 ten ger
 ter gen
 te vens
 tig chel
 tij ding
 til baar
 ti tel
 toe gang
 tol len
 tom be
 too men
 toon bank
 too nen
 toorts je
 to paas
 top je
 tor schen
 tou wen
 trech ter
 tre den
 tref sen
 trek beest
 treur dicht
 trom mel
 troo nen
 troos ten

trot sen
 trou wen
 tucht huis
 tuig huis
 tuin deur
 tuischen
 tus schen
 twaalf de
 twee dragt
 twij fel
 twintig
 twis tig.

U.

Ui jen
 uit doen
 uit gang
 uit komst
 uit landsch
 uit schot
 uit togt
 uit vaart
 uit zet
 uur glas
 uur werk.

V.

Vaar baar
 vaar dig
 va der
 va gen
 vak ken
 val brug
 valsch heid
 van gen
 va ten
 vech ter

ve dor
 vee dief
 veel maal
 veer man
 vei lig
 veld god
 vel len
 ver acht
 ver band
 ver delgd
 ver eischt
 ver frischt
 ver gramd
 ver heugd
 ver jaagd
 ver klaard
 ver kwikt
 ver langd
 ver minkt
 ver nieuwd
 ver plaatst
 ver roest
 ver schrikt
 ver traagd
 ver valscht
 ver zoend
 vet heid
 veu len
 ve zel
 vier dag
 vijf and
 vijf sel
 vijf ver
 vil len
 vin den
 visch dag
 vit ten

vla gen	voor raad	wed de	zaad je
vlag gen	voor schans	weeg schaal	zaag sel
vlak te	voort gang	we reidsch	zaai jen
vlam men	voor togt	werk baas	za del
vlas baard	voor val	wer pen	za gen
vleesch sap	voor werp	wer waarts	zak je
vle gel	voor zaal	wes pen	zalf bus
vlei jen	vor sten	wes tersch	zand bak
vler ken	vou wen	we ten	zang maat
vlie gen	vra gen	wet tig	zat heid
vlies je	vracht fchip	wie rook	ze den
vlij tig	vreed zaam	wig tig	zee bloem
vlok je	vreug de	wij ders	zee man
vlot hout	vriend fchap	wijk plaats	zee men
vlug heid	vroed vrouw	wijn berg	zee pen
voch tig	vro lijk	wijs heid	ze gen
vod den	vrucht baar	wij ting	zeps woord
voe den	vuil heid	wild braad	zeil baar
voer man	vul len	wind ei	ze ker
voet pad	vuur baak.	win ter	zel den
vol doen	W	wip pen	ze mel
vol eind	Waag hals	wisch doek	zend brief
vol gens	waai jen	wit heid	ze nuw
vol heid	waar dig	woe de	zes tien
volk rijk	waar lijk	woest heid	ze tel
vol maakt	wach ten	wolfs melk	zie den
vol op	wak ken	wol len	ziel loos
vol tooid	wak ker	won der	zier tje
vonk je	wal len	wor gen	zif ten
voog dij	wan del	wra ken	zigt baar
voor beeld	war men	wreed aard	zij de
voor dacht	was kaars	wrijf baar	zin gen
voor gaan	wa fem	wrin gen	zin ken
voor haar	was fchen	wrok ken	zin fpreuk
voor jaar	was fen	wron get	zit plaats
voor maals	web be	Z	zo de
voor naam		Zaad bol	zoe ken

zo gen	zui per	zwee men	zwet fen
zol der	zus ter	zweem sel	zwe ven
zo mer	zaai jen	zweep tol	zwich ten
zon dag	zwaar der	zwee ten	zwie ren
zond vloed	zwaar lijk	zwe gen	zwij gen
zoon tje	zwak heid	zwem men	zwij men
zout heid	zwa luw	zwen ken	zwik ken
zuch ten	zwan ger	zwe ren	zwit fers
zei len	zwart heid	zwer ven	zwoe gen

Woorden van drie Lettergrepen, naar het a, b, c.

A

Aam bor stig
 aan baf fen
 aan een doen
 aan fok ken
 aan gaan de
 aan han gen
 aan ja gen
 aan kan ten
 aan kwee ken
 aan lag chen
 aan mer ken
 aan naai jen
 aan plak ken
 aan ran den
 aan schou wen
 aan tas ten
 aan tij gen
 aan vaar den
 aan wij zen
 aar zit ten
 aard ap pel
 aard bo dem
 aarts en gel

aarts her tog
 a bri koos
 acht baar heid
 ach ten deel
 ach ter gaan
 ach ter ste
 acht hon derd
 ad der tong
 a de men
 af beel den
 af dee len
 af ei schen
 af gie ten
 af hak ken
 af ja gen
 af kap pen
 af lan gen
 af maai jen
 af ne men
 af pa len
 af ra den
 af scham pen
 af tre den
 af val len
 af was schen

af zen den
 a horn boom
 ak ker bouw
 al be dil
 al ge meen
 an der maal
 a ne moon
 ap pel boom
 a ra biesch
 ar beid zaam
 arm sie raad
 a vond maal
 a zijn vat

B

Baard scheer der
 baat zoc ker
 bab be laar
 bad hou der
 ba ke ren
 bal las ten
 bang ma ken
 barm har tig
 ba ta vier

C

ba zui nen
 be ar beid
 be bol werkt
 be daard heid
 bed ka mer
 beeld hou wer
 been sie raad
 be ër ven
 beest ach tig
 be gaafd heid
 be gek ken
 be hulp zaam
 be kne veld
 be kwaam heid
 be lag chen
 be lem mierd
 bel ha mel
 be man nen
 be naai jen
 be oo gen
 be pein zen
 be rei ken
 be roe men
 be scha ven
 be schul digd
 be sef fen
 be sla pen
 be smet ten
 be snij den
 be spie den
 be staan baar
 be ste den
 be twis ten
 beu ke laar
 beurs snij der
 be vaar baar
 be waar plaats

be zaai jen
 bid den de
 biecht va der
 bier kel der
 bij schrij ven
 bil lijk heid
 bit ter heid
 blaas pij pen
 blaau w oo gig
 bla ken de
 blee kers hond
 blind doe ken
 bloed a der
 bloei jen de
 bloem pot ten
 bo dem tje
 boek druk ker
 boel hou der
 bok ach tig
 bond ge noot
 bood schap pen
 boog schut ter
 boom snoei jer
 boos aar dig
 boots ge zel
 bor duur sel
 borst har nas
 bosch go den
 bo ter melk
 bot te lier
 bouw mees ter
 bo ven wigt
 braad spit ten
 braam strui ken
 brab be len
 brand em mer
 bras pen ning

breed voe rig
 bren gen de
 breuk mees ter
 broe der moord
 bron wel len
 brood bak ker
 broo de loos
 brou we rij
 buig zaam heid
 buk ken de
 buur lie den.

C

Ce del tje
 ce der boom
 chris te lijk
 chris ten dom
 chris te nen
 cij se ren
 ci lin der
 ci pres boom
 ci trocn boom
 co rin the.

D

Daad vaar dig
 daar om trent
 da del boom
 dag boe ken
 dam bord schijf
 dank baar heid
 dap per heid
 dar tel heid
 das se vel
 deel ach tig

def tig heid
 dek man tel
 del vin gen
 den ken de
 der hal ve
 deug de lijk
 deur waar der
 di a mant
 doch ter tje
 dom me kracht
 dood gra ver
 doof ach tig
 door blin ken
 doorn ach tig
 door schij nen
 door trapt heid
 draag ze tel
 draai jin gen
 dra ken kop
 drang re den
 drank of fer
 drei ge ment
 drie dub bel
 drif tig heid
 drink be ker
 dron ken schap
 droog sche ren
 droom ach tig
 drui ven pers
 druk ke rij
 drup pe len
 dui de lijk
 dun ha rig
 dus da nig
 duur zaam heid
 dwa len de

dwars bal ken
 dwin ge land.

E

Eb ben hout
 echt bre ker
 e del heid
 eed zweer der
 een drag tig
 een oo gig
 een pa rig
 eens ge zind
 een zaam heid
 eer amb ten
 eer gie rig
 eet za len
 eeu wig heid
 ef fen heid
 e gyp te
 ei ge naar
 ei ken boom
 ei lan ders
 ei schin gen
 ek ster oog
 e le fant
 el le boog
 el pen been
 en gel schen
 en ter byl
 en te ren
 er bar men
 er fe lijk
 er ken nen
 ernst haf tig
 erts groe ven

C 2

er va ren
 eu vel daad
 e zel tje

F

Faam schen der
 fa bel tje
 fak kel tje
 feest da gen
 fiel ten stuk
 fijn schil der
 flauu we lijk
 flik ke ren
 fluit spe ler
 fol ter bank
 fon tein bak
 for me ren
 for mu lier
 for tres sen
 fraai je lijk
 from me len
 fut se len.

G

Gaar bra den
 ga de slaan
 gal ach tig
 gal joot schip
 gan schaalijk
 gast hui zen
 ge a demd
 ge ak kerd
 ge an geld
 ge baar der

ge bor duurd
 ge dwee heid
 ge ein digd
 geel ach tig
 ge gee feld
 ge gra veerd
 ge han deld
 gei ten bloed
 ge jam mer
 gek ker nij
 geld boe te
 ge leerd heid
 ge maakt heid
 ge muil band
 ge nees kunst
 ge of ferd
 ge pij nigd
 ge fle pen
 ge sneu veld
 ge tem perd
 ge vaar lijk
 ge waar deerd
 ge wijs de
 ge zant schap
 ge zind heid
 gie rig heid
 gij ze ling
 glad ma ker
 glas ma ker
 glas bla zen
 glib be rig
 glin ste ren
 god de lijk
 goed aar dig
 goo che laar
 gor del tje

goud gul den
 graf naal den
 gras dui nen
 gra vin nen
 gren del boom
 grim lag chen
 groci jen de
 groot ma kën
 gru we len
 gui che laar
 gul zig heid
 gun stig lijk.

H

Haag ap pel
 haar naal den
 haas tig heid
 hag che lijk
 hak ke laar
 hals sie raad
 ham me tje
 hand ha ven
 hard nek kig
 ha ring buis
 heb zuch tig
 heer schin gen
 hef tig heid
 hei den dom
 heil wen schen
 hei me lijk
 he kel dicht
 hel baar dier
 he me ling
 hen ge laar
 heng ste bron

her berg zaam
 heu ge nis
 heu vel tje
 hin de ren
 hit tig heid
 hob be len
 hoe da nig
 hoeks ge wijs
 hof die naar
 hof se lijk
 hok ke ling
 hol lig heid
 hom me len
 honds da gen
 hoofd sche del
 hooi bo ter
 hou din gen
 ho ve nier
 hui che laar
 huis ge zin
 hui ve rig
 hulp mid del
 hun ke ren
 hup pe len
 huur ka mer
 hu we lijk.

I

In beel den
 in boor ling
 in draai jen
 in en ten
 in et sen
 in gaan de
 in ge brand

in ge ënt
 in ge haald
 in ge jaagd
 in ge kocht
 in ge lokt
 in ge mengd
 in ge naaid
 in ge oogst
 in ge plant
 in ge rold
 in ge sleept
 in ge toomd
 in ge ven
 in ge wijd
 in ge zaaid
 in gie ten
 in glij den
 in gra ven
 in groei jen
 in ha len
 in ja gen.
 in kar naat
 in klim men
 in men gen
 in ner lijk
 in oog sten
 in pak ken
 in rol len
 in schen ken
 in sla pen
 in span nen
 in trek ken
 in val len
 in war ren
 in zou ten
 in zul ten

J
 Jaar ge tij
 jam me ren
 jan kin gen
 jeug dig lijk
 jo den land
 jon ge ling
 ju wee lier.

K

Kaal hoof dig
 kaas koo per
 kab be len
 ka ke been
 kalk bran der
 ka me nier
 ka mer heer
 kan deel maal
 kar bon kel
 kat oo gen
 kei zer rijk
 kel de ren
 ken ne lijk
 kerk die naar
 ke ten tje
 keu ken meid
 keur ben de
 kik vorsch je
 kin der loos
 kit te len
 klaag schrif ten
 klad pa pier
 kla ver blad
 kleer bor stel

klein ach ten
 klem re de
 klet sin gen
 klier ge zwel
 kloe ke lijk
 klok gie ter
 kloos ter voogd
 klop pin gen
 klucht ma ker
 knap han dig
 knip schaar tje
 koel kel der
 kof fer tje
 kom kom mer
 kond schap pen
 ko nin gen
 ko ning rijk
 kop pe laar
 ko ren aar
 kor rel tje
 kos te lijk
 kou fe band
 krab be len
 krach te loos
 krank zin nig
 kreu pel bosch
 krie oe len
 krijgs ba nier
 krings ge wijs
 krom bog tig
 kron ke len
 krui de nier
 kruis ge zant
 kus fen tje
 kust sloop jes
 kwaad aar dig

kwak ke len
kwa lijk heid
kwe ap pel
kwel lin gen
kwij nen de
kwijt ma ken
kwik staar ten
kwink fla gen
kwint ap pel
kwis tig lijk.

L

Laat dun kend
laauw ach tig
la bi rint
lach rim pel
la fe nis
lam met je
land bou wer
lang du rig
lap pin gen
last dra ger
le de kant
loop oo gen
leer ja ren
leuu win ne
le ger plaats
lei din gen
lek ken de
len te maand
les fe naar
let ter greep
leu ge naar
lig eha men
ligt vaar dig

lijd zaam heid
lijk asch bus
lijn draai jer
lij vig heid
lin de boom
lod der lijk
lof fe lijk
lok dui ven
loo che nen
loof hut ten
loon trek ken
loop gra ven
los bol len
lot brief je
lou te ren
luid ruch tig
luis te ren
luis ter rijk
lust pri eel.

M

Maai jin gen
maan de lijks
maat ge zang
ma ger heid
måg te loos
ma je steit
ma ke laar
mal lig heid
man ge len
man haf tig
ma nie ren
mar te laar
ma tig heid
ma ze len

med ge zel
meel bui del
mein ee dig
melk em mer
men nin gen
men sche lijk
mee re min
mer ke lijk
met se len
mid dag lijn
mid del punt
mid der nacht
mij tre ren
mijn del ver
milt ziek te
min na rij
mits ga ders
mod de rig
moe de loos
moei je lijk
mo gend heid
mo le naar
mol len hol
molm ach tig
mom pe len
mond ge sprek
moord da dig
moo ren land
mor gen ster
mos sel man
muil ban den
mui zen nest
munt mees ter
mus kaat noot
muur an ker
muur bloe men

N

Naai man de
naam ge noot
na a pen
naar stig heid
naauw keu rig
na bij heid
na bootfen
na buur fchap
nach te gaal
na gel bloem
na oog ften
na fpeu ren
ne gen de
nei gin gen
nies poe der
nij dig heid
nood druf tig
noor den wind
no ten fchelp
nut te loos
nut ti gen

O

Oe fe naar
of fe raar
of fi cier
ok ker noot
om ar men
om ge gord
om gra ven
om hel zen
om zwer ven
on aar dig

on be angst	op gooi jen
on be bouwd	op hef fen
on be dacht	op ja gen
on eer lijk	op kwee ken
on be fchaamd	op per heer
on be wust	op fcher pen
on bil lijk	op tel ler
on dank baar	op zui pen
on der broek	op zwel gen
on deug den	o ra kel
on deu gend	os fen huid
on e del	ou der dom
on feil baar	ou der wets
on ge gespt	oud he den
on ge vischt	oud va der
on ge wrocht	o ver daad
on kwets baar	o ve rig
on fchul dig	o ver togt
ont aard heid	o ver vloed
ont bie den	o ver welfd
ont dek ken	
ont vein zen	
ont zak ken	
on ver fchrikt	Paal mees ter
on voeg baar	paar den boon
on vol daan	pacht hoe ve
on waar heid	palm zon dag
oog ap pel	pand pen ning
oogst zol der	pa pie ren
oor baar heid	pa ra dijs
oor log fchip	pas faat wind
oos ten wind	pein zi gen
oot moe dig	pen ne mes
op beu ren	pe pe ren
op ge bouwd	per fin gen
op gie ten	pest ko len

P

Paal mees ter
paar den boon
pacht hoe ve
palm zon dag
pand pen ning
pa pie ren
pa ra dijs
pas faat wind
pein zi gen
pen ne mes
pe pe ren
per fin gen
pest ko len

R

pijn ban ken
 pij laar tje
 pil le gift
 pim pel mees
 pink ste ren
 plaat snij der
 pla ne ten
 plas ra:gen
 plat neus je
 pleg tig heid
 pleit ge ding
 pleng of fer
 ploeg ij zer
 plom pe lijk
 plot se lijk
 pluim a lûin
 pluk ha ren
 po e zij
 po lijs ten
 post bo den
 pot scherf je
 praal dich ten
 pre di kant
 pries ter ambt
 prijs se lijk
 prik ke ling
 prin ses se
 pro cu reur
 proef deun tje
 pron ker tje
 pro per heid
 puil oo gig
 punt dich ter
 pur per rood
 put ter tje
 put wa ter.

Raad ge ven
 raas kal len
 rab be len
 ra bra ken
 ramp za lig
 rap pig heid
 ra vot ten
 ra zer nij
 red din gen
 ree bok je
 re ke nen
 reuk ma ker
 rib be tje
 rid der lijk
 rij ke lijk
 rim pe len
 rin ge tje
 rit sig heid
 ri vier paard
 roei ban ken
 roem gie rig
 rog che jaar
 rog gen brood
 rol len de
 ro mei nen
 rond ach tig
 rood ver wig
 roof ach tig
 roof gie rig
 rot ge zel
 rouw ge hull
 ro zij nen
 rui schin gen
 ruk win den

rust da gen
 ru we lijk.

S

Sab bath dag
 sa cra ment
 schaap her der
 scha du wen
 scham per heid
 schar la ken
 schat tin gen
 scheeps be stuur
 scheer bek ken
 scheid mu ren
 scherm kun de
 schiet ge weer
 schik go din
 schit te ren
 schof feer der
 schoor steen geld
 schouw spe len
 schraag beel den
 schrijf mees ter
 schui se laaf
 sel de rij
 sid de ren
 sie ra den
 sier lijk heid
 slaap dron ken
 slag or de
 slan get je
 sla ven markt
 sleep dra ger
 slib be ren
 slor dig heid

flui me ren
 fmaad woor den
 smeer ach tig
 smoor dron ken
 smul lin gen
 snap ha nen
 snip pe ring
 spaan de ren
 sples wer per
 spits vin nig
 spot ach tig
 sprink ha nen
 spu win gen
 staart ster ren
 staat zuch tig
 stad hou der
 stal mees ter
 star oo gen
 sté de ling
 steen kui len
 steil oo rig
 stem pe len
 ster se lijk
 steu nen de
 stip te lijk
 stoof pan nen
 stop pe len
 storm hoed je
 stort re gen
 stou te lijk
 straat deun tje
 strem min gen
 stren ge lijk
 strijd baar held
 strik re de
 strooi j n gen

struik roo ver
 stuur man sehap
 suf fen de
 sui ke ren
 suk ke len.

T

Taal kun de
 tach tig te
 ta fel bord
 ta fe reel
 tak ken bos
 tal rijk heid
 ta me lijk
 tan de loos
 tap pin gen
 tas te lijk
 te gen spraak
 tel lin gen
 tem pel tje
 ter pen tijn
 tes ta ment
 the sau rier
 tien dub bel
 tim mo ren
 tob be tje
 toe be reid
 toe jui chen
 toet sin gen
 toe wen schen
 tog tig heid
 tol le naar
 ton net je
 too neel stuk
 trom pet ten-

C 5

troost brie ven
 troost dra ger
 too ver konst
 top pe mast
 tō te bel
 touw draai jer
 trak te ment
 tra nen vocht
 tra wan ten
 tref se lijk
 treur ge dicht
 tri umf poort
 troe tel kind
 trou we loos
 tucht mees ter
 twee ja rig
 twij fe laar
 twin tig maal
 twist re de.

U

Uit ban nen
 uit ber sten
 uit bot ten
 uit bui gen
 uit bui len
 uit du wen
 ui ter lijk
 uit et sen
 uit ge scheidt
 uit ge teerd
 uit ge veegd
 uit ge werkt
 uit gie ten
 uit groei jen

uit hou wen
 uit jou wen
 uit kam men
 uit kwij nen
 uit lag chen
 uit mel ken
 uit ne men
 uit put ten
 uit red den
 uit sehud den
 uit span nen
 uit trap pen
 uit vaag sel
 uit wan nen
 uit zen den
 uit zwen ken
 uur wij zer.

V

Vaan del tje
 vaar dig lijk
 va der land
 vad zig heid
 val ke nier
 vast ge steld
 vat tin gen
 ve der bos
 veel ver wig
 vei lig heid
 veld ci pres
 ver an derd
 ver bas terd
 ver der ven
 ver ef fend
 ver flaau wen

ver gui zen
 ver ja gen
 ver keer bord
 ver kwis ten
 ver scheu ren
 ver schil len
 ver sie ren
 ver want schap
 verw doos je
 ver zil verd
 ves ting bouw
 visch ach tig
 vis schers bark
 vlak pa pier
 vlam met je
 vlas ka mer
 vleesch hou wer
 vleu ge len
 vlieg span sel
 vloed wa ter
 vloei ach tig
 vlog ha ver
 voed fter ling
 vol hou der
 vond wa ter
 voog des se
 voor koop fter
 voor schrij ver
 voor stan der
 voort ge bragt
 voort ge strooid
 voort groei jen
 voort plan ten
 vor de ren
 yor ste lijk
 vra gen de

vreed zaam heid
 vree zin gen
 vreug de dag
 vroei ma ken
 vro lijk heid
 vrou we lijk
 vrucht baar heid
 vuil nis hoop
 vun zig heid
 vuur wa gen.

W

Waag mees ter
 waai jin gen
 waar deer baar
 wacht hou der
 wal gen de
 wan del dreef
 wan kel baar
 wan ke len
 wa pen dans
 war kop pig
 was sen beeld
 wa ter bak
 wa ter nimf
 wa ter slang
 wed ding schap
 we der gaan
 wed loop baan
 we du we
 wee nen de
 wen schen de
 we ren de
 werp ge weer
 wes hal ve

wet bre ker
 we zen lijk
 wig che len
 wijd be roemd
 wiin a zijn
 wijn stok plant
 wil der nis
 win ge west
 win ter maand
 wip pin gen
 wis se laar
 wit te brood
 woe ke raar
 won der baar
 wor ste laar
 woud e zel
 wre ken de
 wroe gen de
 wroe gin gen.

zaai jin gen
 zacht moe dig
 za del paard
 za lig heid
 zal vin gen
 za men komst
 zand groe ven
 zang mees ter
 zee al sem
 zee ba ren
 zee eng te
 zee ge klots
 zee lie den
 zee mon ster
 zee oe ver
 zeep ach tig
 zee sol daat
 zee vaart kunst
 ze gel ring
 zeld zaam heid
 zend brief je
 ze nu wen
 zes hoe kig
 ze ver zaad

ziel mis sen
 ziel to gen
 zij pe laar
 zil ver mijn
 zin de lijk
 zin twis ten
 zoen of fer
 zol de ren
 zo mer huis
 zon da res
 zon ne beeld
 zoog var ken
 zor ge lijk
 zout va ten
 zuid wes ten
 zuur dee sem
 zwaard ve ger
 zwan ger heid
 zwart ach tig
 zwart ma ken
 zweet a der
 zweet drup pel
 zwet sin gen
 zwijn e gel.

Z

Zaad ak ker
 zaag mo len

Woorden van vier Lettergrepen.

A

Aal be zi en
 aal moe ze nier
 aam bors tig heid
 aan be schrij ving
 aan be ste den
 aan bid de lijk
 aan dach te lijk

aan een han gen
 aan ge bon den
 aan ge dron gen
 aan ge gre pen
 aan ge han gen
 aan ge kon, digd
 aan ge le gen
 aan ge moe digd
 aan gron zen de

aan hang sel tje
 aan' kle ven de
 aan kwee ke rij
 aan lan gen de
 aan mer kin gen
 aan no pin gen
 aan prik ke len
 aan schrij vin ge
 aan tee ke naar

ach ter klap per
 ach ter straat jes
 acht hon derd-
 maal
 af bid din gen
 af drij vin gen
 af ge bro ken
 af ge mat heid
 af ge vaar digd
 af grijs fe lijk
 af gūn stig lijk
 af los fin gen
 af schil de ren
 af troe te len
 af voe rin gen
 af wij ken de
 a ka de mie
 al be dil ler
 al ge meen heid
 al mag tig heid
 am ster dām mer
 an der hālf maal
 a po the ker
 arg lis tig heid
 a vond ster ren
 a zuur ver wig.

B

Baat zuch tig heid
 bab be laar ster
 bal da dig heid
 ban ket bak ker
 barm har tig heid
 be bol wer ken
 bed de vul sel

be dek kin gen
 be den ke lijk
 be der fe lijk
 be die nin gen
 be dil lin gen
 be ēe di gen
 beeld hou we rij
 be er vin gen
 be geer lijk heid
 be ha gen de
 be hou de nis
 be jam me ren
 be let se len
 be man te len
 be oor lo gen
 be pleis te ren
 be reid wil lig
 be scha du wen
 be sin ge len
 be snij de nis
 be ta me lijk
 be val lig heid
 be weeg re de
 be wim pe ten
 be za digd heid
 be zwij ken de
 bij een bren gen
 bij krui pen de
 bij zon der heid
 bin nen bren gen
 blan ket sel doos
 blind ach tig heid
 bloed ge tui gen
 bloem go din nen
 boek druk ke rij
 boezem vrienden

bok ge stern te
 bol werk ma ker
 boomfnoei jingen
 bouw mees ter
 -schap
 bo ven drem pel
 bril len ma ker
 bui ten lan der
 bul de ren de
 bur ge mees ter.

C

Ce der boo men
 chris te lijk heid
 ci ter spe len
 ci troen boo men
 ci troen ver wig.

D

Daar be ne ven
 daar en bo ven
 da de lijk heid
 da ge lijk sche
 dag re gis ter
 dank zeg gin gen
 deel ach tig heid
 den nen ap pel
 deur be waar der
 di a ken schap
 diep zīn nig heid
 dob bel stee nen
 dom me lin gen
 door blin ken de
 door ge val len

door hak kin gen
 door lei din gen
 door men gingen
 door nat tin gen
 door re ge nen
 door snuf fe len
 door vocht ti gen
 door wan de len
 dorst les schin gen
 drang re de nen
 drink be ker tje
 drui ven tros sen
 dub bel har tig
 dui vel ban ner
 twee pe rij en
 dwin ge lan dij.

E

Ech te lin gen
 e del moe dig
 een pa rig heid
 eer gie rig heid
 ei gen zin nig
 ek ster oo gen
 er va ren heid
 es sche boo men
 et ter bui len
 eu vel da den
 e zel ach tig

F

Fa bel ach tig
 fak kel dra ger
 fa ri ze er

fe bru a rij
 fiel ten stuk ken
 flauw har ti gen
 flik ke rin gen
 fon tein bui zen
 fran je ma ker
 fruit dra gen de.

G

Gaar bra de rij
 gaauw die ve rij
 ge beuf te nis
 ge bied zuch tig
 ge boor te dag
 ge borst har nast
 ge dach te nis
 ge denk schrij ver
 geest drij ve rij
 ge fat soe neerd
 gek ker nij en
 ge loof waar dig
 ge luk za lig
 ge nees kun dig
 ge o pen baard
 ge rant soe neerd
 ge schied boek je
 ge tem perd heid
 ge vie ren deeld
 ge wel de naar
 ge wig tig lijk
 ge za men lijk
 gil de broe der
 glin ste ren de
 god ge leerd heid
 god za lig heid

goed wil lig heid
 goud geel ach tig
 grond leg gingen
 gul har tig heid
 gun ste lin gen.

H

Haag ap pel boom
 hag che lijk heid
 hals straf fe lijk
 hard lij vig heid
 heb be lijk heid
 heersch zuch ti
 gen
 hei lig dom men
 hel den da den
 he me lin gen
 her sen ziek te
 her vor min gen
 heu vel ach tig
 hoe da nig heid
 hoofd sie ra den
 hoog acht baar
 heid
 hoo vaar dig heid
 hout hak kin gen
 hui ve rin gen
 hup pe len de
 hu we lij ken.

I

IJ del he den
 ijl hoof dig heid
 ij zel re gen

ij zer groe ve
 ij zer wer kers
 in en tin gen
 in ge bla zen
 in ge dol ven
 in ge gra ven
 in ge kan kerd
 in ge la ten
 in ge le verd
 in ge no men
 in ge scha pen
 in ge span nen
 in ge to gen
 in ge trok ken
 in ge val len
 in ge wil ligd
 in ge za meld
 in gie tin gen
 in hu rin gen
 in ko me ling
 in plan tin gen
 in ruk kin gen
 in schik kin gen
 in teu ge len
 in vou win gen
 in wen dig lijk
 in za me len
 in ze ge nen
 in zou tin gen

J

Jaar ge tij den
 jagt wa ran de
 jon ge ling schap
 ju weel kof fer.

K

Kaal hoofdig heid
 ka ke bee nen
 ka ke laar ster
 ka lan der worm
 ka mer die naar
 kamp vechtingen
 kas tan je boom
 kei ze rin nen
 kerk mees te ren
 kerk schen de rij
 kin der koek jes
 kin der ziek te
 kit te lin gen
 klaag lie de ren
 klein ach tin gen
 knik ke bol len
 kod dig he den
 kon fi tu rier
 koor de dan ser
 krul le bol len
 kwaadaar digheid
 kwak zal ve rij
 kwar tel been tje
 kwijt schel dingen
 kwin ke le ren

L

Laat dun kend
 heid
 lan ter fan ten
 leer gie rig heid
 le de ma ten
 lek ker bek jes
 let ter blok ken

le vens wij ze
 lief da dig heid
 ligt ge loo vig
 lijf straf fe lijk
 lijk vuur as sche
 lijm ach tig heid
 lod der oo gen
 lor ren draai jer
 los bol lig heid
 lucht per sin gen
 luis te ren de

M

Maag snij din gen
 man ne lijk held
 mar te la ren
 ma tras ma ker
 me de bur ger
 meer der jarig
 mild da dig heid
 min ne dich ten
 mis da di ger
 mis han de len
 mis lui den de
 mis prij zin gen
 mis re ke nen
 mis stel lin gen
 mod der plas sen
 mon ste rin gen
 mug gen zift ster
 muil e ze len

N

Naam ge vin gen

na a pe rij
 na boot fin gen
 nacht sak ke len
 na ja gin gen
 na schil de ren
 ne der duit sche
 ne der ge legd
 ne der ha len
 ne der hei jen
 ne der knie len
 ne der lan der
 ne der plof fen
 ne der stor ten
 ne der vel len
 ne der wer pen
 ne der zin ken
 ne gen hon derd
 nest ve de ren
 no ten schel pen.

O

Oc fen scho len
 oes ter schel pen
 om bol wer ken
 om ge vloch ten
 om gor den de
 om koo pin gen
 om lom me ren
 om ploeg en de
 om zwach te len
 on af ge lost
 on barm har tig
 on chris te lijk
 on der druk ken
 on ef fen heid

on ge ha vend
 on ge me ten
 on ge naak baar
 on ge oe fend
 on ge rijmd heid
 on ge schon den
 on ge teu geld
 on ge zou ten
 on god de lijk
 on her stel baar
 on lijd zaam heid
 on men sche lijk
 on na speur lijk
 on par tij dig
 on regt ma tig
 on schik ke lijk
 ont an ke ren
 ont bijt ver trek
 ont plooi jin gen
 ont schul di gen
 ont vein zin gen
 ont ze nu wen
 on uit roei baar
 on zigt baar lijk
 ooft ver koo per
 oog ge tui gen
 oor deels da gen
 oor logs ba nier
 op dis schin gen
 op ge bou wen
 op ge dra gen
 op ge hel derd
 op ge of ferd
 op ge za meld
 op mer kin gen
 op pas ser tje

op reg tig heid
 op schik kin gen
 op stan din gen
 op werp se len
 op zuir pin gen
 os fen of fer
 ou der lin gen
 oud groot moe der
 oud groot va der
 o vet drij ven

P

Paar den sie raad
 paard ver koo per
 pan ne koe ken
 pan tof fe len
 par tij loo per
 per so naad je
 pijn wer pin gen
 plun de rin gen
 po e zij strijd
 po pu lier bosch
 post vat tin gen
 pot aar de werk
 praal graf ste de
 pries te res fen
 prik ke lin gen
 pro sij te lijk
 pro vin ci aal
 pur per ge waad

R

Raad ge vin gen
 raas kal len de

ram me lin gen
ramp za lig heid
ra de ma ker
re de neer konst
re gel ma tig
re gen ster ren
re gi ments staf
rei ni gin gen
reuk bal le tje
rid der spo ren
rijks sie ra den
rim pel ach tig
ron das dra ger
roof gie rig heid
rot ting o lie
ro ze no bel
rui ter ben de
rust bed de tje.

S

Sa bel vel len
sa kra men ten
schat be waar der
scheeps tim mer
man
scherpzinnig heid
schik go din nen
school ge noot
schap
schud de bol len
schuld ei sche ren
sla pe loos heid
smer te loos heid
sna ren spe ler
spijs ge reg ten

stad hou der schap
ste de hou der
stem pel plaat je
ster re kij ker
ster ve lin gen
stil zwijgend heid
stok ou der dom
stout moedig heid
straat schen de rij
stui ker bak ker
suk ke lin gen.

T

Taal kun di gen
ta ber na kel
ta fel ge regt
tand trek kin gen
ta pijn stik ker
te gen baf fen
tig chel steen tje
tim me rin gen
toe be trou wen
toe ei ge nen
toe jui chingen
toe luis te ren
toe stem men de
toe ver trou wen
toe wij zin gen
toe zeg gin gen
too neel mees ter
too ve rij en
tref se lijk heid
trom pet ma ker
trouw be lof ten
tuin bed de tje

tus schen zaai jen
twee drag tig lijk
twee ling zus ters
twij fel ach tig
twist re de naar.

U

Uit a de ming
uit ban pin gen
uit dam pin gen
uit ge hou wen
uit ge lag chen
uit ge plun derd
uit ge schre ven
uit ge was schen
uit gie tin gen
uit ha lin gen
uit ja gin gen
uit mer ge len
uit plun de ren
uit re ke nen
uit schil de ren
uit trek ken de
uit val len de
uit wa se men
uit zen din gen
uit zwel lin gen.

V

Vaar dig lij ker
va der moor der
var kens drij ver
va ten ma kers
vee hoe din gen

veld o ver ste
 ve nijn men ger
 ven ster rui ten
 ver bol gen heid
 ver de di gen
 ver ee rin gen
 ver foel se len
 ver haal schrij ver
 ver ja rin gen
 ver kwan se len
 ver me tel heid
 ver nieu win gen
 ver ont waar digd
 ver schil len de
 ver zen ma ker
 vier hon derd ste
 visch schub be tje
 vlo der mui zen
 voed ster hee ren
 vol doe nin gen
 volk plan tin gen
 von de lings huis
 voor oor dee len
 voor raad kel der
 voor tref se lijk
 voort va ren de
 voor uit loo pen
 voor we ten schap
 vor de ten de
 vor de rin gen
 vre de ver bond
 vrem de lin gen
 vrin din ne tje
 vrou wen sie raad
 vrucht baar ma
 kend

vuist vech tin gen
 vuur spu win gen.

W

Waar ach tig heid
 waar de rin gen
 wa sel ij zer
 wa gen ma ker
 wan ke lin gen
 wa ter golf je
 we der ei schen
 we der kee ren
 we der zen den
 we der zijd sche
 we du we naar
 weer gal men de
 wees be zoe ker
 we ke lijk sche
 wen sche lij ke
 werk tuig ma ker
 wet ge leer de
 we zen lijk heid
 wijd be roem de
 wijn gaar de nier
 wijn rank snoci
 jer
 win ter kwar tier
 wis kun ste naar
 woe ke raar ster
 wol be rei der
 won der tee ken
 wor den boek je
 wor ste lin gen
 wor tel wor den
 wrie me len de

Z

Zacht moe dig ste
 za del ma ker
 zak ken dra ger
 zelf le pel tje
 za lig he den
 zang go din nen
 ze de kun de
 ze de mees ter
 zee roo ve rij
 ze gen wen schen
 zelf stan dig heid
 zes hon derd ste
 ze ven hoe kig
 zie ke lijk heid
 ziel to gen de
 zij pe len de
 zoen of fe ren
 zoet vloe ien de
 zol der ge welf
 zo mer huis je
 zon ne scherm tje
 zor ge loos heid
 zot ter nij en
 zout ma ke rij
 zuig lam me tje
 zus ter moor der
 zwaar hoof dig
 heid
 zwaar wig tig ste
 zwa rig he den
 zwa vel stok je
 zweep tol le tje
 zweet a der tjes
 zwer vens wij ze.

D

Om uwen lust, lieve kinderen! zoo veel mogelijk aan te vuren, zullen wij hier, tusfchen beiden, eenige weinige en gemakkelijke Leeslesjes invoegen, om daardoor, doch dezelve eerst spellende, met het lezen een begin te maken. Dan, daar het volstrekt noodzakelijk is, dat gij alvorens met de voornaamfte teekens, die bij het lezen in aanmerking komen, bekend wordt, zoo zullen wij eerst van elk derzelve eene korte verklaring geven, en daarop dan de getalmerken laten volgen, die mede dikwerf onder het lezen voorkomen (*).

De gewone Leesteekens zijn de volgende.

(,) of (,) *Comma.* Bij dit teeken wordt een weinig ftil gehouden, en het dient meestal om daar bij adem te halen. Bij voorbeeld:

Een kind moet nooit denken, dat het meer weet, en beter spellen of lezen kan, dan andere kinderen.

(;) *Comma-punt.* Hierbij houdt men een weinig langer op; en het woord, dat na dit teeken volgt,

(*) Wij zouden den Onderwijzer raden, om van de verklaring dezer leesteekenen geen gebruik te maken, tot oefening voor de Leerlingen in het lezen, dan nadat de Leeslesjes, die hierop volgen, zijn afgelopen, naardien zij als dan van het gemakkelijke tot het meer moeilijke worden opgeleid; maar wij zouden het zeer goed vinden, indien hij hun, naar aanleiding hiervan, een mondeling onderrigt gaf, waarom wij dan ook deze plaats voor de geschikte hielden, om den Leerling hiervan, alvorens hij tot het lezen zelf overgaat, onderrigt te geven.

volgt, begint men met eenige verheffing van stem.
Bij voorbeeld:

Volbrengt uw^o plicht; gehoorzaamt uwen leermeester; geeft op alles, wat hij zegt, naauwkeurig acht, en gij zult verstandig, braaf en gelukkig worden.

(.) *Punt.* Dit teeken wordt gezet, wanneer een zin geheel uit is, en dus houdt men daarbij het langst op. Het geen dan nog daarop volgen moge, leest men even, alsof men op nieuw begon.
Bij voorbeeld:

Deugdzame kinderen worden van alle menschen bemind. Kinderen, die de deugd niet lief hebben, veracht men overal.

(;) *Dubbele Punt.* Bij dit teeken houdt men nog iets langer op dan bij de Comma-punt, en het wordt meestal geplaatst, wanneer er iets tot verklaring van het geen gezegd is moet volgen.
Bij voorbeeld:

Piet en Jan werden beide door den Meester bestraft: Piet had zijne les niet gekend, en Jan had zijn boek bemorst.

(!) *Verwonderings-teeken.* Dit teeken plaatst men, wanneer men iemand aanspreekt, of wanneer iets met verbazing of droefheid moet uitgesproken worden. Bij voorbeeld:

Let wel op, kinderen! Nimmer zal ik het vergeten! Ach, welk eene pijn!

(?) *Vraagteken.* Dit wordt achter elken vragenden zin geplaatst, die dan ook op eenen vragenden trant moet uitgesproken worden. Bij voorbeeld:

Hoe vele dagen zijn er in een jaar? Wie zal verstandig, braaf en gelukkig worden?

○ Dit teeken, dat *Parenthesis* of *tusfcheninstellings-teeken* heet, wordt gebruikt, om er iets tusfchen

te voegen, dat tot verklaring dient van het geen men leest. En het geen tusfchen deze teekens geplaatst staat, kan men ook zeer wel onder het lezen overflaan, zonder den zin te storen. Bij voorbeeld:

Een deugdzzaam kind zal (omdat hij de deugd bemint) de ondeugd verfoeijen.

(..) *Deelteeken.* Wanneer twee klinkers naast elkander komen, en het woord uit meer dan eene Lettergreep bestaat, toont men door dit teeken aan, welke klinkletter tot de volgende Lettergreep behoort. Bij voorbeeld in de woorden: *ingsént, beínkt, geéerde*, enz.

(-) *Koppelteeken.* Dit dient om aan het éinde van eenen regel te worden geplaatst, om woorden, die aldaar afgebroken worden, aaneen te hechten. Bij voorbeeld:

*Het verge-
noegen is de bron van het ge-
luk.*

(') Dit *Toeken* van eenen *fcherpen toon* plaatst men boven die woorden, welke men met nadruk wil uitgesproken hebben. Bij voorbeeld:

Slechts één mensch drong dóór tot binnen in het huis.

(,,") *Aanhalingsteeken.* Dit wordt voor en achter aan eene rede geplaatst, die men van een ander ontleent of aanhaalt. Bij voorbeeld:

De meester zeide tot de leerlingen: „De overtuiging van zijn pligt volbragt te hebben, geeft een gerust geweten.”

Hier zullen wij nu laten volgen de

Getallen.

I	2	3	4	5	6	7	8
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
een	twee	drie	vier	vijf	zes	zeven	acht
9	10	11	12	13	14	15	
IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	
negen	tien	elf	twaalf	dertien	veertien	vijftien	
16	17	18	19	20			
XVI	XVII	XVIII	XIX	XX			
zestien	zeventien	achttien	negentien	twintig			
30	40	50	60	70	80		
XXX	XL	L	LX	LXX	LXXX		
dertig	veertig	vijftig	zestig	zeventig	tachtig		
90	100	101	200				
XC	C	CI	CC				
negentig	honderd	honderd en een	twee	honderd			
	500	1000					
	D	(IO)	M.	(CIO)			
	vijfhonderd	duizend	enz.				

Leeslesjes.

De beste lessen zijn van geen nut, zoo men daarop geen acht geeft.

Zoo lang een leerling geen lust heeft om iets uit zichzelf te leeren, zoo lang is het beste onderwijs, of de aansporing daartoe, van geen kracht.

Dit blijkt, onder zoo vele anderen, aan *Willem*, die reeds vele jaren ter school gegaan, maar nog niets geleerd heeft, omdat hij meer lust tot spelen, dan tot leeren betoonde, en, zoo zulks met hem niet verandert; zal hij altoos een ezel blijven, en waardig, van alle zijne medescholieren bespot te worden.

Klaartje, in tegendeel, zit van 't begin des schooltijds zeer stil, leert vlijtig, schrijft netjes, zindelijk en zonder fouten; men ziet haar nooit lachen, noch praten, gelijk andere stoute kinderen; zij leert hare vragen wekelijks zeer wel. — Daarom wordt zij ook van God gezegend in haar werk. — Zij vordert in ééne maand meer, dan de anderen in een geheel jaar. —

Wat dunkt u luiards — ongehoorzamen — moet u dit meisje niet beschamen? — laat het u toch tot een voorbeeld strekken, om beter te leeren, meer gehoorzaam te zijn, de ondeugd te schuwen, uwen tijd beter waar te nemen, ten einde gij uwen ouders en meesters tot blijdschap verstrekt, daar, in tegendeel, niets dan de grootste smart voor u te wachten is, wanneer gij zulks niet doet.

D E R D E T R A P.

Leerende te gelijk verscheidene soorten van Letters.

Woorden van vijf Lettergrepen.

Aan de ste bin gen
 aan een scha he ling
 aan ge le gen heid
 aan met henz waar dig
 aan na de rin gen
 aan tee ken boek se
 aan wakh he rin gen
 acht en twintig ste
 ach ter ge la ten

ach ter bol gen de
 ad mi ra li teit
 af de ta lin gen
 af ga ven die naar
 af ha me lin gen
 af schu we lijkh heid
 af tee he nin gen
 af baar bi gin gen
 af wen te lin gen
 af zon de rin gen

al tijd du ren de
 ap pel ber hoo per
 a zijn kan ne tje
 a zijn ber hoo per.

B

Baar blij ke lijk heid
 ban ket bak kers knecht
 bast aard ma kin gen
 be a de min gen
 be gif ti gen de
 be grij pe lijk heid
 beurt ver wis se ling
 be vor de ren de
 be zet te lin gen
 bin nen ge la ten
 boe del schrij vin gen
 boek oe te nin gen
 boe ren ge reed schap
 boom kwee ke rij
 bo ven na tuur lijk
 bran de wijn bran der
 brein ont ste kin gen
 bui ten slui tin gen
 bur ge mees ter schap
 bij een ge roe pen.

C

Cim baal ge zan gen
 ci ter draad trek king
 cla ve cim. ba len.

D

Dag ve gij seer tje
 dank of seer an den
 dank pij pen spe len

diens aan bit din gen
 doods been der huijs is
 door voor spe len de
 dro gib te rij en
 drui ven per sin gen.

E

Eh ben hou ten boom
 echt ber bind te nis
 e del moe dig heid
 eeu wig du ren de
 ef sen ma kin gen
 ei gen aar dig heid
 e le sants tan den
 el pen been wer hier
 en ge len scha ren
 erf ber dee lin gen
 e ven wig tig heid
 eu an ge li en.

F

Fat soe ne rin gen
 ve nijn ge vin gen
 fon tein a de ren
 fon tein wa te ren
 fon da ment leg ging
 fut se la rij en
 fij me la rij en.

G

Ga de ge sla gen
 ge baar den ma kor
 gee se lens waar dig
 ge heim hou din gen
 ge heim schrij vin gen

D 4

ge hoor za men de
 ge laat kun di ge
 geld aan win nin gen
 ge lijk vor mig heid
 ge lijk ma kin gen
 ge loof waar dig heid
 ge luk za lig heid
 ge mak ke lijk heid
 ge nees mid de len
 ge noeg doe nin gen
 ge reed schap ma ker
 ge rust stel lin gen
 ge sacht re ke naar
 ge van ge nis sen
 ge val mag tig den
 ge wel de na rij
 ge zeg ge lijk heid
 gods las te rin gen
 goed aar dig lij ker
 gra naat ap pel boom
 gui che la rij en
 gunst be wij zin gen

B

Baar klo ve ry en
 Band tee ke nin gen
 Ba ne kam me tjet
 Ba zel no ten Boom
 Ber ee ni gin gen
 Ber sen schim men
 Bei me vijk be den

Heu vel be wo ner.

IJ

IJs ver grui zin gen
 ij zer ge reed schap
 ij zer mijn wer ker
 ij zer sme de rij.

I

In ge bon den heid
 in han ke rin gen
 in hwar tie rin gen
 in sul ke rin gen
 in teu ge lin gen
 in bor de rin gen
 in twen re lin gen
 in twil li gen de
 in za me lin gen
 is ma e li ten
 is ra e li ten
 i ta li aan sche.

J

Jaar tee ke nin gen
 ja ger mees ter schap
 je ne ver boo men
 jo den han de laar
 ju weel kof fer tje.

K

Ka lan der worm tje
 ka le fa te ren
 kar bon kel stee nen
 kant tee ke nin gen
 ke tel boe te rij
 kin der ach tig heid
 kin der ma zel tjes
 klei beel den ma ker

kin ne bak. sta gen.
 kunst oe se nin gen.
 kunst tuig ma kin gen.
 koop han del drij ver
 krijs toe rus tin gen.
 kwa kers ge zin den.
 kwar tel be zi en
 kwee ap pel boo men.

L

Laf har tig he den
 la hen ver vos xij
 land be schrij vin gen
 le ger schik kin gen
 lek ker bek sig herd
 let ter blok ken de
 let ter kun di ge
 let ter bre kin gen.

M

Ma ei o net ten
 mar mer steen hou wer
 mar se pein vak het
 me de dienst baar heid
 me de ge zel len
 me ni ger han de
 me nig bul dig heid
 meer der ja rig heid
 me ma rie boek se
 mid del ma tig heid
 min der ja rig heid
 mis se lijf he den

mis hu we lij ken
 mis re he nin gen
 moet je lijf he den
 moet de zi en boom
 muil e ze lin nen.

N

Naal den ma ke rij
 naam ver sic rin gen
 na ko me lin gen
 na mid dag e ten
 na tuur kun di gen
 ne der da len de
 ne vel ach tig heid
 niet te gen staan de
 nood druf tig he den
 noord noord oos ten wind
 noord noord wes ten wind
 no ten boo men hout.

O

Of fer wig che laar
 o lie slijp stee nen
 om kron ke lin gen
 on af han ke lijk
 on aan bid de lijk
 on aan ge naam heid
 on barm har tig heid
 on der druk kin gen
 on ge bon den heid
 on ge hoor zaam heid
 on ge lijk ma tig
 on lig cha me lijk
 on men sche lijk heid
 on op hou de lijk
 on re gel ma tig
 on stand vas tig heid
 on ver draag zaam heid

D 5

oor logs be haef ten
 o pen hat tig heid
 op ge bla zen heid
 o ver groot moe der
 o ver groot va der
 o ver na tuur lijk
 o ver win te ring
 o ver zil ve ren.

P.

Par tij ver d'et ling
 pe kel ha rin gen
 pos sen ma ke rij
 pro vi ant mees ter
 prul ken ver hoo per
 prijs uit d'et lin gen.

R.

Reeds b'et g'de ring
 ramp za lig he den
 re de ne rin gen
 re de ha be len
 re gis ter mees ter
 regt baar di gis gen
 re ke ning ha mer.

S.

Scheeps oe se nin gen
 scher mut se lin gen
 scherp zin nig he den
 schuld be ken te nis
 sla ven han de laar
 slag or de nin gen
 slob ber ach tig
 spel te bier brou wer

spits vin dig he den
 spraak sie ra di en
 spreek be zie boo men
 staats be die nin gen
 stem ver hef sin gen
 struik roo ve rij en
 stijf hoof dig he den.

T.

Ta fel hou din gen
 ta ma rin de boom
 te gen srib be len
 te gen wer pin gen
 te gen woor dig heid
 tig chel bak ke rij
 too neel speel ster tje
 trou we loos he den
 tus schen brok ke lam
 twist re de naar ster
 twij fel zin nig heid
 tijd re ken kun de.

U.

Uit a de min gen
 uit hu vor lij ken
 uit mees ge len de
 uit plun de rin gen
 uit wa se men de.

V.

Ver ach te lijk heid
 ver dicht sel ach tig
 ver ef se nin gen
 ver hoo vaar di gen
 ver lus ti gin gen

ver plet te rin gen
 ver stan de loos heid
 ver ze ge lin gen
 voor be den kin gen
 voor bur ge mees ter
 voor tref fe lijk heid
 voor uit rij den de
 voor zig tig lij ker
 vre de bood schap per
 vrien den maal tij den
 vrou wen sie raad je
 vuur schil de rin gen.

W

Wa gen muil e zel
 wan de lin ge tse
 waas deel den ma ker
 wa ter dam pin gen
 we der dren gin gen
 we der roe pin gen
 we der waar dig heid

Woorden van zes Lettergrepen.

A

Ach ter een bol gen de
 acht en ze ven tig ste
 ach ter aber lig gen de
 af go den prie ster schaar
 af gij se lijf he den
 af schu we lijf he den.

B

Baar blij he lijf he den
 be gij pe lijf he den
 benet der wis se lin gen
 do ben uit ste ken de
 dij een ge roe pe ne.

we reld be schrij ving
 werk tuig ma ker knecht
 weest noozd weest ten wind
 wil le heu rig lijf
 win ter ho ming je
 wis pel in rig lijf
 waaz den schijf kin gen
 wijn der kroon pers knecht.

S

Sacht moe dig he den
 se den mees te ren
 se ven hon dert se
 siebt ons vos rin gen
 sin der ruk kin gen
 soch of fer an den.

T

Ca te ehl sa ti en
 ti pres boom bla de ren
 ti ter speel tuig maker

D

Deel ach tig ma kin gen
 des niet te gen staan de
 dub bel hat tig he den
 du bel be zoe rin gen
 dwaars o ver lig gen de.

E

Eh den hou ten draa men
 e bel moe dig he den.

ei gen aak dig he den

F

G

Ge daan te ge bin gen
ge neef mid del win hiel
ge reed schap ma kin gen
ge scha hiel der wij ze
ge slacht re he nin gen
ge ban ge ne min gen
ge ban gen zet tin gen
gra naat op pel hoo men
gwi chel speel de res sen.

H

He mel sch ge zind he den
het lig doms prie ste ren.

I

In bacht tig ma kin gen
in ge don den he den
in zwel gen der wij ze
is ra e li ti sche.

J

Je ne ber de zi en.

IJ

IJ zet ge reed schap pen.

K

Ma dou ter man ne hens
hiel der mees te res sen
klein ge loo dig he den.

L

Le de hant he han ger
let ter de se ma gen
le ber aan ste hingen.
ligt ge loo pla he den.

M

Maans ber duis te rin gen

me de vor spon he ijk
me de ge zel kin neu
mid del ma tig he den
me nig hul dig he den.

N

Na ha me ling schap pen
ne der ge sla ge nen
ne bel ach tig he den
noord noord oos ten win
den
noord noord wes ten win
den.

O

Of ser wijg che la rij
on der bur ger mees ter
on der schat mees ter schap
on der tee he nin gen
on ge don den he den
on ge mak he ijk heid
on na speur ijk he den
on ber gan he ijk heid
on waar schijn ijk he den
oor logs de se nin gen
op per he bel heb ber
o ber hoop wer pin gen
o ber scha du win gen
o ber win te rin gen.

P

Pan tof se len ma her
pa ra dijs op pe len
per ha went de rei der.

R

Raads ber ga de rin gen
re de ha be lin gen
re de wijs se lin gen.

S
 Scha duto ach nig he den
 spe re rij ver hoo per
 staats ber ga de rin gen.

T
 Te gen scrib de lin gen
 te gen woꝝ ste lin gen
 twij sel zin nig he den
 ijd re hen hun di gen.

H
 Huc wij zer hun di gen.

D
 Der af ge le gen heid
 ber ma he ijd he den
 ber me nig bul di gen
 ber on ge ijd hen de
 ber ont waar di gin gen

bie ze ba ze 'rij en
 voor be ant voor bin gen
 bo gel wig che la rij
 bolks ber ga de rin gen
 tze de han de lin gen
 buur wig che la rij en.

D
 De der om ge troft hen
 we der span ne lin gen
 we der waar dig he den
 win ter le ge rin gen
 wijs sel han de lin gen
 woꝝ den bit te rij en
 wor stel oe se nin gen.

Z
 Za men scha he lin gen.

Woorden van zeven en acht Lettergrepen.

A
 Ach ter o ver ge sme ten
 af go den pries te res fen
 af go den pries ter scha
 ren

al ler be min nens waar
 digst

al les o ver klim men de.

B
 Blan ket sel ver koo pin
 gen.

C
 Ce der boo men bla de
 ren.

D
 Dui vels kun ste na rij
 en.

E
 E le ments ver an de ring.

A
 Achterovergesmeten
 afgodenprieresfen
 afgodenprierescharen

allerbeminnenswaardigst

allesoverklimmende.

B
 Blanketsilverkoopingen.

C
 Cederboomenbladeren.

D
 Duivelskunstnarijen.

E
 Elementsverandering.

F For tres sen be stor min- gen. G	F Fortresfenbestormingen. G
Ge heu ge nis lee rin gen ge nees mid del ver koo- per	Geheugenisleeringen geneesmiddelverkooper
ge tui ge nis ge vin gen ge van gé nis be waar der.	getuigenisgevingen gevangenisbewaarder.
H Hon derd maal hon derd- dui zend. J	H Honderdmaãlhonderddui- zend. J
Je ne ver boom bla de- ren. IJ	J Jeneverboombladeren. IJ
IJ zer ge reed schap han- de laar. K	IJ Ijzergereedschaphandé- laar. K
Klee de ren ver koo pe ren klei noo di en ver za me- laars. L	K Kleederenverkooperen kleinoodiënverzameljaar. L
Leem be rei ders win kel- knecht. M	L Leembereiderswinkel- knecht. M
Me de oor spron ke lij- ke. N	M Mededoorspronkelijke. N
Ne gen en ze ven tig ste.	N Negenenzeventigste. O
O Of fer wig che la res se on ge mak ke lijk he den on o ver ko me lijk on we der spre ke lijk- heid.	O Offerwigchelaresse ongemakkelijkheden onoverkomelijk onwederprekelijkheid
on der bur ge mees ter- schap. P	O onderburgemeesterschap. P
Pleit re de wis se lin gen.	P Pleitredewisselingen. Q
Q Kwe pe ren kwee ke rij- en. R	Q Kweperenkweekerijen. R
Ra ri teits ver too nin gen.	R Rariteitsvertooningen.

S Spe ge rij ver za me ling.	S Specerijverzameling.
T Tuch te lin gen be waar- der.	T Tuchtelingenbewaarder.
U Uur wij zer kun dig he- den.	U Uufwijzerkundigheden.
V Ver me nig vul di gen de vo gel wig che la rij kun- de	V Vermenigvuldigende vogelwigchelarijkunde
W vo gel wig che la rij tee- ken.	W vogelwigchelarijtteken.
Z Woord oor spron ke lijk- he den.	Z Woorddoorspronkelijkhe- den.
Z Zeil ree lig gen de sche- pen.	Z Zeilreeliggende schepen.

Deze woorden door u, Kinderen! wel geleerd zijnde, zult gij, buiten twijfel, al de u voorkomende woorden kunnen spellen en uitspreken, en zelfs, wanneer gij eens schrijft, wel weten, waar gij een woord moet afbreken.

V I E R D E T R A P.

Verscheidene eigen Namen uit het O. en N. Testament.

Aäron, Abara, Abarim, Abedmelech, Abel, Abjathar, Abiël, Abiëzer, Abigail, Abimael, Abimelech, Abinadab, Absalom, Adam, Achab, Achaz, Achazia, Achbor, Achikam, Achimaaz, Achimelech, Achnam, Achisafchar, Achitophel, Adoni-bezek, Adummin, Ahufueros of Ahasveros, Aholibama, Afath, Akon-Bachut, Almon, Diblathaim, Amasai, Aminadab, Amraphel, Anathot, Antiochus, Arthafasta, Artaxerxes, Aschpenaz, Astheratiter, Abaddon, Abraham, Achaicus,

Adramijtium, Adriatische, Alexandrië, Alpha, Alphas, Ananias, Andronicus, Antiochia, Archangel, Archelaus, Areopagus, Arimathea, Aristarchus, Athenen.

Baal-Perazin, Bachurim, Baëza, Balthazar, Bathseba, Beërothiter, Behemoth, Benhadad, Berodach, Bozra, . . . Barachias, Barnabas, Barabas, Bartholomeus, Bartimeus, Beëlzebub, Bethanien, Bethlehem, Bethsaide.

Capthorim, Carchemis, Cherubin, Chinneret, Cheritim, Cubeërs, Cuschan-Reschataim

Cajaphas, Capernaum, Cappadocia, Cæsarea, Cloë, Chorazin, Corinthiërs.

Damascus, Daniël, Döthan, Délila, Debora, Dinhaba, Diblätain, Donanin, Doëg, . . . Dalmánutha, Dalmatie, Decápolis, Demetrius, Dionysius-Areopagita, Deotrephe, Drusilla.

Ebed-melech, Ebenhaëzer, Ebsan, Eslon, Elaser, Eleazer, Elchanan, Eljada, Eliakim, Eliëzer, Elimelech, Eliphelet, Eliphas, Elischamah, Elizaphan, Ephod, Ephraim, Ephrata, Ezarhaddon, Esthaol, Evilmerodach, Euphrates, . . . Elias, Elimas, Elizabeth, Emmanuël, Epaphras, Epaphodotus, Eubulus, Eunice, Eutychus.

Felix, Festus, Fortunatus

Gabriël, Galeëd, Gamliel, Gammadim, Gath-Rimmon, Gamazia, Gerizim, Genuël, Globethon, Gibeon, Girgasiten, . . . Gabriël, Gabbatha, Galatia, Galilea, Gamaliël, Gethsemane, Golgotha.

Hadadezer, Hadadrimmon, Hadrach, Hammach, Hananeël, Hananja, Hanoeh, Hazar-maveth, Hazeron, Hamer, Hiskia, Hobab, Homri, Hophra, Horonaim, Hotn-ël, . . . Hermogenes, Herodes, Iscalonica, Hymeneus.

Ibchar, Icabod, Iodo, Idumea, Immanuël, Indiën,

Ifai, Ishi-Benob, Isboseth, Ismaël, Israël, Isfä-schar, Ithamar, Ithiël, Izebel, Izreël, Italiaanfche, Icoreen.

Jazinja, Jaëlam, Janoch, Japheth, Japhia, Japha, Jarmuth, Jarius, Jechonias, Jericho, Jeëzabel, Jeruzalem, Jephtes, Jofched-Bafchebet, Jonathan, Jefchurum, Jozaphat, Jupiter.

Kadzeël, Kadmoniter, Kedor-Laomer, Keneziter, Keeren-Happuch, Kibrot-Taäbo, Kicharezeth, Kiriath-Irba, Kiriataim, Kiriath-jearim.

Lamech, Lechi, Libiërs, Lubith, Luhith, Lazarus, Lebbeus, Libertynen, Lycaoniën, Lyzani-as, Lyftra.

Maächa, Maächati, Machpelach, Magor-Misfabib, Mahaniël, Maher-Schalal-Chaz-Bas, Makeloth, Matthi-Suach, Maozim of Manzzim, Matthanjah, Megiddo, Mehetabeël, Melchizedek, Memichem, Mephiboseth, Merathaim, Mecodach, Mezech, Mezopotamia, Mezüllemach, Methuzaël, Methufalah, Michaja, Michmas, Migdal-Ezer, Mischina, Mithredath, Molech, Moph, Morya, Mozeroth, Maçedoniën, Magdala, Malchus, Mammon, Mezopotamiën, Mytylene, Musfon, Moloch, Myzia.

Naäman, Naboth, Nachon, Nahesfon, Naphrali, Nathan-Melech, Nazareër, Nebajoth, Nebucadnezar, Nebuchodonozor, Nahufan, Nelhi-neërs, Nisroth, Noach of Noë, Noadjah, Naäman, Nathanaël, Nazareën, Neapolis, Nicodemus, Nicolaïten, Nicopolis, Nineviten, Nymphas.

Obed-Edom, Oboth, Ohola, Ophir, Ophra, Oreb-Olympas, Omega, Onezimus, Onezophorus.

Paddan-Aram, Pagiël, Patthiël, Pannag, Parthros, Pelatja, Perazim, Pharao-Necho, Pharpar,

Philiftra, Prath, Pichol, Potiphar, Potiphera,
 Pamphyliën, Paphos, Parmenas, Parthers,
 Patro - bas, Philippus, Philologus, Phlegon,
 Phrygia, Priscilla, Prochorus, Ptolomæus, Pu-
 teolon.

Rabfaken, Rachab, Rachel, Raphidim, Rebecca,
 Rechoboth, Rehabeam, Rephaïm, Reuma, Riblach,
 Ritmach, Ruchama, Ribbi.

Saälbim, Sabeërs, Sahavan, Samaria, Sammua,
 Sanballat of Saneballat, Sanherib, Senacherib,
 Sarphath, Schear-jafchud, Schibboleth, Syriërs, ...
 Sadduceen, Samariën, Samothracen, Sapphira,
 Seicucta, Sichein, Siloam, Smaragdus, Sodoma,
 Sofipater, Sosthenes, Stephanus, Siracufen,
 Syrus.

Tabor, Thekoa, Tigiath-Pilezer, Tobyah, To-
 phet, Tubal - Kain, Tyrus, Tabitha,
 Tertullus, Thesalonica, Theophilus, Tendas, Thy-
 atiren, Trachonicus, Tragillion, Trophimus, Try-
 phœna, Thryphofa, Tyehicus.

Urphazin, Uphaz, Uz, Uza, Uzziel. Xerxes.

Zachariah, Zacheus, Zadok, Zaphath, Ze-
 baoth, Zeboïm, Zedekiah, Zelaphad, Zephanjah,
 Zerobabel of Zorobabel of Zohéletb, Zuriël, Ze-
 bedeus, Zenas.

V I J F D E T R A P.

Het is voor u van veel belang, lieve Jeugd! dat
 gij reeds vroeg met uw vaderland bekend wordt,
 waarin gij geboren zijt en opgevoed wordt, en
 waaraan gij, groot geworden zijnde, de verschul-
 digde diensten zult moeten bewijzen.

Om u hierin eenigzins te gemoet te komen, zoo
 laten wij de Provinciën, waarin hetzelfde thans ver-
 deeld is, met derzelve voornaamste Steden, hier
 volgen.

Ons Vaderland, het welk voorheen genaamd werd *de Republiek der Vereenigde Nederlanden*, en van het jaar 1795 tot den jare 1806 *de Bataafsche Republiek*, daarna het Koningrijk *Holland*, vervolgens een deel van het Fransche Keizerrijk, en thans, vereenigd met het voormalig België, *het Koningrijk der Nederlanden*, is verdeeld in de volgende Provinciën, als:

NOORDBRABAND

ZUIDBRABAND

LIMBURG

GELDERLAND

LUIK

OOSTVLAANDEREN

WESTVLAANDEREN

HENEGOUWEN

NOORDHOLLAND

ZUIDHOLLAND

ZEELAND

NAMEN

ANTWERPEN

UTRECHT

VRIESLAND

OVERIJSSSEL

GRONINGEN

DRENTHE

en HET GROOT HERTOG-
DOM LUXEMBURG

De voornaamste Steden en Plaatsen in deze
Provinciën zijn, in:

NOORD-BRABAND

's Hertogenbosch

Crevecoeur

Heusden

Woudrichem

Geertruidenberg

Klundert

Willemstad

Steenbergen

Bergen op Zoom

Rozendaal

Oudenbosch

Zevenbergen

Oosterhout

Breda

Tilburg

Oosterwijk

Oirschot

Eindhoven

Helmond

Osch

Ravestein

Grave

Kuik

ZUID-BRABAND

Brussel

Laeken

Vilvorden

Asfche

Halle

Waterloo

Braine la Leud

Schoon Verbond.

Nivelle

Genappe

Wavre

Leuven

Sichem

Diest

Leeuwen

Tienen

Judoigne

LIMBURG

Maastricht

Wijk

Tongeren

Looz of Borgloen

Bilsen

St. Truijen
Hasfelt
Herk
Haelen
Beringen
Peer
Bree
Hamont
Weert
Gennep
Venlo
Horn
Roermond
Stevenswaard
Mazijk
Monifort
Susteren
Nieuwstad
Sittard
Stockem
Reckem
 GELDERLAND
Arnhem
Het Loo
Hattem
Elburg
Harderwijk
Wageningen
Buuren
Culemborg
Loevestein
Bommel
St. Andries
Batenburg
Tiel
Nijmegen

Huisfen
Zevenaar
's Heerenberg
Doesborgh
Zutphen.
Doetinchem.
Terborg.
Breedervoort
Groenlo
Borkulo
Lochem
 LUIK
Luik
Landen
Hannuije
Huij
Durbuij
Marche
St. Hubert
Roche
Vie-Salm
Stavelot
Spa
Theux
Verviers
Limburg
Herve
Vifet
 OOST-VLAAN-
 DEREN
Gend
Deijnse
Oudenaarde
Ronse of Renaij
Grammont
Ninove

Aalst.
Dendermonde.
 WEST-VLAAN-
 DEREN
Brugge
Damme
Blankenberg
Ostende
Nieuwpoort
Veurne
Dixmuiden
Yperen
Warneton
Commnes
Werwick
Menen
Kortrijk
Rousfelaar
Thielt
 HENEGOUWEN
Mons of Bergen
Doornik
Chievres
Ath
Lesfines
Enghien
Brain le Comte
Soignies
Roels
Charlerai
Dour
Binche
Thuin
Beaumont
Chimaij
St. Guislain

NOORD-HOLLAND
Amsterdam
Haarlem
Weesp
Muiden
Naarden
Beverwijk
Zaandam
Monnikendam
Purmerend
Edam
Alkmaar
Hoorn
Enkhuizen
Medenblik
Burg
Oostvlieland
Oosterland
 ZUID-HOLLAND
's Gravenhage
Delft
Rotterdam
Delfshaven
Schiedam
Vlaardingen
Maassluis
Brielle
Hellevoetsluis
Dordrecht
Gorinchem
Leerdam
Vianen
Nieuwpoort
Schoonhoven
Oudewater
Gouda

Woerden
Leijden
Goedereede
 ZEELAND
Middelburg
Vlissingen
Arnemuiden
Veere
Brouwershaven
Zierikzee
Goes
Tholen
Fort Bath
Hulst
Axel
Sas van Gend
Aardenburg
Sluis
Breskens
 NAMEN
Namen
Floreffe
Gemblours
Walcourt
Philippeville
Marienburg
Couvin
Bouvignes
Dinant
Rochefort
Cineij
 ANTWERPEN
Antwerpen
Hoogstraaten
Turnhout
Herenhals

Lier
Mechelen.
 UTRECHT
Utrecht
IJfse Istein
Montfoort
Nieuwer sluis
Soestdijk
Amersfoort
Rhenen
Wijk bij Duurstede
 VRIESLAND
Leeuwaarden
Dokkum
Franeker
Harlingen
Sneek
Bolsward
Ylst
Workum
Hindeloopen
Molkwerum
Stavoren
Sloten
Heerenveen
Lemmer
 OVERIJSEL
Zwol
Kampen
Haselt
Wilsum
Genemuiden
Vollenhoven
Blokzijl
Kuinder
Steenwijk

Zwartsluis
Ommen
Hardenberg

GRONINGEN

Groningen
Appingadam
Delfzijl
Winschoten
Bourtangerschans

DRENTHE

Asfen
Meppel
Coeverden
LUXEMBURG
Luxemburg
Remich
Grevenmachern
Echternach
Diekirch

Zianden
Clerfvaux
Wiltz
Esch
Bastogne
Neuschâteau
Bouillon
Chinij
Arion
Virton

Z E S D E T R A P

Handelende over de onderscheidene soorten, het gebruik, enz der letteren in 't algemeen; alsmede over de verschillende spelling van eenige derzelve, en van sommige woorden in 't bijzonder.

Vr. **M**et hoe vele letteren wordt onze Nederduitsche taal uitgedrukt?

Antw. Met de 26 volgende, die men noemt en uitspreekt: a, b *be*, c *ce*, d *de*, e, f *ef*, g *ge*, h *ha*, i, j, *je*, k *ka*, l *el*, m *em*, n *en*, o, p *pe*, q *ka*, r *er*, s *es*, t *te*, u, v *ve*, w *we*, x, ij of y, z *zedd*.

Vr. Hoe worden deze letters verder onderscheiden?

A. In *vocalen* en *consonen*, of *consonanten*.

Vr. Zijn dit Nederduitsche benamingen?

A. Neen: het zijn twee onduitsche of Latijnsche bastaardwoorden, als komende

ken van wegneming (*apostrophus*), waarvan op zijne plaats gesproken zal worden als: *t'* voor *te*, *d'* voor *de*, gelijk breeder zal getoond worden.

Vr. Hoe vele en welke zijn de *consonanten* (medeklinkers)?

A. De twintig overige letters.

Vr. Waarom worden zij medeklinkers genoemd?

A. Om dat ze geen' eigen klank, maar dien van één der zelfklinkers bij zich hebben, als in de uitspraak ligtelijk gehoord wordt, gelijk, *b be*, *c ce*, *h ha*, *k ka*, *l el*, en zoo alle de anderen.

Vr. Hoe worden deze wederom onderscheiden?

A. In *smeltletters*, en in *stomme* of *halve klinkers*.

Vr. Welke zijn *smeltletters*?

A. De *l*, *m*, *n*, *r*, *s*, om dat in de benaming de klinker voorgaat: somtijds vindt men het teeken van wegneming wel eens' voor dezelve gesteld, het geen echter hoogst te verwerpen is.

Vr. Toon dit klaarder met een voorbeeld?

A. Het teeken van wegneming kan of mag geene plaats hebben, ten zij het volgende woord met een' zelfklinker beginne, als: *d'avond*, *d'eeuwigheid*, *'eenemaal*, *'onzent*, *'uwent*, enz. voor *de avond*, *de eeuwigheid*, *te eenemaal*, *te onzent*, *te uwent*, enz.

Maar te schrijven: *d'lust*, *d'maagd*, *d'nacht*, *d'rust*, enz. mag niet geschieden.

Vr. Wat is eigenlijk smelten, als van letteren gesproken wordt?

A. 'T heeft plaats in de dichtkunst, wanneer van twee woorden of lettergrepen één gemaakt wordt.

Vr. Hoe en wanneer geschiedt dat?

A. Als er twee woorden op elkanderen volgen, waarvan het eerste met een klinker eindigt, en 't volgende met een klinker begint, zoo wordt de

eerste klinker, en dus ook die geheele lettergreep, in de volgende bij de uitspraak versmolten: bij voorbeeld:

De avond daalde op aarde neêr.

'T welk men dus leest:

D'avond daald' op aarde neêr.

Dit moet in 't lezen van verzen wel in acht genomen worden.

Voorts mag men schrijven, 's voor *des*, 'k' voor *ik*, 't' voor *het*: als, 't was, 'k sprak, 's morgens, 's middags, 's zondags, enz., 't geen dan een voorafwegneming (*aphæresis*) genoemd wordt.

Men moet dus, vooral, den leerling het onderscheid van 't of 's, voor *het* of *te*, doen opmerken.

Vr. Waarom worden de overige letters *stomme* of *halve klinkers* genoemd?

A. Omdat bij derzelver uitspraak de klinker volgt, als: b *be*, c *ce*, k *ka*, enz.

Van de diphthongen en triphthongen.

Vr. Wat verstaat gij door *diphthongen* en *triphthongen*?

A. Dit zijn weder twee Latijnsche bastaardwoorden:

Als, <i>diphthong</i>	} van	{ <i>diphthongus</i> , tweeklank.
en <i>triphthong</i>		
		{ <i>triphthongus</i> , drieklank.

Dus zijn tweeklanken en drieklanken, of *diphthongen* en *triphthongen*, niet anders dan twee en drie onderscheidene, zamengevoegde, zelfklinkers, die men in eene lettergreep, naast elkanderen staande, ééns galms, in een vermengd geluid, uitspreekt: de volgende zijn tweeklanken:

ae, ai, au, ei, eu, io, oa, ou, ui.

gelijk in de volgende woorden zulks voorkomt:

<i>ae</i>	<i>ai</i>	<i>au</i>	<i>ei</i>	<i>eu</i>
<i>paerd</i>	<i>mai</i>	<i>dauw</i>	<i>eilaas</i>	<i>beurs</i>
<i>naerfig</i>	<i>hair</i>	<i>klaanteren</i>	<i>dweil</i>	<i>doug</i>
<i>ie</i>	<i>oe</i>	<i>ou</i>	<i>ui</i>	
<i>bier</i>	<i>boer</i>	<i>bouwen</i>	<i>builen</i>	
<i>ziet</i>	<i>zoet</i>	<i>stouthed</i>	<i>vergruizen</i>	

zoo als dit in den eersten trap breeder getoond wordt.

Merk op, dat *e* en *œ*, dus staande, niet als een tweeklank, maar slechts als *e* moeten uitgesproken worden, gelijk in

<i>Æmilius</i>	} waarvoor men leest	<i>Emilius</i>
<i>Ægypte</i>		<i>Egypte</i>
<i>Pæne</i>		<i>Pene</i> enz.

Vr. Laten wij nu, door voorbeelden, de *triph-*
songen, of drieklanken, klaarder doen verstaan.

A. Zij zijn *aai*, *aau*, *eeu*, *ieu*, *oei* en *ooi*: als *in*,
baai, *graauw*, *gebouw*, *hieuw*, *boei-jen*, *doei-jen*,
braai, *flaauw*, *leeuw*, *nieuw*, *snoei-jen*, *hooi-jen*,
enz: mede in den eersten trap breeder te zien

Men moet wel in acht nemen, dat *ieu* en *oei* eigenlijke drieklanken zijn; wegens de drie onderscheidene klinkers, schoon de anderen, doch ten onregte, er ook voor gehouden worden; immers, *aa*, *ee*, *oo* en *uu* zijn ook volstrekt geene tweeklanken, vermits ze, geene twee onderscheidene klinkletters zijnde, ook geen vermengd geluid geven; zij zijn slechts verlengde klanken

Wanneer boven een der klinkers, als er twee of drie naast elkanderen staan, twee stipjes (...) geteekend zijn, moet men wel zorg dragen, zoodanig eene lettergreep, of woord, niet eensgalms, gelijk een twee- of drieklank uit te spreken, alzoo met de let-

(*) Gelijk sommigen, (echter verkeerdelyk) nog spellen; hetzelfde zij gezegd van *mai* en *hair*.

ter, daar deze stipjes boven staan, eene nieuwe lettergreep begint, gelijk in de volgende woorden te zien is: *Aäron, Baäl, Eliëzer, Emanuël, geëerd, Joël, Seir, Indiën*, enz. Welke en hoedagnige woorden men dan leest, als of dit teeken (-) tusfchen die lettergreep gesteld ware, gelijk men nog wel, schoon ten onregte, ziet geschieden: *A-aron, Ba-al, Eli-ezer, Emanu-el, ge-eerd, Jo-el, Se-ir, Indi-en*, enz., als welk teeken eigenschap heeft in de onderscheiding van twee zamengevoegde zelfstandige naamwoorden: bij voorbeeld *akker-man, beeren-dans, kerk-dief, offer-dier, wolk-breuk, zee-wisch*, enz. hetwelk echter niet meer in gebruik is, anders dan in woorden, welke, zonder die scheiding, aan dubbelzinnigheid, of verkeerde lezing, onderhevig zijn.

Over het regt gebruik der letteren.

Vr. Wanneer gebruikt men *a*?

A. Zulks is hier voor genoeg te zien; nochtans moet het gebruik van *a* en *aa* nader aangewezen worden.

I.) Is *a* alleen tusfchen twee medeklinkers staande kort in de uitspraak, zijnde *aa* lang: als, *baar, kat kaat, ram raam*, enz.

II.) Met *a* schrijft men *da den, ma ten, sta ten, gra den, pla ten, za den*, enz.

En niet *da den, ma ten, sta ten, gra den, pla ten, za den*, enz.

Vr. Kan men, om de *a* lang te maken, er niet een *e* bijvoegen, als *ae*?

A. Sommigen doen zulks, gelijk wij, over de tweeklanken sprekende, gezien hebben, in de woorden *paerd, naerftig*, enz.; namelijk in zulke

woorden, die men op tweedertei wijzen kan en mag uitspreken; als daar zijn nog:

Kaers, staert, waereld enz.

Beter echter schrijft men:

Kaars, paard, naarstig, staart, wereld (*).

Maar in de dichtkunst mag men bij verkorting schrijven *kwaèn, paèn, daèn*, (†) enz., in plaats van *kwaden, paden, daden*, enz.

Van de B en P.

Vr. Wat onderscheid is er tusschen *b* en *p*?

A. De *b* is van eene zachte, de *p* van eene scherpe uitspraak; voorts is het verschil in de spelling, naar de beteekenis der woorden, zeer groot: bij voorbeeld:

<i>baard</i>	<i>paard</i>	<i>bier</i>	<i>pier</i>	<i>bond</i>	<i>pond</i>
<i>bast</i>	<i>past</i>	<i>boord</i>	<i>poort</i>	<i>builen</i>	<i>puilen</i>
<i>beer</i>	<i>peer</i>	<i>bord</i>	<i>port</i>	<i>buur</i>	<i>puur</i>
<i>beul</i>	<i>peul</i>	<i>boot</i>	<i>poot</i>	<i>bijl</i>	<i>pijl</i>

Hieruit blijkt ten klaarste dat, bij voorbeeld, tusschen *baard* en *paard*, *bier* en *pier*, *bond* en *pond*, en in de uitspraak, en in de beteekenis, een zeer groot verschil is.

Vr. Maar is er, bij het sluiten van een woord, wegens het verschil tusschen beiden, niets te leeren?

A. Zekerlijk: let slechts op de buigingen of vermeerdering der lettergrepen; want men schrijft:

<i>kwab</i>	en	<i>kwap</i>	om dat	<i>kwabben</i>	en	<i>kwappen</i>
<i>krab</i>	niet	<i>krap</i>	men	<i>krabben</i>	niet	<i>krappen</i>
<i>kab</i>		<i>kap</i>	zegt	<i>kabbelen</i>		<i>kappelen</i>

(*) 'T woord *wereld*, vindt men ook gespeld *waereld*, *waerld*, *wærd*, *weerd*, *wereld*, *werreld*.

(†) Van dit teken zullen wij in 't vervolg spreken.

Waarom dan ook niet geschreven moet worden

<i>trab</i>		<i>trap</i>	alzo	<i>trabben</i>		<i>trappen</i>
<i>kab</i>	voor	<i>kap</i>	men	<i>kabbert</i>	maar	<i>kappen</i>
<i>klab</i>		<i>klap</i>	niet	<i>klabben</i>		<i>klappen</i>
<i>schab</i>		<i>schab</i>	zegt	<i>schabben</i>		<i>schappen</i>

En zoo met alle soortgelijke, alwaarom men op de beteekenis bijzonderlijk heeft te letten.

Vr. Wanneer gebruikt men *bb* en verder alle verdubbelde medeklinkers?

A. In de woorden van meer dan ééne lettergreep, wordende de eene lettergreep met den eersten medeklinker gesloten, en de volgende met den anderen begonnen, gelijk in de reeds genoemde woorden, *kabbelen*, *krabben*, enz. te zien is.

Dit heeft met meest alle de medeklinkers plaats, waarom ik dezelve hier tevens ten voorbeelde stelle:

bb, dd, ff, gg, kk, ll, mm, nn, pp, rr, ss, tt.

Men leere hier te gelijk 't gebruik van enkele of verdubbelde medeklinkers.

<i>b</i>	<i>bb</i>	<i>d</i>	<i>dd</i>	<i>f</i>	<i>ff</i>
<i>kabel</i>	<i>kabbel</i> ,	<i>broeden</i>	<i>verbrodden</i> ,	<i>blaf</i>	<i>blaffen</i> .
		<i>raden</i>	<i>radder</i> ,	<i>straf</i>	<i>straffen</i> .
<i>g</i>	<i>gg</i>	<i>k</i>	<i>kk</i>	<i>l</i>	<i>ll</i>
<i>wagen</i>	<i>waggelen</i> ,	<i>baken</i>	<i>bakken</i> ,	<i>malen</i>	<i>mallen</i> .
<i>vlagen</i>	<i>vlaggen</i> ,	<i>zaken</i>	<i>zakken</i> ,	<i>kwelen</i>	<i>kwellen</i> .
<i>m</i>	<i>mm</i>	<i>n</i>	<i>nn</i>	<i>p</i>	<i>pp</i>
<i>kramen</i>	<i>krammen</i> ,	<i>kanen</i>	<i>kannen</i> ,	<i>schapen</i>	<i>schappen</i> .
<i>komen</i>	<i>kommen</i> ,	<i>manen</i>	<i>mannen</i> ,	<i>knapen</i>	<i>knappen</i> .
<i>r</i>	<i>rr</i>	<i>s</i>	<i>ss</i>	<i>t</i>	<i>tt</i>
<i>waren</i>	<i>warren</i> ,	<i>pas</i>	<i>passen</i> ,	<i>praten</i>	<i>pratten</i> .
<i>veren</i>	<i>verren</i> ,	<i>was</i>	<i>wassen</i> ,	<i>laten</i>	<i>latten</i> , enz.

Van de C.

Vr. Wat leeren wij bij de c?

A. Het geheel niet onverschillig gebruik tusfchen dezelve en de *k*: men fpele namelijk niet:

<i>Caart</i>		<i>Kaart</i>	<i>Cloppen</i>		<i>Kloppen</i>
<i>Caas</i>		<i>Kaas</i>	<i>Cnarfen</i>		<i>Knarfen</i>
<i>Cas</i>	voor	<i>Kas</i>	<i>Colven</i>	voor	<i>Kolven</i>
<i>Comen</i>		<i>Komen</i>	<i>Cruipen</i>		<i>Kruipen</i>
<i>Coning</i>		<i>Koning</i>	<i>Custen</i>		<i>Kusten</i> enz

Vr. Zulks fchijnt in de uitspraak echter goed te wezen?

A. Daarin fluit het wel niet, want *c*, voor *a*, *i*, *m*, *n*, *o*, *r*, en *u*, ftaande, kan wel als eene *k* uitgefproken worden; maar dit bewijft niet dat het mag gefchieden

Vr. Waarom dan beter met *k*?

A. Omdat de Nederduitfche taal geene *c* erkent; zij behoort tot de Latijnsche, en wij gebruiken haar alleenlijk uit nood; voornamelijk ook ter onderscheidinge

Uitlandfche woorden, of die van uitlandfche ontleend zijn, moeten met *c* gefpeld worden (*), als daar zijn:

Cedel, ceder, cel, cement, cesar, chaos, chrijftelijk, chrijftus, cijfer, cyrus, celinder, cimbaal, cipier, cipres, cirkel, citer, citroen, colofse, concilie, corinthe, enz

Voorts gebruiken wij de *c*, of wel *ch*, ter onderscheidinge van bijvoorwoorden en bijvoegelijke naamwoorden (waarvan nader); bij voorbeeld: wij fpielen

Dagelijks, bijwoord;

Dagelijksch, bijvoegelijk naamwoord

Daags, bijwoord;

Daagsch, bijvoegelijk naamwoord; en zoo met meer. anderen

(*) Vóór *e*, *i* en *ij* komende, ontvangt zij den klank *aa*, *f*, maar vóór *a*, *c*, *o*, *u*, dien van *k*.

Ingevolge dezen regel moet men ook de volgende bijvoegelijke naamwoorden met *ch* schrijven:

Geldersche, Hollandsche, Amsterdamsche, enz.

In vele andere woorden kunnen wij ook de *c* of wel de *ch* niet ontberen; als daar zijn:

Drieschen, (dreigen) *duchten*, *echt*, *echter*, *lagchen*, *kagehel*, enz.

De *c* of *ch* dient ook om de beteekenis van sommige woorden te onderscheiden, bij voorbeeld: *licht* en *ligt*, *doch* en *dog*, *noch* en *nog*, enz.: want *licht* beteekent het licht van den dag: *ligt* geeft te kennen ligt om te doen of in gewigt, zoo beteekent *doch* maar, *dog* een *dog* (een hond) enz.

(*)

Van de D.

Vr. Waarin bestaat het verschil tusfchen de *d* en *t*?

A. 1.) De *d* is van eene zachte, de *t* van eene fcherpe uitspraak. 2) In de beteekenis der woorden, als blijkt in

<i>dak</i>	<i>tak</i>	<i>drek</i>	<i>trek</i>	<i>dragt</i>	<i>tracht</i>
<i>dal</i>	<i>tal</i>	<i>doorn</i>	<i>toorn</i>	<i>deelen</i>	<i>telen</i>
<i>dam</i>	<i>tam</i>	<i>drog</i>	<i>trog</i>	<i>drillen</i>	<i>trillen</i>
<i>das</i>	<i>tas</i>	<i>duin</i>	<i>tuin</i>	<i>den</i>	<i>ten</i> enz.

Vr. Wat moet meer ten opzigte van deze letters waargenomen worden?

A. Dat men ze bij 't sluiten van een woord niet onverschillig gebruike

Vr. Welke woorden sluit men met *d*?

A. Die in de buiging enz. dezelve behouden, als:

(*) *Sommigen houden zich ook nog aan de spelling van acht, in acht nemen, en agt het getal: de Hoogleeraar Siegenbeek, echter, spelt in 'beide gevallen acht.*

bad baden of
blad bladen pad padden
eed eeden bad bedden
boord boorden verbond verbonden
pad paden verstand verstandig enz.
 en alle woorden die in *heid* eindigen, als:
eeuwigheid eeuwigheden
zaligheid zaligheden enz.

Vr. Men schrijft evenwel *baten*, *eten*, *bonten*?

A. Ja, maar in eene geheel andere beteekenis; want dan komt

<i>baten</i>	niet	<i>bad</i>	maar	<i>het baat</i>
<i>bonten</i>	van	<i>verbond</i>	van	<i>bont</i> , als <i>bont goed</i>
<i>eten</i>	van	<i>eed</i>	van	<i>ik eet</i> enz.

Daarom sluit men ook met *t*, en niet met *d*

<i>maat</i>	om	<i>maten</i>	<i>spijs</i>	om	<i>spijten</i>
<i>gat</i>	dat	<i>gaten</i>	<i>mijt</i>	dat	<i>mijten</i>
<i>stoot</i>	mén	<i>stooten</i>	<i>stort</i>	mén	<i>storten</i>
<i>stout</i>	zegt	<i>stouten</i>	<i>giet</i>	zegt	<i>gieten</i> enz.

Men moet wegens de spelling met *d* of *t* wel in acht nemen de onderscheidene beteekenis der woorden, alzoo sommige in de uitspraak genoegzaam niet verschillen, als:

<i>ried en</i>		<i>raden</i>
<i>riet</i>		<i>rietgewas</i>
<i>gewed en</i>		<i>wedden</i>
<i>gewet</i>	in de be-	<i>wetten</i> , <i>slijpen</i>
<i>eed en</i>	teekenis	<i>eene eedzwering</i>
<i> eet</i>	van	<i>eten</i>
<i>mijd en</i>		<i>mijden</i> , <i>schuwen</i>
<i>mijt of</i>		<i>een stukje geld van ½ penning</i>
<i>meid</i>		<i>eene dienstmaagd</i> , enz.

Dat somtijds een woord met *dt* gesloten wordt, zullen wij zien, als wij over de woordvoeging zullen spreken; de *t* wordt er als dan als een merkletter van den persoon bijgevoegd.

Van de E.

Vr. Is 't gebruik van *e* en *ee* 't zelfde?

A. Geenszins; men moet schrijven *beenen*, *steen*, *venen*, enz., maar *stenen*, als 't beteekent een klaggelijk geluid slaan, *spelen* enz.

Vr. Heeft de *e* niet tweederlei klank?

A. Ja: als, *gezèl*, *bevèl*, *nèt*, *belèt*, *gezèt*, enz.: in deze woordjes van twee lettergrepen is de *e* in de tweede lettergreep hard, en in de eerste zacht; al waarom eenige dezelve, hard zijnde, teekenen, gelijk ik in de bovenstaande ten voorbeelde gedaan heb; thans is zulks echter geheel niet in gebruik.

Van de F.

Vr. Wat onderscheid is er tusschen *f* en *v*?

A. Met de *f*, die van eene scherpe uitspraak, daar de *v* van eene zachte is, spelt men

<i>Fransche</i>	} en niet } met <i>v</i>	} <i>Vransche</i> <i>Vredrik</i> <i>Vortuin</i> <i>Virmameht</i> enz.
<i>Fredrik</i>		
<i>Fortuin</i>		
<i>Firmament.</i>		

Zoo spelt men in tegendeel met *v*.

<i>Vriend</i>	} en niet met <i>f</i>	} <i>Friend</i> <i>Fisch</i> <i>Fader</i> <i>Frijheid</i> <i>Fier</i> enz. (*)
<i>Visch</i>		
<i>Vader</i>		
<i>Vrijheid</i>		
<i>Vier</i>		

Vr. Kan men evenwel niet wel eens de *v* in plaats van *f* gebruiken, in 't sluiten van een woord?

A. Sommige schrijven

<i>gaav</i>	} voor	} <i>graaf</i> <i>schoov</i>	} voor	} <i>schoof</i>	
<i>graav</i>					} <i>schrijft</i>
<i>grav</i>					

(*) Men zegt wel *fier*, maar in de beteekenis van *moedig*; als, een *fiere* of *moedige* leeuw, enz.

Vr. Kan dit doorgaan?

A. De reden die ze er voor hebben, is niet onbondig, namelijk, dat deze en soortgelijke woorden in 't meervoudige, of bij wijze van tijdvoeging, verschikt wordende, de *f* verliezen, offchoon ze niet trachten te ontkennen, de uitspraak van wat flauw te zijn: alzo men niet schrijft:

<i>grafen</i>	} maar	<i>graven</i>	} in de	<i>heeren</i>	
<i>gafen</i>		<i>gaven</i>		betee-	<i>geschenken</i>
<i>grafen</i>		<i>graven</i>		kenis	<i>kuilen</i>
<i>schrijfen</i>		<i>schrijven</i>		van	
<i>schijfen</i>		<i>schijven</i>			

Intusschen is de gezegde verwisfeling van *f* in *thans* geheel buiten gebruik

Van de G.

Vr. Wat valt er bij de *g* aan te merken?

A. Dat dezelve fomtijds wel bijna als de *f* uitgesproken wordt: als in de woorden, welke in *gie* eindigen, gelijk: *timmeragie*, *stellagie*, *schenkagie*, enz. waar voor men ook en beter zegt, *schenkaadje*, enz.

In de Fransche bastaardwoorden, die veel onder 't Neerduitsch gebruikt worden, spreekt men de *g* als *sje* uit, gelijk de Franschen doen.

Vr. Wordt de *h* niet wel met de *g* als *gh* te zamen gevoegd?

A. Voorheen, maar thans niet meer, dan alleenlijk in eigen namen, als *Peleggh* enz.

Vr. Kan de *k* niet wel eens plaats hebben achter de *g* als *gk*?

A. Voorheen schreef men: *langmoedig* en *langkmoedig*, *gevangenis* en *gevangenis*, *oorsprong* en *oorsprongk*.

Thans is die spelwijze geheel vervallen. Echter wordt de *g* nog in *k* verwisfeld: immers, men moet thans schrijven:

gevangenis en gevangelijk, koningrijk en koninklijk, oorsprong en oorspronkelijk enz.

Van de H.

Vr. Wat zegt gij bij de *h*?

A. Schoon deze meer voor eene uitblazing dan voor eene letter gehouden wordt, is haar gebruik echter noodzakelijk. Zie hier voor breeder.

Van de I, J en IJ of Y.

Vr. Is er zoo weinig onderscheid tusschen deze drie letters, dat 'er in 't gebruik derzelve zoo onverschillig mede te werk gegaan wordt?

A. Gansch niet. De *i* en *y* of *y* zijn klinkletters, maar de *j* is een medeklinker. Ook zijn de benamingen onderscheiden, offchoon velen, gelijk ik dagelijks in nieuw aankomende leerlingen ontwaar word, deze drie letters denzelfden naam geven, zijnde de *j* bij hen, onder die benaming, vreemd. Zie hier, wat er van is.

I.) Met *i* spelt men *in, ik, is, immers, bik, bil,* enz.; wordende dezé letter door bijvoeging van de *e* lang, als, *bis, bies; tin, tien; lis, lies; wil, wiel.*

II.) Met *J* spelt men *Jan, jagt, Jezus, jongen, Judas,* enz. Als de eerste letter van een woord eene *i*, en de tweede een zelfklinker (*a, e, i, o, u, ij* of *y*) is, moet men voor de eerste, letter niet *i* maar *j* gebruiken. Immers, schreve men *iod, iudas, ia,* enz., zoo zoude men niet kunnen lezen, *jood, judas, ja,* enz., maar *i-ood, i-udas, i-a,* enz.; integendeel heeft *j* altoos een medeklinker achter zich; want men zoude niet kunnen spellen, *jn, jk, jmmers, bj, bj,* enz.

III.) Met *ij* spelt men *ijver, ijzer, gij, hij, hijgt, lijn, mijn, dijk, rijp, rijk, zijn,* enz.; ge-

lijk dit een en ander, met meer woorden, in den eersten en tweeden trap te zien is.

De *i* en *j* komen dus natuurlijk in 't midden van een woord tusſchen twee zelfklinkers bij elkanderen in de gedaante van *ij*; doch dan worden zij in de ſpelling geſcheiden: bij voorbeeld, men ſchrijft

<i>Bloeyen</i> ,	enſpelt	<i>bloei-jen</i> .
<i>Broeyen</i> ,	—	<i>broei-jen</i> .
<i>Dooyen</i> ,	—	<i>dooi-jen</i> .
<i>Eijeren</i> ,	—	<i>ei-jeren</i> .
<i>Ooijevaar</i> ,	—	<i>ooi-jevaar</i> , enz.

De *y* is voorts eene onduitsche letter, en wordt ook niet dan in onduitsche woorden gebruikt, als in *Egypte*, en dergelyke.

Vr. Is 't onverſchillig, in het ſluiten van een woord de *i* of *ij* te gebruiken, bij voorbeeld, in de woorden of lettergrepen, *eij*, *reij*, *taaij*, *waaij*, *dooij*, *ſnoei*, enz.

A. Volſtrekt niet. Men moet ſchrijven *ei*, *rei*, *taai*, *waai*, *dooi*, *ſnoei*, enz.

Vr. Worden ſomtjids in dezelfde beteekenis de *j* of de *g* gebruikt?

A. In eenige weinige woorden heeft dit plaats, als:

<i>Angelier</i>	} waarvoor	} <i>Anjelier</i>		
<i>Genever</i>			men ook	} <i>Jenever</i>
<i>Gicht</i> , enz.			vindt	

Van de K.

Vr. Is hiervan nog meer aan te merken, dan bij de *c* gezegd is?

A. Men zoude er nog kunnen bijvoegen, dat men voorheen, in plaats van *kk*, wel ſchreef *ck*; als, *decken*, *wacker*, *backen*, enz., voor *dekken*, *wakker*, *bakken*, enz.; doch zulks mag thans volſtrekt niet geſchieden.

Van de L, M, N.

Vr. Wat leert men hier bij?

A. Niets bijzonders. Dat er van gezegd kan worden, is reeds geschied bij 't spreken over het gebruik der enkele en dubbele medeklinkers. Zie bladz. 75.

Van de O.

Vr. Wat leeren wij bij de o, den vierden klinker?

A. Dat dezelve ook, gelijk a en e, alleen staande, kort in de uitspraak is, zijnde oo lang, gelijk in den eersten trap geleerd is.

Vr. Waarop heeft men bijzonder te letten?

A. Dat zij drierlei klank in de uitspraak heeft:

1.) helder	} in	{	boxen, over, zoo, holen, enz.
2.) dof			bok, bol, bot, wol, zond, enz.
3.) hard			God, kok, volk, post, klok, enz.

alwaarom sommige de o, hard klinkende, dus ó tekenen, bijzonderlijk wanneer het woorden van gelijke spelling doch van onderscheidene beteekenis zijn, als bol, verheven, ból, een klood.

Voorts heeft men het gebruik van o en oo, zoo-wel als van e en ee, enz., als, boomen, droomen, en niet bomen, dromen; maar men schrijft nopen, scholen, enz., niet noopen, schoolen.

Van de P.

Vr. Wat valt er meer van de p te zeggen, dan bij de b gezegd is?

A. De h wordt wel met de p zamengevoegd, als ph, wanneer dezelve, zoo veel zijnde als de Griekische phi, uitgesproken wordt gelijk f:

Als, Stephanus	} waarvoor	{	Stefanus
Philippensen			Filippensen
Phebus			Febus.

Van de Q.

Vr. Is deze letter niet overtollig, vermits men er *kw* voor kan gebruiken?

A. De 'verwisseling van *q* in *kw* behoeft niet eens in aanmerking genomen te worden; wij hebben de *q* in onze taal niet, en ook niet noodig, anders dan voor uitheemsche woorden, waartoe zij ook alleenlijk gebruikt wordt, als in *Quirinus*, *Quintilianus*, enz.

Van de r en z.

Vr. Waar toe dient de tweederlei *r*, *z*?

A. De *z* dient om een woord of lettergreep te beginnen, en de andere *r* om dezelve te sluiten. Daarom is ook de *z* eigenlijk *re* en de *r* *er* genoemd, het geen de spelling, vergeleken met de uitspraak, zeer veel natuurlijker maakt. *Ratelen*, bij voorbeeld, zoude men moeten spellen *re*, *ara*, enz., en niet *er*, *a*, *ra*, enz. Dit wordt thans bij de meesten in acht genomen (*).

Van de s en f.

Vr. Waartoe heeft men eene korte *s* en eene lange *f*?

A. Ten zelfden einde als van de *r* en *z* gezegd is. De lange *f* (eigenlijk *se* genoemd) dient om een woord of lettergreep te beginnen, en de korte *s* (*es* geheten) om dezelve te sluiten, als: *wassen* of *waschen*, *plas*, *plassen*, enz.

Hierom moet men letten, dusdanige woorden niet te schrijven met *ss*, *ff* of *fs*: als, *wassen* of *waschen*, *plas*, *plassen*, enz., noch ook *wassen* of *waschen*, *plassen*, enz., ook niet *waschen*, *plassen*, enz.

(*) In de gewone Italiaansche drukletter is niet eens tweederlei *r* voorhanden.

Vr. Wat onderscheid is er tusfchen de *s* en *z*.

A. De *s* is van eene fiffende of fcherpe, de *z* van eene zachte uitspraak. Zie het onderscheid in deze weinige woorden:

Met <i>s</i>	met <i>z</i> :	met <i>z</i>	met <i>s</i>
<i>fabel</i>	<i>zadel</i>	<i>zullen</i>	<i>fullen</i>
<i>fajet</i>	<i>zaaijen</i>	<i>zolder</i>	<i>follen</i>
<i>fuiker</i>	<i>zuigen</i>	<i>zulks</i>	<i>fulfer</i> , enz.

Hieruit blijkt niet alleen het verfchil in de uitspraak, maar ook in de beteekenis. Groot, bij voorbeeld, is het verfchil tusfchen *zullen* en *fullen*: immers, *zullen* komt in ieder werkwoord voor om den *toekomenden tijd*, aan te wijzen, als, *wij* of *zij zullen dit of dat doen*, daar *fullen* *glijden* beteekent: *de liefhebbers zijn van op het ijs te fullen, zullen gewisfelijk dikwijls vallen*.

Van de *T*.

Vr. Wat hebben wij nog van deze letter te zeggen, meer dan op de *d* gezegd is?

A. De *t* wordt in bastaardwoorden als de *c* of *f* uitgesproken; bij voorbeeld:

Oratie, gratie, satisfactie, correctie, predikatie, enz.; welke woorden men op dezelfde wijs uitspreekt als *oracie, gracie, satisfaccie, correccie, predikacie*, enz.

Doch te fchrijven *provincie*, voor *provincie*, is niet goed, als komende dat woord van *provincia*.

Vr. 't Gebeurt wel, dat de *t* met de *h* zamengevoegd wordt, als *th*, of de griekfche *theta*: hoe wordt deze zamenvoeging uitgesproken?

A. Niet anders dan de eenvoudige *t*. Men leest *Anthonius, Theophilus, Thracien*, enz. als *Antonius, Teophilus, Tracien*, enz.

De *t*, zoo ook de *d*, is overtollig in *gelegenheid, genegenheid*, en zoo alle dergelijke woorden, waar-

voor velen schrijven, *gelegendheid, genegendheid, enz.*: immers, men zegt: *gelegen, genegen, en niet, gelegend, genegend, enz.*

Van de U.

Vr. Wat leeren wij bij de *u*, de vijfde klinkletter?

A. Dezelve is mede, gelijk de andere klinkers, alleen staande, kort in de uitspraak, zijnde *uu* lang, als, *ur, murw, nut, put, enz.*

Met *uu* schrijft men *buur, duur, guur, huur, kuur, muur, uur, vuur, zuur, enz.*

Vr. Is *u* het zelfde van beteekenis als *uw*; daar hierin bij ons geen verschil schijnt gemaakt te worden?

A. Die zulks niet doen, verklikken daar door hunne onkunde; want het bedoelde verschil is zeer groot: *u* ziet op den persoon, dien men toespreekt: als: *'t is u bekend, ik heb het u of aan u gegeven of gezegd, enz.*

Uw schrijft men, als men iemands goederen, zaken, enz. bedoelt; bij voorbeeld: *uw huis, uw geld, uw kind, uw vader*; in 't meervoudige heeft het *uwe*, als: *ik heb uwe ouders gezien.*

Van de V.

Vr. Bij de *f* hiervan gesproken zijnde, is er ook nog iets van te zeggen overgebleven?

A. Neen, dewijl wij op bladzijde 68 reeds hebben geleerd, dat zij niet *uve*, maar *vé* genoemd moet worden.

Van de W.

Vr. Geeft men deze echter niet tweederlei benaming, als die van *wé* en van *dubbele uve*, of gelijk men, door klankverbastering, zegt, *dubbel-duw*?

A. Neen. Weleer werd haar de laatstgemelde naam gegeven; thans echter is de naam van *wé* algemeen aangenomen, als veel geschikter tot de uitspraak der woorden zijnde. — de naam van *dubbelde ure* is slechts ontleend van de gedaante der letter, als zijnde gelijk twee *w* aan elkanderen.

Van de X.

Vr. Behoort de *x* tot onze taal?

A. Neen. Ook wordt zij thans niet meer, gelijk voor dezen, gebruikt in *blixem*, *hexen*, enz.: men schrijft thans *bliksem*, *heksen*, enz.; maar in uitheemsche woorden blijft zij stand houden, als, in *Xenophon*, *Xerxes*, *Xantippe*, enz.

Van de Y, IJ.

Vr. Is aangaande deze nog iets te zeggen overgebleven?

A. Neen: onder de letters *i*, *j* en *ij* of *y*, bladz. 81, is er al het noodige van gezegd.

Van de Z.

Vr. Wat is van de *z* meer te zeggen, dan er bij de *s*, bladz. 85, van gezegd is?

A. Dat de *w* de eenige medeklinker is, die achter de *z* kan gebezigd worden, als:

<p><i>zwaan</i> <i>zwaar</i> <i>zwalkt</i> <i>zwijgen</i> <i>zwoegen</i> <i>zwijn</i></p>	}	<p>waarvoor men niet mag schrijven</p>	}	<p><i>swaan</i> <i>swaar</i> <i>swalkt</i> <i>swijgen</i> <i>swoegen</i> <i>swijn</i></p>
---	---	--	---	---

Immers is het duidelijk, dat, volgens de kracht der *s*, die woorden dan veel te scherp zouden worden. De *z* dient soms wel om een woord te sluiten,

als in de uitheemsche namen *Achaz*, *Ahimaaz*, *Buz*, *Uz*, enz.

Door afkapping sluiten echter oók zuiver Nederlandsche woorden met een z. Immers men schrijft *deez'* voor *dezen*; *op dat hij vreez'*, voor *op dat hij vreeze*, enz.

Van de kapitale of hoofdletters.

Vr. Wanneer komen de kapitale of hoofdletters te pas?

A. I.) Voor aan ieder' brief of geschrift, en zoo menigmaal de reden of zin in dezelve vol is, wanneer men een stip (.), *punctum*, stelt, en een' nieuwen regel of zin met eene hoofdletter begint.

II.) Alle eigen namen van menschen, dieren, planten, kruiden, enz. worden daarmede begonnen.

III.) Men stelt ze voor alle waardigheden, personen van hooge karakters en geboorte, enz.; als: Keizers, Koningen, Vorsten, Prinsen, Graven, en verder voor hooge en mindere bedieningen.

IV.) In de dichtkunst, voor aan ieder' regel.

Tegenwoordig echter worden de kapitale letters zeer schaars gebruikt; bij sommigen zelfs geheel niet dan bij 't begin van een' nieuwen zin, ook niet vooraan de woorden *mijnheer*, *graaf*, *koning*, ja zelfs niet voor aan 't woord *god*.

Zie daar, zoo klaar mij mogelijk was, de onderscheidene soorten en 't gebruik der letteren aangewezen; doch vermits een leerling meer noodig heeft, dan te kunnen spellen en lezen, zullen wij hem eenig denkbeeld trachten te geven van de gronden onzer Nederduitsche tale, als zeer dienstig, bijzonderlijk voor de zulken, welke in verderen tijd in andere talen onderwezen staan te worden.

ZEVENDE TRAP,

*Leerende de eerste grondbeginselen der Neder-
duitsche tale.*

Vr. **W**elke zijn de eerste beginselen, die bij 't leeren der Nederduitsche, of ook andere talen, ten grondslage gelegd moeten worden?

A. 1.) De kennis der letteren;

2.) De zamenvoeging en uitspraak, of klank der letteren, tot lettergrepen of wóorden, en

3.) de schikking der wóorden tot een' volkomen' zin.

Vr. De letteren, de zamenvoeging en uitspraak geleerd zijnde, moeten wij dus overgaan tot de schikking der wóorden; doch eerst zien, wat men door een *syllabe* verstaat?

A. Een *syllabe*, komende van 't Latijnsche *syllaba*, of lettergreep, bestaat uit één, twee, drie, vier, vijf of meer letters, welke men eensgalms, zonder afbreking, uitspreekt.

Vr. Zijn woord en lettergreep dezelfde zaken?

A. Een lettergreep kan wel een geheel woord uitmaken; maar meestal is eene lettergreep slechts een gedeelte van een woord; kunnende een woord bestaan uit twee, drie, vier, vijf, zes, zeven of meer lettergrepen, gelijk dit een en ander in den eersten en tweeden trap geleerd is.

Vr. In hoe vele *Spraakdeelen* onderscheidt men de wóorden?

A. In negen, als, 1.) het *geslachtwoord*, 2.) *naamwoord*, 3.) *voórnaamwoord*, 4.) *werkwoord*, 5.) *deelwoord*, 6.) *bijwoord*, 7.) *zamenvoegsel*, 8.) *voorzetsel*, 9.) *tusfchenvoegsel*.

Vr. Wat zijn geslachtwoorden?

A. Deze zijn *de*, *een*, *eene* en *het*, dienende

om onderscheid te maken in de *geslachten*, als: *de man, eene kamer, het spel*, enz.

Vr. Hoe velerlei is 't *geslacht* der woorden?

A. Driederlei, *mannelijk, vrouwelijk en onzijdig*.

Vr. Waaraan zijn deze *geslachtwoorden* onderworpen?

A. Aan de *buiging* der *naamvallen*.

Vr. Hoe vele *naamvallen* zijn er?

A. Vier: 1.) *noemer*, 2.) *teler*, 3.) *gever*, 4.) *beschuldiger*.

Vr. Hoe geschiedt die *buiging*?

A. Door het veranderen der oorspronkelijke *spelling*, waardoor als dan te kennen wordt gegeven, in welken *naamval* gesproken wordt: als volgt:

Mannelijk geslacht.

Noemer: *de, een.*

Teler: *des of van den; eens of van eenen.*

Gever: *den of aan den; eenen of aan eenen.*

Beschuldiger: *den, eenen.*

Vrouwelijk geslacht.

Noemer: *de, eene.*

Teler: *der of van de; eener of van eens.*

Gever: *der of aan de; eener of aan eens.*

Beschuldiger: *de, eene.*

Onzijdig geslacht.

Noemer: *het, een.*

Teler: *van het, of des; van een, of eens.*

Gever: *aan het; aan een.*

Beschuldiger: *het, een.*

De plaats verbiedt, hier allès van te zeggen, wat er van gezegd kan worden: het voorgaande is genoeg tot het vormen van een voorloopig denkbeeld; in uitgebreidere spraakkunsten vindt men het overige.

Vr. Hoe velerlei is 't getal?

A. Tweederlei: 1.) 't *enkelvoudige* en 2.) 't *meervoudige*.

Vr. Wanneer komt het *enkelvoudige getal* voor?

A. Als men spreekt van *één* persoon of zaak, als, *ik, gij, hij, de man, een boom, het paard, enz.*

Vr. Wanneer het *meervoudige*?

A. Als men spreekt van meer dan *één* persoon of zaak, als, *wij, gij, zij, de mannen, de boomen, de paarden, enz.*

Vr. Wat is een *naamwoord*?

A. Een *naamwoord* is, waardoor men eene zaak, of de hoedanigheid van iets, onderscheidenlijk uitdrukt; als: *God, een mensch, een boom, het water, goed, kwaad, groot, klein, enz.*

Vr. Hoe verdeelt men de *naamwoorden*?

A. In *zelfstandige* en *bijvoegelijke*.

Vr. Wat zijn *zelfstandige naamwoorden*?

A. Die, zonder bijvoeging van andere woorden, de zaak te kennen geven; als:

Hemel, aarde, zee, zon, maan, sterren, koning, vorst, heer, knecht, licht, duisternis, wijsheid, dwaasheid, enz.

Vr. Wat zijn *bijvoegelijke naamwoorden*?

A. Die de hoedanigheid van een' persoon of zaak uitdrukken; als: *sterk, zwak, hoog, laag, diep, klein, groot, rijk, arm, wijs, zot, enz.*

Deze woorden kunnen, alleen staande, geen' zin uitmaken, ten zij er een *zelfstandig woord* bij gezet, of onder verstaan worde; als:

bijv: zelfst:

een *sterk* man

een *hooge* berg

een *groot* schip

bijv: zelfst:—

eene *zwakke* vrouw

een *diepe* kuil

het *kleine* kind *enz.*

Want wie zoude onze meening verstaan, als men zeide, het was een *sterk*, het is een *hooge*,

enz., zoo er geen zelfstandig woord, als *man*, *berg*, enz. bijkwame, alzoo de bijvoegelijke naamwoorden tot alle zelfstandige kunnen betrekkelijk zijn? ik kan zoo wel denken aan een' hoogen toren, muur, enz., als dan een' hoogen berg, en dus met alle anderen.

Vr. Hoe verdeelt men nu wederom de zelfstandige naamwoorden?

A. In *eigene* en *gemeene*.

Vr. Wat is een *eigen naamwoord*?

A. Dat aan een' persoon of zaak afzonderlijk gegeven wordt; als daar zijn, de namen van menschen, *Jan*, *Pieter*, *Willem*, *Foost*, enz.; van steden en dorpen, b. v. *Arnhem*, *Nijmegen*, enz.; zoo ook alle namen van kruiden, planten, boomen, vruchten, dieren, zeeën, rivieren, enz.

Vr. Wat is een *gemeen zelfstandig naamwoord*?

A. Dat aan velen gemeen is, als, *man*, *vrouw*, *mensch*, *boom*, *rivier*, *visch*, enz.

Vr. Wat zijn *afgeleide woorden*?

A. Die van andere oorspronkelijke woorden afgeleid worden, als:

<i>visch</i>		UVA		<i>visch</i>		<i>vogelaar</i>		UVA		<i>vogel</i>
<i>vaderlijk</i>		UVA		<i>vader</i>		<i>amsterdammer</i>		UVA		<i>amsterdam.</i>

en zoo alle dergelijke.

Vr. Wat zijn *verklein-naamwoorden*?

A. Die door verkleining van hunnen eigen' oorspronkelijken naam gemaakt worden, als:

<i>potje</i>	} van	{	<i>pot</i>		<i>boekje</i>	} van	{	<i>boek</i>
<i>vaatje</i>			<i>vat</i>		<i>straatje</i>			<i>straat</i>
<i>tonnetje</i>			<i>ton</i>		<i>jongetje of</i>			<i>jongen</i>
<i>huisje</i>			<i>huis</i>		<i>jangsko</i>			enz.

Vr. Hoe buigt men een *naamwoord*?

A. Op dezelfde wijze als bij de buiging der

geslachtwoorden getoond is; hebbende de onderscheidene geslachten of woorden somtijds meer of min verandering. Zie hier, tot een voorbeeld, slechts twee buigingen: het zelfstandig *naamwoord man*, met het *ledeke de*.

'T enkelvoudig getal.

Noemer: de man.

Teler: van den man, of des mans.

Gever: aan den man, of den manne.

Beschuldiger: den man.

'T meervoudig getal.

Noemer: de mannen.

Teler: der of van de mannen.

Gever: aan de of den mannen.

Beschuldiger: de mannen.

Vr. Dit is nu in 't mannelijk geslacht, alleenlijk met een lidwoordje. Kunt gij mij nu een voorbeeld geven van een *zelfstandig* met een *bijvoegelijk naamwoord* in 't vrouwelijk geslacht?

A. Zie hier: *de verstandige meesteres*.

'T enkelvoudig getal.

Noemer: de verstandige meesteres.

Teler: der, of van de verstandige meesteresfe.

Gever: aan de, of der verstandige meesteresfe.

Beschuldiger: de verstandige meesteres.

'T meervoud.

Noemer: de verstandige

Teler: der, of van de verstandige } meesteresfen.

Gever: der, of aan de verstandige }

Beschuldiger: de verstandige

Vr. Zijn de *bijvoegelijke naamwoorden* niet onderworpen aan de trappen van *vergelijking*?

A. Ja, aan drie:

- 1.) De *stellende trap*, bij voorbeeld, verstandig.
- 2.) De *ver grootende* of *vergelijkende trap*, verstandiger.
- 3.) De *overschrijdende* of *overtreffende trap*, de verstandigste.

Vr. Hoe worden deze wederom onderscheiden?

A. In *regelmatige* en in *onregelmatige*.

Vr. Welke zijn *regelmatige*?

A. Die den tweeden en derden trap van den eersten maken, als: *verstandig*, *verstandiger*, *verstandigst*.

Vr. Welke zijn de *onregelmatige*?

A. Die niet den tweeden en derden van den eersten maken, als: *goed*, *beter*, *best*; *kwaad*, *erger*, *ergst*, enz.

Van de vóórnaamwoorden.

Vr. Wat is een *vóórnaamwoord*?

A. Een woord, hetwelk men vóór of in de plaats van een *naamwoord* stelt, het zij tot aanwijzing van een' persoon of zaak, of om betrekking op iets te maken, enz.

Vr. Zijn 'er onderscheidene soorten van *vóórnaamwoorden*?

A. Ja, 'er zijn *persoonlijke*, als: *ik*, *gij*, *hij*, en dergelijke.

Eene andere soort zijn de *aanwijzende*, als: *dezelve*, *hetzelve*, *dezelfde*, enz.

Vr. Welke soorten zijn er meer?

A. *Vragende* en *bezittende*. De vragende zijn *wie*, *wat*, enz.; de bezittende *mijn*, *onze*, *hun*.

Vr. Wat hebt gij meer van deze woorden te zeggen?

A. Dat zij, even als de geslachtwoorden, aan de buigingen onderworpen zijn.

Van

Van 't werkwoord.

Vr. Wat is een *werkwoord*?

A. Een woord, 't welk beteekent *iets te doen, te lijden of te zijn.*

Vr. Hoe verdeelt men de *werkwoorden*?

A. In *bedrijvende, lijdende, onzijdige en onpersoonlijke.*

Vr. Wat zijn *bedrijvende werkwoorden*?

A. Die eene daad beteekenen, welke op iets anders overgaat, als, *schrijven, lezen, onderwijzen, beminnen, verachten, enz.*

Vr. Wat beteekenen de *lijdende*?

A. Eene aandoening ondergaan of lijden van iets, als, *bemind worden, gepijnigd worden, enz.*

Vr. Wat beteekenen de *onzijdige*?

A. Die beteekenen eigenlijk noch doen noch lijden; als, *komen, wonen, leven, blijven, vertrekken, staan, zitten, liggen, loopen, enz.*; want deze kunnen in geenen *lijdenden* vorm gebragt worden.

Vr. Wat zijn *onpersoonlijke werkwoorden*?

A. Bij voorbeeld: *betamen, regenen, vriezen.* Zij zijn daaraan kenbaar, dat zij niet vervoegd kunnen worden dan in den derden persoon: immers, men kan niet zeggen: *ik of gij betaamt, regent, vriest,* maar wel, en alleenlijk, *het betaamt, het regent, het vriest.*

Vr. Wat heeft men vervolgens bij de *werkwoorden* aan te merken?

A. Dat dezelve door *wijzen, tijden* en *personen* verschikt of *geconjugeerd* worden.

Vr. Hoe vele *wijzen* van *tijdvoeging* zijn 'er?

A. Vier: 1.) de *aantoonende,*

2.) *gebiedende,*

3.) *aanvoegende, en ten*

4.) de *onbepaalde wijze, dat is, die geen' persoon of getal bepaalt.*

Vr. Hoe bepaalt men de *tijden*?

A. Tot zes, als:

I.)	den	} tegenwoordigen
onvo maakt verleden
volmaakt verleden
meer dan volmaakt verleden
toekomenden
onbepaalden	} tijd.
II.)			
III.)			
IV.)			
V.)			
VI.)			

Vr. Hoe vele personen komen ons daarbij voor?

A. Drie, zoo in 't enkel- als meervoudig getal, als: *ik, gij, hij, wij, gij, zij.*

Vr. Zoude men den leerling niet een beter denkbeeld van de *wijzen, tijden en personen*, met één woord van de gansche *schikking* of *tijdvoeging* van een *werkwoord*, door een voorbeeld kunnen geven?

A. Ja: in eene 1.) *werkende* of *doende* en 2.) in eene *tijdende* beteekenis, nemende daartoe 1.) 't *werkwoord*

L E E R E N.

DE AANTOONENDE WIJZE. *De volmaakt verleden tijd.*

Legenwoordige tijd.

Enkelvoud.

Ik leer.

Gij leert.

Hij leert.

Meervoud.

Wij leeren.

Gij leert.

Zij leeren.

De onvolmaakt verleden tijd.

E. Ik leerde.

Gij leerdet.

Hij leerde.

M. Wij leerden.

Gij leerdet.

Zij leerden.

E. Ik heb geleerd.

Gij hebt geleerd.

Hij heeft geleerd.

M. Wij hebben geleerd.

Gij hebt geleerd.

Zij hebben geleerd.

De meer dan volmaakt verleden tijd.

E. Ik had geleerd.

Gij hadt geleerd.

Hij had geleerd.

M. Wij hadden geleerd.

Gij hadt geleerd.

Zij hadden geleerd.

De toekomstige tijd.

E. Ik zal leeren.

- Gij zult leeren.
 Hij zal leeren.
M. Wij zullen leeren.
 Gij zult leeren.
 Zij zullen leeren.
De onbepaalde tijd.
E. Ik zou leeren.
 Gij zoudt leeren.
 Hij zou leeren.
M. Wij zouden leeren.
 Gij zoudt leeren.
 Zij zouden leeren.

DE GEBIEDENDE

WIJZE.

Enkelvoud.

Leer.

Laat hem leeren.

Meervoud.

Laat ons leeren.

Leert.

Laat hen leeren.

DE AANVOEGENDE

WIJZE

De tegenwoordige tijd.

- E.** Dat ik leere.
 Dat gij leeret.
 Dat hij leere.
M. Dat wij leeren.
 Dat gij leeret.
 Dat zij leeren.
De onvolmaakt verleden tijd.
E. Dat ik leerde.
 Dat gij leerdet.

- Dat hij leerde.
M. Dat wij leerden.
 Dat gij leerdet.
 Dat zij leerden.
De volmaakt verleden tijd.
E. Dat ik geleerd hebbe.
 Dat gij geleerd hebt.
 Dat hij geleerd hebbe.
M. Dat wij geleerd hebben.
 Dat gij geleerd hebt.
 Dat zij geleerd hebben.
De meer dan volmaakt verleden tijd.
E. Dat ik geleerd hadde.
 Dat gij geleerd haddet.
 Dat hij geleerd hadde.
M. Dat wij geleerd hadden.
 Dat gij geleerd haddet.
 Dat zij geleerd hadden.
De toekomstige tijd.
E. Als ik zal leeren.
 Als gij zult leeren.
 Als hij zal leeren.
M. Als wij zullen leeren.
 Als gij zult leeren.
 Als zij zullen leeren.
De onbepaalde tijd.
E. Als ik zoude leeren.
 Als gij zoudet leeren.
 Als hij zoude leeren.
M. Als wij zouden leeren.
 Als gij zoudet leeren.
 Als zij zouden leeren.

DE ONBEPAALENDE

WIJZE.

De tegenwoordige tijd.

Leeren.

De verleden tijd.

Geleerd hebben.

De toekomstige tijd.

Zullen leeren.

II.) Op de volgende wijze vervoegt men een lijdend werkwoord:

DE AANTOONENDE WIJZE

De tegenwoordige tijd.

E. Ik word geleerd.

Gij wordt geleerd.

Hij wordt geleerd.

M. Wij worden geleerd.

Gij wordt geleerd.

Zij worden geleerd.

De onvolmaakte verleden tijd.

E. Ik werd geleerd.

Gij werdt geleerd.

Hij werd geleerd.

M. Wij werden geleerd.

Gij werdt geleerd.

Zij werden geleerd.

De volmaakte verleden tijd.

E. Ik ben geleerd geworden.

Gij zijt geleerd geworden.

Hij is geleerd geworden.

M. Wij zijn geleerd geworden.

DEELWOORDEN.

Tegenwoordige tijd.

Leerendé.

Verleden tijd.

Geleerd.

Toekomstige tijd.

Zullende leeren.

DE AANTOONENDE WIJZE

Gij zijt geleerd geworden.

Zij zijn geleerd geworden.

De meer dan volmaakte verleden tijd.

E. Ik was geleerd geworden.

Gij waart geleerd geworden.

Hij was geleerd geworden.

M. Wij waren geleerd geworden.

Gij waart geleerd geworden.

Zij waren geleerd geworden.

De toekomstige tijd.

E. Ik zal geleerd worden.

Gij zult geleerd worden.

Hij zal geleerd worden.

M. Wij zullen geleerd worden.

Gij zult geleerd worden.

Zij zullen geleerd worden.

De onbepaalde tijd.

E. Ik zou geleerd worden.

Gij zoudt geleerd worden.

Hij zou geleerd worden.

M. Wij zouden geleerd worden.

Gij zoudt geleerd worden.

Zij zouden geleerd worden

DE GEBIEDENDE WIJZE.

Enkelvoud.

Word geleerd

Laat hem geleerd worden.

Meervoud.

Laat ons geleerd worden.

Wordt gij geleerd

Laat hen geleerd worden.

DE AANVOEGENDE

WIJZE.

Tegenwoordige tijd.

E. Dat ik geleerd worde
Dat gij geleerd wordt.

Dat hij geleerd worde

M. Dat wij geleerd worden.

Dat gij geleerd wordt.

Dat zij geleerd worden.

De onvolmaakt verleden tijd.

E. Dat ik geleerd wierde.

Dat gij geleerd wierdet.

Dat hij geleerd wierde.

M. Dat wij geleerd wierden.

Dat gij geleerd wierdet.

Dat zij geleerd wierden.

De volmaakt verleden tijd.

E. Dat ik geleerd geworden zij.

Dat gij geleerd geworden zijt.

Dat hij geleerd geworden zij.

M. Dat wij geleerd geworden zijn.

Dat gij geleerd geworden zijt.

Dat zij geleerd geworden zijn.

De meer dan volmaakt verleden tijd.

E. Indien ik geleerd geworden ware.

Indien gij geleerd geworden waret.

Indien hij geleerd geworden ware.

M. Indien wij geleerd geworden waren.

Indien gij geleerd geworden waret.

Indien zij geleerd geworden waren.

De toekomende tijd.

E. Als ik geleerd zal worden.

Als gij geleerd zult worden.

Als hij geleerd zal worden.

M. Als wij geleerd zullen worden.

Als gij geleerd zult worden.

Als zij geleerd zullen worden.

De onbepaalde tijd.

E. Indien ik geleerd zoude worden.

Indien gij geleerd zoudet worden.

Dit alles is nu slechts eene kleinigheid te noemen, in vergelijking van alles wat over de vervoe-
ging der werkwoorden in 't algemeen gezegd kan, en ook moet worden, om een' leerling be-
hoorlijk te onderwijzen: dan, het voorgaan-
de is voor de aankomende jeugd voldoende; in
vervolg van tijd is er voor den leergierige een
overvloed van uitmuntende werken voorhanden, in
welke hij alles zeer uitvoerig aangeteekend zal vinden.

Van de deelwoorden.

Vr. Wat is een *deelwoord*?

A. Dat aan het *werkwoord* en tevens aan het

Indien hij geleerd zoude worden.

M. Indien wij geleerd zouden worden.

Indien gij geleerd zoudet worden.

Indien zij geleerd zouden worden.

DE ONBEPAAALDE
WIJZE

De tegenwoordige tijd.

Geleerd worden.

De verleden tijd.

Geleerd geworden zijn.

De toekomende tijd.

Geleerd zullen worden.

DEELWOORDEN.

Tegenwoordige tijd.

Geleerd wordende.

Verleden tijd.

Geleerd geworden zijnde.

Toekomende tijd.

Zullende geleerd worden.

naamwoord deel heeft; want het is aan de *buiging*, gelijk de *naamwoorden*, onderhevig, en van het *werkwoord* afkomstig, gelijk wij zoo even gezien hebben.

Van 't bijwoord.

Vr. Wat is een *bijwoord*?

A. Een *onveranderlijk spraakdeel*, 't welk bij een *werkwoord* gevoegd wordt om de omstandigheid van een bedrijf te kennen te geven; zij zijn vele in getal, en velerlei in soort.

Vr. Zijn er *bijwoorden*, die aan de trappen van *vergelijking* onderworpen zijn?

A. Ja, als: *vroeg*, *vroeger*, *vroegst*; *eer*, *eerder*, *eerst*, enz. Zie hier verder eenige *bijwoorden*: *wel*, *kwalijk*, *rijkelijk*, *waar*, *hier*, *toen*, *wijders*, *ja*, *neen*, *mischien*, *tevens*, *anders*, enz.

Van het zamenvoegsel.

Vr. Wat is een *zamenvoegsel*?

A. Mede een *onbuigbaar spraakdeel*, waarmede men woorden en redenen aaneenschakelt, als, *en*, *insgelijks*, *ook*, *of*, *hoewel*, *maar*, *dewijl*, *niettemin*, *daarom*, *derhalve*, *indien*, *juist*, enz.

Van 't voorzetsel.

Vr. Wat is een *voorzetsel*?

A. Insgelijks een *onveranderlijk spraakdeel*, wordende vóór andere woorden gezet, om den tijd, plaats of oorzaak te beteekenen, als, *aan*, *tot*, *achter*, *bij*, *behalve*, *beneden*, *binnen*, *boven*, *buiten*, *in*, *door*, *met*, *na*, *om*, *onder*, enz.

Van het tusfchenvoegsel.

Vr. Wat is een *tusfchenvoegsel*?

A. Ook een *onbuigzaam spraakdeel*, dat op zich zelf een zin uitmaakt, wordende daarom, tot uitdrukking van een hartstogt, tusfchen de rede ingeworpen, als, *ach!* *och!* *helaas!* *ei mij!* *heifa!* *jemini!* *wes!* *eijere!* *braaf!* *foei!* *ho!* *hem!* *fus!* *st!* enz.

A C H T S T E T R A P.

Tot het een en ander, waar wij nog over moeten spreken, behoort, naar veler meening, ook de schrijfkunst. De schrijffletters zelve heeft men in den eersten trap reeds leeren kennen; verder lezen men, ter oefeninge, het volgende:

Ik oordeel het onnoodig te zijn, iets nopens de schrijfkunst, het behandelen of ook 't vermaken der pen, het wel teekenen der letters, of iets van dien aard, te zeggen; dewijl een en ander door 't gebruik, gepaard met bekwaam onderwijs, en levendiger voorbeelden dan een gedrukt onderrigt, moet geleerd worden.

Van de zinscheidingen, of zoogenaamde leesteevens.

Gelijk eene zuivere spelling de ziel is van wél te schrijven (want een zeer fraai maar kwalijk gespeld geschrift wordt verre minder geacht, dan een ander dat wél slechts tamelijk goed geschreven is, maar waarin de spelling zeer kundig is waargenomen), zoo is eene behoorlijke zinscheiding volstrekt noodzakelijk om het geschrevene wél te doen verstaan, en dus de ziel van wél te lezen.

Tot dat zinscheiden, gelijk men het gemeen-

lijk noemt, alhoewel de beteekenis van het bedoelde vrij uitgebreider is, gebruikt men de volgende teekens of figuren.

In onzen tweeden trap hebben wij den leerling reeds eenige leeren kennen.

(,) of (/) *Comma.*

(;) *Semi-colon, of comma-punt.*

(:) *Colon, of dubbelde punt.*

(.) *Stip, of punt.*

(!) *Teeken van verwondering, uitroeping, enz.*

(?) *Vraagteeken.*

() of □ *Parenthesis, of tuscheninstellingsteeken.*

(..) *Tweestip.*

(-) *Koppelteeken.*

(') *Teeken van een' scherpen toon.*

(,,) *Aanhalingsteeken.*

Behalve deze, heeft men nog de volgende, welke even noodzakelijk gekend moeten worden:

(*) *Deelteeken.*

(?) *Wegnemingsteeken.*

(^) *Zamentrekkingsteeken.*

(—) *Lange rust.*

(...) *Teeken van plotselijke afbreking.*

(?!) *Teeken van verwonderend vragen.*

Hop nu deze teekens moesten gebruikt worden, werd welker een' leerling op de Nederduitsche scholen zelden geleerd; thans echter maakt zulks, nagenoeg overal, een gedeelte van het schoolonderwijs uit; ja zelfs vindt men in de scholen der kleinste dorpjes in ons Vaderland borden tegen den wand gehangen, op welke de leesteekens, zeer groot, geschreven staan. Hierdoor worden zij onuitwischaar in 't geheugen der leerlingen geprent. Deze prijsbare verbetering in het schoolwezen heeft men voornamelijk te danken aan de loffelijke Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen.*

Wij zullen nu nog het een en ander wegens het gebruik der bewuste teekens zeggen.

Vr. Wanneer wordt de *comma* (,) of (/) geplaatst?

A. Zulks is in den tweeden trap reeds gezegd; echter dient daaromtrent tot nadere verklaring, dat een goed lezer juist bij iedere *comma* niet ademhaalt. Dan zoude hij dikwijls belagchelijk worden; althans, wanneer hij, bij voorbeeld, moest lezen: *Hij was te Amsterdam geweest, en had aldaar gekocht, visch, vleesch, brood, ham, bier, wijn, groenten, rapen, wortelen, enz.* Bij ieder *comma* maakt men slechts eene stuiting in de stem, ten einde onderscheidenlijk verstaan te worden.

De (,) behoort tot de *Italiaansche*, de (/) tot de *Duitsche letter*.

Van de comma-punt.

Vr. Wanneer wordt dit teeken gebruikt?

A. Zulks is almede in den tweeden trap met een enkel woord gezegd. Het volgende kan er nog bijgevoegd worden. Men noemt het ook wel *teeken van redengeving*: daarom wordt het veelal geplaatst voor de woorden *want, maar, doch, nochtans, opdat, enz.*, hoewel zulks geen vaste regel is, dewijl de zin van den tekst het somtijds volstrekt verbiedt. — Voorts wordt de *semi-colon* nog gebruikt in alle opstapeling van rededeelen, ieder van welke met het zelfde oogmerk aangevoerd wordt; bij voorbeeld: *waarop durft zulk een man zich beroemen? hij heeft geene deugd; hij heeft geen geld; hij is met geene talenten bedeed; hij kent geene vriendschap; enz.*

Van de colon (:).

Vr. Wanneer wordt dit geteld?

A. Dit is in den tweeden trap genoegzaam verklaard. In 't algemeen kan men zeggen: de *colon* wordt geplaatst daar, waar men eene rede zoude

kunnen sluiten, maar er nog iets wil bijvoegen tot radere verklaring, bevestiging, enz.

Nog plaatst men de *colon* aan 't einde van zijne eigene woorden, wanneer men die van een ander zal melden: bij voorbeeld: *Kinderen, hoort, wat uw meester gezegd heeft, namelijk dit: „Niemand „mijner leerlingen vergun ik een oogenblik tijdver- „zuim.”*

Van de stip of punt (.)

Vr. Wat is van dit leesteeken te zeggen?

A. Het geen er van gezegd zou moeten worden, is in den tweeden trap aangeteekend.

Van het uitroepings- of verwonderings-teeken (!)

Vr. Wanneer komt dit voor?

A. Zulks is almede in den tweeden trap verklaard. Men zoude, tot nader verstand, daarbij kunnen voegen, dat dit teeken ook aandoening van blijdschap kan te kennen geven: als in: *welk groot geluk is mij te beurt gevallen!*

Tegenwoordig vermeerdert men het teeken (!!), als de vreugde, de droefheid, de verwondering, zeer hooggaande is, bij voorbeeld: *welk een groot man!!!!*

Van het vraagteeken (?)

Vr. Wanneer wordt dit teeken gesteld?

A. Zulks is in den tweeden trap volkomen verklaard.

Van het tuschenstellingsteeken () of []

Vr. Wanneer heeft dit teeken plaats?

A. Zie desaangaande almede den tweeden trap. Men zoude er bij kunnen voegen, dat het teeken [] gebruikt wordt als eene tuscheninstelling in eene tuscheninstelling plaats heeft: b. v.: *Ik heb getoond (zeide hij, met luider stemme [want het woord was aan hem], en tevens bitter schreejende), dat gij mij bedrogen hebt.*

Van 't koppelteeken (-).

Vr. Wanneer wordt dit gebruikt?

A. Zulks is mede hiervoor (bladz. 71) reeds gezegd. Voeg er bij, dat het ook dus gebruikt wordt; *De wijs- en goedheid van Gustavus*, of, en naar mijne gedachten beter: *de wijs- en goedheid*; waardoor men te kennen geeft, dat het woordje *heid* ook tot het woord *wijs* behoort, en men dus moet denken aan *wijsheid* en *goedheid*.

Van het teeken van een' scherpen toon (').

Vr. Wat is hier van te zeggen?

A. Hetgeen er in onzen tweeden trap van gezegd is.

Van 't aanhalingsteeken (,,).

Vr. Is dit mede in den tweeden trap verklaard?

A. Ja, volkomen.

Van het deelsteeken (·).

Vr. Wanneer heeft dit plaats?

A. Als een woord van meer dan ééne lettergreep niet voluit op den regel kan geschreven worden, breekt men hetzelfde met het eindigen van de begonnen lettergreep af, en zet het gezegde teeken daar achter, om aan te toonen, dat het woord nog niet volkomen is, als staande het overige gedeelte daarvan in 't begin van den eerstvolgenden regel. — In 't schrijven en bij de Hollandsche drukletter gebruikt men nog dit teeken; maar in de Italiaansche drukletter heeft men slechts één streepje. (-)

Van het wegnemingsteeken (?).

Vr. Is desaaangaande hiervoor op bladz. 68 genoeg gezegd?

A. Ja, in alle deelen.

Van het zamentrekkingssteeken (Λ).

Vr. Wanneer gebruikt men dit teeken?

A. Als men één of meer letters uit een woord heeft weggenomen, en de overblijvende deelen we-

der tot een woord zamentrekt: bij voorbeeld, als men uit *broeder* de *e* en *d*, en uit *vergaderen* de *d* wegneemt, schrijft men *broër* en *vergaëren*.

Van de lange rust (—).

Vr. Hoe wordt de lange rust gebruikt?

A. Wanneer men iets sterks of aanmerkelijks gezegd heeft, waarover men nagedacht wil hebben, plaatst men dit teeken, waarbij de lezer tamelijk lang moet vertoeven, alvorens verder te gaan.

Het teeken van plotselijke afbreking (...).

Vr. Hoe wordt dit gebruikt?

A. Als de spreker den loop zijner gedachten plotselijk een' anderen keer doet nemen, of dat een ander hem in de reden valt, wordt dit teeken geplaatst. De lezer moet derhalve bij hetzelfde mede plotselijk ophouden.

NB. Dat de Meester zelf zijnen kweekelingen voorbeelden van de beide laatste gevallen gere! de plaats vergunt ons niet, dit te doen.

Het teeken van verwonderend vragen (?!)

Vr. Wanneer bedient men zich van dit teeken?

A. Zulks spreekt van zelf: als men, namelijk, verwonderd vraagt, b.v.: *Hemel! zou dat waar kunnen wezen?! —* Dit teeken is nog niet algemeen in gebruik.

Van de verkortingen (abbreviatien).

Vr. Hoe schrijft men een woord bij verkorting?

A. Dit heeft zoo zeer geen' vasten regel; de een verkort een woord door weglating van meer of minder letters dan de andere.

Vr. Geef er eens eenige op.

A. *NB. Nota bene (let wel)* geeft te kennen, dat het daar op volgende eene bijzondere opmerking verdient.

P. S. Post scriptum (naschrift) wil zeggen, iets dat men in een' brief, of enig ander schrift, vergeten heeft, en na reeds ondertekend te hebben, er nog, als in der haast, bijvoegt.

O. S. <i>Oude stijl.</i>	O. Z. <i>Oostzijde.</i>
N. S. <i>Nieuwe stijl.</i>	O. N. O. <i>Oostnoord-oost.</i>
O. T. <i>Oude testament.</i>	Z. Z. <i>Zuidzijde.</i>
N. T. <i>Nieuwe testament.</i>	N. Z. <i>Noordzijde.</i>
K. K. M. <i>Keizerlijke Koninklijke Majesteit.</i>	
K. M. <i>Koninklijke Majesteit.</i>	
K. H. <i>Koninklijke Hoogheid.</i>	
D. H. <i>Doorluchtige Hoogheid.</i>	
H. M. <i>Hoog Mogende, enz.</i>	

N E G E N D E T R A P.

Iets over de eerste beginselen der Rekenkunst.

In den tweeden trap heeft men de onderscheidene soorten van cijferletters en de getallen reeds leeren kennen.

De grondregels der Rekenkunst zijn vier, namelijk, 1.) *additio*, 2.) *substractio*, 3.) *multiplicatio* en 4.) *divisio*.

Vr. Wat is *additio*?

A. Eene zamen- of optelling van eenige getallen. Zie hier twee voorbeelden.

1	12	Met een onderrigt van bewerkingen
2	13	zullen wij ons niet inlaten; dit ver-
3	14	eischt eene zeer breede plaats, welke
4	15	ons niet voorhanden is, en ook is een
5	16	mondelijk onderwijs toch volstrekt on-
—	—	misbaar.

15 70

Vr. Wat is *substractio*?

A. Wanneer men een minder van een meerder getal afstrekt, of eenig geld op rekening betaalt.

	55	456	Alvorens tot de <i>multiplicatio</i>
	33	321	over te gaan, moet men de
	—	—	volgende tafel wel vast in 't
Rost	22	135	geheugen prenten.

Proeve 55 456

TAFEL VAN MULTIPLICATIE.

2 maal	{ 2-4 3-6 4-8 5-10 6-12 7-14 8-16 9-18 10-20 11-22 12-24	5 maal	{ 5-25 6-30 7-35 8-40 9-45 10-50 11-55 12-60	10 maal	{ 10-100 11-110 12-120																
						6 maal	{ 6-36 7-42 8-48 9-54 10-60 11-66 12-72	12 maal	{ 2-24 3-30 4-48 5-60 6-72 7-84 8-96 9-108 10-120 11-132 12-144												
										3 maal	{ 3-9 4-12 5-15 6-18 7-21 8-24 9-27 10-30 11-33 12-36	7 maal	{ 7-49 8-56 9-63 10-70 11-77 12-84	16 maal	{ 2-32 3-48 4-64 5-80 6-96 7-112 8-128 9-144 10-160 11-176 12-192						
																4 maal	{ 4-16 5-20 6-24 7-28 8-32 9-36 10-40 11-44 12-48	8 maal	{ 8-64 9-72 10-80 11-88 12-96	9 maal	{ 9-81 10-90 11-99 12-108

Laat u het leeren van
deez' tafel niet ver-
drieten!
Gij zult, voor uwe
vlijt, het zoetste
loon genieten.

Vr. Wat doet de *multiplicatio*?

A. Een getal eenige malen vermeerderen. Zij is eene kunstige *additio*.

10	12	25	65	230
2	3	4	5	12
—	—	—	—	—
20	36	100	325	460
				230
				—
				2760

Vr. Wat is de *divisio*?

A. Eene kunstige *substractio*. Men vindt daardoor, hoe veel maal een kleiner getal in een grooter begrepen is.

$$\begin{array}{l}
 5 \overline{) 60} \quad \left. \vphantom{5 \overline{) 60}} \right\} 12 \\
 7 \overline{) 475} \quad \left. \vphantom{7 \overline{) 475}} \right\} 65 \\
 12 \overline{) 156} \quad \left. \vphantom{12 \overline{) 156}} \right\} 13
 \end{array}$$

Van het geld.

Een *cent* is een honderdste deel van een *gulden*.

Twee *duiten* geeft men den naam van *oortje*, is $1\frac{1}{4}$ *cent*.

Vier *duiten* zijn een *halve stuiver*, is $2\frac{1}{2}$ *cent*.

Zes *duiten* dragen den naam van *blank*, is $3\frac{3}{4}$ *cent*.

Een *stuiver* heeft 8 *duiten*, is 5 *cent*.

Een *dubbeltje* heeft 2 *stuivers*, is 10 *cent*.

Een *flooter* is 2 en een halve *stuiver*, is $12\frac{1}{2}$ *cent*.

Een *reaal* is 3 en een halve *stuiver*, is $17\frac{1}{2}$ *cent*.

Een *zeshalf* was 5 en een halve *stuiver*, is $27\frac{1}{2}$ *cent*.

Een *schelling* bedroeg 6 *stuivers*, is 30 *cent*.

Een *halve gulden* is 10 *stuivers*, is 50 *cent*.

Een *dertiend'half* is 12 en een halve *stuiver*, is $62\frac{1}{2}$ *cent*.

Een *gulden* doet 20 *stuivers*, is 100 *cent*.

Een *daalder* houdt 30 *stuivers*, is 150 *cent*.

Een *kroon* is 2 *guldens*, is 200 *cent*.

Een *Hollandsche rijksdaalder* doet 2 *guldens* 10 *stuivers*, is 250 *cent*.

Een *Zeeuwsche rijksdaalder* is 2 *guldens* 12 *stuivers*, is 260 *cent*.

Van den tijd.

Het jaar wordt verdeeld in twaalf maanden, als:
 1.) *Januarij*, 2.) *Februarij*, 3.) *Maart*, 4.) *April*,
 5.) *Mei*, 6.) *Junij*, 7.) *Julij*, 8.) *Augustus*, 9.) *September*,
 10.) *October*, 11.) *November*, 12.) *December*; of in 52 weken, hebbende iedere week 7 da-
 gen, als: 1.) *Maandag*, 2.) *Dingsdag*, 3.) *Woens-
 dag*, 4.) *Donderdag*, 5.) *Vrijdag*, 6.) *Zaterdag*,
 7.) *Zondag*.

Hoe veel dagen iedere maand heeft, leert dit versje:

Dertig dagen heeft *November*,

Junij, *April* en *September*,

Februarij viermaal zeven,

'T schrikkeljaar nog één daar neven,

De andren een en dertig geven.

NB. *De maanden September, October, Novem-
 ber en December schrijft men, bij verkorting,*
7ber, 8ber, 9ber, xber; want deze waren
weleer de zevende, achtste, negende en tiende
maand van het jaar.

Dus zijn er in een jaar 365, en in een schrik-
 keljaar, 'c welk van 4 tot 4 jaren komt, 366 da-
 gen; dag en nacht rekt men op 24 uren: ieder
 uur heeft 60 minuten, iedere minuut 60 seconden.

De vier jaargetijden zijn 1.) *Lente*, 2.) *Zomer*,
 3.) *Herfst* en 4.) *Winter*.

T I E N D E T R A P.

*Gelijk men in 't lezen onderscheid moet maken tus-
 schen de verschillende stoffen — want het is een groot*
onderscheid, of men in den bijbel, in eenig ander
*werk van dien aard, dan wel in nieuwspapieren, his-
 torien, romans, enz. leest — is het lezen van dichtstuk-
 ken van dat alles weder verschillende, alzoo daarin*
eene zekere maat en bijzondere trant moet gehouden

H

worden: wij laten, derhalve, tot vermaak en onderwijs der jeugd, hier eenige verzen, met onderscheidene lettersoorten gedrukt, volgen.

Hoort, kinderen:

**Wie zijne Ouders houdt booz' oogen/
Hun ontzag toont naar vermogen/
Klimt gewislijk / b'zoeg of laet/
Tot een' hoog verheben' staat.**

OP EEN' LOGENAAR.

Dees ongelukkige, die zich gewent tot liegen,
Doet erg, doet hoogst gevaarlijk kwaad:
Maar schoon hij anderen arglistig wil bedriegen,
Bedriegt hij wis zich zelf; hij wordt van elk gehaat,
Van elk als in een' hoek geschoven;
Want spreekt hij al eens waar, geen mensch zal hem gelooven.

**MEN MOET GEEN SCHELDEN MET SCHELDEN
DEN VERGELDEN.**

*Als gij gescholden wordt, en met de tong gesteken;
Als iemands lastermond uw faam stelt als ten roof;
Zoo wacht u, lasteren met lasteren te wreken;
Maar schikt uw leven zoo, dat niemand hem geloof'.*

Men moet zich wachten voor vuile reden.

**BIJ 'T GEBRUIK VAN VUILE REDEN,
VINDT MEN NIMMER GOEDE ZEDEN.**

S P R E U K E N.

Die meer genegen is tot wraak dan tot vergeven,
Slijt zekerlijk een aaklig leven.

Er zijn slechts weinig menschen,
Die niet bestendig wenschen
Naar meerder, dan zij hebben;
Maar nog veel minder menschen
Vindt men, die waarlijk weten,

Dat geen, wat zij ontvangen,
Behoorlijk te gebruiken.

Deugd is het hoogste goed op aard;
Ze is meer dan alle schatten waard.

Die in zijn jeugd heeft willen leeren,
Ziet zich in zijne grijsheid eeren.

Volstrekt onmisbaar is het geld;
Maar die er zijn geluk in stelt,
Zal voor 't verlies daarvan steeds vreezen,
En kan dus nooit gelukkig wezen.

Matigheid is eene deugd,
Die tot aan het graf verheugt.

Milddadig zijn is hoogst te roemen;
Maar die verspilt, is dwaas te noemen.

Wijk nooit van 't spoor der rede af;
Die afwijkt delst zijn eigen graf.

GOD IS GOED EN GROOT.

Alles, wat rondom mij is,
Wekt mij tot erkentenis
Van mijn Schepper, door wiens magt
Alle ding is voortgebracht.

God gaf alles zijn bestaan;
Alles toont zijn wijsheid aan;
Alles geeft getuigenis,
Dat Hij loutre godheid is.

Welk een wellust biedt natuur
In het heuglijk morgenuur! —

H 2

Welk een zielverrukkend schoon
 Spreidt zij wijd en zijd ten toon!
 Hij, die alles wasfen doet,
 Zegent ons met overvloed;
 Hij geeft ons ook voedzaam brood:
 God! wat is uw goedheid groot!
 Waar ik ook mijne oogen keer',
 Alles roept: „Loof! loof den Heer!
 „Loof Hem met een blij gemoed!
 „God is eindloos wijs en goed!”

ALLEENSPRAAK VAN EEN KIND.

Als ik zoo eens regt bedenk,
 Wat geluk mij is gegeven,
 Hoe Papa mij voedt en kleedt,
 Hoe ik onbezorgd kan leven,
 Daar die goede, wijze man
 Zonder zorg niet leven kan;

Hoe Mama mij meê beminr,
 Als ik ziek ben, wel wil waken,
 Altoos, als ik jarig ben,
 Iets voor mij gereed laat maken;
 Dan gevoel 'k mijn hart bereid
 Tot de hoogste dankbaarheid.

Maar, waardoor kan 'k dan Papa
 En Mama mijn' dank betuigen?
 Door gehoorzaamheid alleen,
 Door mij naar hunn' wil te buigen,
 En dat 's voor mij zelf' ook zoet,
 Want die wil is zeker goed.

Nu, dit blijft dan mijn besluit,
 En 'k begin met meer te leeren

Dan tot heden is gefchied;
 'K weet toch, dat zij zulks begeeren:
 Goed; en van dit uur af aan
 Is 't met spelen afgedaan.

●

V E R T E L L I N G.

De kleine JAN zag beedlen
 Een man van hooge jaren;
 Maar JAN liet hij voorbijgaan,
 En vroeg hem om geen duitje:
 „Dat 's aardig,” zeide 't knaapje,
 „Kan ik dan ook niet geven?
 „Of wil ik dan niet geven?
 „Kom 'k zal den grijsaard vragen,
 „Waarom hij mij niet aanspreekt.”
 Het knaapje vroeg, en 't antwoord
 Des grijsaards was: „Hoor, knaapje!
 'T is waar, dat ik moet beedlen,
 Dat 's over mij beschoren;
 'K ben tot deez' staat gekomen
 Door velerleie rampen;
 'K moet vragen om te leven;
 Maar mag geen kindren vragen;
 Zij zelve moeten vragen,
 Of zij wel mogen geven.
 „Nee, grijsaard,” zei het knaapje,
 „Dat hebt gij mis: mijn vader
 „Zou 't zeker kwalijk nemen,
 „Zoo 'k u niet had gegeven.
 „Gij zijt wel braaf, maar, grijsaard!
 „Mijn vader is 't niet minder.
 „Daar hebt ge een gulden: 'k weet toch,
 „Dat die den armen weldoet,
 „Van God ook wordt gezegend.”

RAAD VAN EEN' VADER AAN ZIJN' ZOON.

Kind! bemin den morgenstond,
 Hij heeft paarten in den mond,
 En vergast op zulke zaken,
 Die een rein gemoed vermaken.

Hij maakt blijde en vlug van geest:
 't Gene u duister is geweest,
 's Avonds, hoe ge't mogt herlezen,
 Zal u 's morgens duidlijk wezen.
 O, 't herwaken der natuur
 Stort in ons nieuw levensvuur;
 Zelfs zij, die in droefheid zuchten,
 's Avonds voor 't aanstaande duchten,
 Zijn des morgens welgemoed.
 'T wonder dat de morgen doet,
 Zoon! kan niemand u beschrijven:
 Wil dan op het bed niet blijven,
 Als de morgen aanbreekt; smaak,
 Word verlied op het vermaak,
 Ons in 't morgenuur gegeven!
 En het ware zoet van 't leven
 Zal uw deel zijn: dit 's mijn raad:
 Denk, dat hij uit liefde ontstaat!

E L F D E T R A P.
 BEVATTENDE EENIGE CHRISTELIJKE
 G E B E D D E N.

Het gebed onzes Heeren.

Onze Vader, die in de Hemelen [zijt]; uw naam worde geheiligd; uw koninkrijk kome; uw wijf geschiede, gelijk in den Hemel [alzo] ook op aar

de; ons dagelijksch brood geef ons heden; en vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren; leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den booze: want uw is het koningrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in der eeuwigheid. *Amen.*

M O R G E N G E B E D .

Zijt gedankt, o Opperwezen!
 dat uw opzigt in deez' nacht
 My bewaarde, dat uw goedheid
 gunstig dien ten einde bragt.
 Wees my ook deez' dag genadig;
 hoed, o hoed mij voor het kwaad;
 Leer my op die wegen wandlen,
 daar men naar den Hemel gaat!
 't Voegt aan kindren wel te leven,
 naarftig leeren allermeeft:
 Wil my hier dan kracht toe fchenken!
 onderwys my door uw Geest!
 Bid, o Jezus! voor een kind,
 dat in U zyn' Heiland vindt.
Amen.

G E B E D V O O R H E T E T E N .

Niemand is zoo goed als Gij,
 Groote God! Gij zorgt voor mij,
 Als een Vader, alle dagen:
 'K Zie nu weêr myn' spys gereed;
 'K ben gezond, ik drink en eet.
 Leer mij, naar uw welbehagen,
 Als een dankbaar kind, o Heer!
 Uwe milde gaven prijzen,

Regt gebruiken tot uwe eer,
 En in al mijn doen bewijzen,
 Dat ik U, met hart en zin,
 Als mijn' besten Vader min. *Amen.*

DANKZEGGING NA HET ETEN.

Wijze Schepper! al het goed
 Komt van U in overvloed;
 Voedsel, deksel voor het leven.
 Menig kindje schreit in nood.
 Beedlende om een stukje brood;
 Mij hebt Gij zoo veel gegeven.
 Wat is mijn geluk dan groot!
 'K dank U voor den nieuwen zegen,
 Uit uw milde hand verkregen:
 'K ben verzadigd en verkwikt.
 O! wie zou niet dankbaar wezen,
 En U niet gehoorzaam vrezen,
 Heer, die alles wijs beschikt?
 Eeuwig zij uw Naam geprezen! *Amen.*

AVONDGEBED.

'K leg mij om te slapen neder:
 goede God! die altijd waakt,
 Wil mij in uw gunst bewaren,
 als het kwade mij genaakt.
 Ach! vergeef mij al mijn zonden,
 dan leg ik mijn hoofdje neer,
 Dan doet dood noch hel mij vreezen,
 want gij zijt mijn heil, o Heer!
 Neem mijne Ouders en mijn vrienden
 in bewaring dezen nacht,
 Op dat morgen, bij 't ontwaken,
 U de lof zij toegebracht! *Amen.*

BEDE VOOR DEN SCHOOLTIJD.

Zegen mijne jeugd, o Heere!

Dat ik daaglijks toch mijn' tijd

Waarneme, en, met lust en vlijt,

Vroeg en vlug mijn lesfen leere!

Laat mij ook in huis, zoo wel

Als in school, oplettend blijven,

En mijn leeren, lezen, schrijven

Achten boven kinderspel! *Amen.*

O F D U S:

Goedertieren Vader in den hemel! zie ons hier te zamen, om onderrigt te ontvangen in die wetenschappen, welke geschikt zijn om ons tot deugd-zame en nuttige leden der maatschappij te vormen. Laat ons onder dat onderwijs zoo verkeeren, als Christen kinderen past en betaamt; doe ons de lesfen van onzen leermeester regt ter harte nemen; verwijder uit ons midden al wat strekken kan tot hindering en afleiding; ja, leer Gij ons de deugd zoo hartelijk beminnen en uitoefenen, dat wij reeds in onze jeugd de grondslagen leggen tot ons eeuwig geluk! *Amen.*

DANKZEGGING NA DEN SCHOOLTIJD.

Weldadig God! ik wil U prijzen

Voor 't goede, dat ik daaglijks leer;

Gij zegent die mij onderwijzen,

Terwyl ik vorder meer en meer.

En, o! mijn Meester is mijn vrind,

Die hartlijk mijn geluk bemint.

Nooit zal mij ook zijn raad vervelen:

Ik wil onthouden wat Hij zeit,

En nooit in luije ledigheid

Mijn' nutten oefentijd verspelen *Amen.*

A N D E R S.

Liefderijk God en Vader! wij zeggen u harte-
lijk dank voor het onderwijs, het welk Gij ons
wederom dit uur hebt laten genieten. Hoe vele
wijze lesfen en nuttige vermaningen hebben wij
gehoord! o! hoe gaarne wenschten wij die op te
volgen, en zoo doende elkanderen tot voorbeelden
te verftrekken! Vuur Gij meer en meer deze be-
geerte in ons aan; bewaar onzen vriend, onzen
geliefden leermeester, in leven en in gezondheid,
op dat wij hem nog lang als onzen wezenlijken
weldoener en leidsman mogen aanmerken; fchenk
Gij ook ons allen den noodigen lust en de krach-
ten, om van zijn onderwijs gebruik te maken;
behoed ons voor de gevaren der jeugd, voor de
verleidingen die ons omringen; doe ons J E Z U S
voetftappen volgen, en vergeef onze misdaden!
Amen.

 T W A A L F D E T R A P.
Iets over het kerkgezag.

Om dit ons werkje thans de meest mogelijke
völkomenheid te doen verkrijgen, voegen wij
er, ten slotte, het volgende nog bij, in de verze-
kerde bewustheid, dat het der jeugd niet weinig
tot eer verftrekt, wanneer zij, in kerken of huis-
felijke bijeenkomsten, hare stemmen bij die der
Godvruchtige vergadering kan voegen, zonder
door onkunde of onbekwaamheid iemand ftoor-
nis te verwekken; te meer, daar tot het verkrijgen

der bedoelde bekwaamheid inderdaad meer oefening dan wel studie vereischt wordt. Oefen u dan, lieve jeugd! bij voorraad in het volgende:

Wat eene *muzijknoot* is, veronderstel ik, bij u bekend te wezen. In onze gewone kerkmuziek gebruikt men slechts drie soorten van noten, namelijk *heele*, *halve* en *bloknooten*. Men onderscheidt dezelve daardoor, dat de *halve noten* een *streepje* aan zich hebben, en de *heele* zonder *streepje* zijn: alzoo is $\underline{\text{c}}$ eene heele noot, en $\underline{\text{c}}$ eene halve.

Beide deze zijn *opene noten*. In sommige kerkmuziek ontmoet men er ook, die niet open zijn, en daarom wel *toenooten* genoemd worden, dus c . Deze hebben altoos een *streepje* aan zich, en worden *kwarten* genoemd: dat is de helft van eene halve noot; waarom zij in 't zingen ook slechts half zoo lang als eene halve (deze weder half zoo lang als eene heele noot) aangehouden moeten worden.

De gedaante van eene bloknoot is dus c . Deze, hoewel tweederlef toonen uitmakende, moet echter op slechts één lettergreep van het gezang gezongen worden; daar men anders in het kerkgezag op iedere noot eene afzonderlijke syllabe uitbrengt.

Ieder regel van het gemeld gezag sluit met een staand of hangend klein blokje, dus c , of c , welke blokjes men *rustingen* noemt. Het staande blokje vordert eene *halve maat*, en het hangende eene *heele maat* rustens; alzoo moet men aan het

einde van iederen regel, die met een hangend blokje sluit, zoo langen tijd zwijgen, als men tot het zingen van eene heele noot gebruikt, aler men den volgenden versregel aanheft; en sluit de regel met een staand blokje, dan zwijgt men slechts de helft van dien tijd: in dat geval begint de volgende regel altoos met eene halve noot.

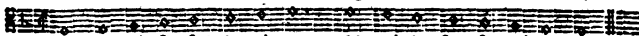
Aan 't begin van ieder kerkgezag ontmoet gij dit teeken, ♩ , hetwelk den naam draagt van *flutel*, dewijl in de zangkunst dat teeken, om zoo te spreken, opening geeft tot de benaming der noten, namelijk naar gelang van diegene der vijf lijnen, welke midden door het teeken loopt. Bij verdere oefening zal een mondelijk onderwijs hier omtrent nadere inlichting moeten geven; zulks hier te doen, behoort niet tot ons plan.

Alleenlijk moeten wij nog aantekenen, dat men in het kerkgezag nog twee andere teekens gebruikt, namelijk dit, ♭ , zijnde *mol*, of doorgaans *b mol* genoemd, en dit, ♮ , het welk den naam draagt van *kruis*. Deze teekens geven eigenlijk te kennen, de *b mol*, dat de noot, bij welke dezelve geplaatst is, een' halven toon lager, en het *kruis*, dat de noot, welke het vergezelt, een' halven toon hooger gezongen moet worden, dan zij anders gezongen wordt.

Intusfchen bepaalt in het kerkgezag de *b mol* de benaming der noten. Bij sommige psalmen en gezangen vindt men, aan 't begin van 't gezag, vóór den flutel, die *b mol* geplaatst,

waardoor de noten van zulk een *b-mol-psalm* enz. anders genoemd worden, dan men dezelve noemt, als er dat teeken niet vóór staat, en welke psalmen enz., zonder *b-mol* er voor, men gewoon is *b-duur-psalmen*, enz. te noemen. — Zie hier een tafeltje der verschillende benamingen, welk tafeltje bekend is bij den naam van *laddertje*.

B. M O L.

Ut re mi fa sol la ci ut : Ut ci la sol fa mi re ut.

B. D U U R.

Sol la ci ut re mi fa sol : Sol fa mi re ut ci la sol.

Dit tafeltje, of *laddertje*, lieve kinderen, moet gij wel vast in uw geheugen prenten, zoo gij eenige vordering in het Godgewijd kerkgezang wilt maken; want hetzelfde is u daartoe even zoo onontbeerlijk, als u de zoogenaamde *tafel van multiplicatie* (hiervoor, op bladz. 111. u opgedragen) is, om bekwame rekenaars te worden.

Het volgende ter uwer oefening:

DANKLIED VAN EEN KIND.

na eene doorgeworstelde ziekte.

WIJZE, PSALM 42.

Eeuwig, heilig Opperwezen!
 Dankbaarheid vervult mijn hart;
 'K ben gered door uwe goedheid;

Gij verlostet mij van smart:

Geef, o lieve Vader! mij,

Dat ik altoos dankbaar zij!

U, o God! mijn hart te wijden,

Zal mijn ouders ook verblijden.

GEZANG VAN EEN KIND,

bij een onweder.

WIJZE, GEZ. 52. *uit den bundel van
Evangelische gezangen.*

'K hoor den schorren donder rollen,

Maar 'k weet ook, dat God het doet,

Daarom ben 'k ook zonder vreezen,

Want Hij is oneindig goed!

Is een kind, door plichtbetrachting,

Welbehaaglijk in zijn oog,

O dan heeft het niets te duchten,

Schoon het dan ook dondren moog!

564

**Bij den Uitgever dezès , en verder
alóm , zìjn te bekomen :**

- Belangrijke verhalen uit de algemeene geschiedenis. Een leesboek voor jonge lieden van 8 tot 14 jaren , ter bevordering van kennis en goede zeden ; 2 stukjes , nieuwe druk , kl. 8vo. f 0.40.
- GALETTI , kort begrip der Algemeene Geschiedenis , 2de druk , vervolgd tot 1827 ; tweede uitgave - 0,25.
- GÖRLITZ , (P. K.) Praktisch Rekenboek voor de Scholen ; 3 st. , en Antwoorden op hetzelfde ; 3 st. - 1.00.
- Dito , 1ste stukje , 4de druk , afzonderlijk - 0 15.
- Dito , 2de stukje , 2de druk , afzonderlijk - 0.20.
- Dito , 3de stukje ; afzonderlijk - 0.27^s.
- Idem , Antwoorden op het 1ste stukje 4de druk , afzonderlijk . - 0.07^s.
- Dito 2de stukje , afzonderlijk - 0.10.
- Dito 3de stukje , afzonderlijk - 0.20.
- HONAAARD , (V. VAN DEN) nieuwe Kaart van het Koninkrijk der Nederlanden , zonder namen , voor Schoolgebruik , met eene afzonderlijke Naamlijst. - 0.70.
- De Naamlijst , afzonderlijk - 0.15.
- NICOLAÏ , (C.) over zèlfskennis , menschenkennis en verkeerig met menschen ; 2de druk , 2 deelen , gr. 12mo. - 3.75.
- MEERTEN , (A. B. VAN) geb. SCHILPEROORT , Suite du premier Vocabulaire , etc. Hollandais et Français pour l'enfance. - 0.40.
- MELSTERS , (P) Aanleiding tot het ontleden der Nederlandsche taal. - 0.20.
- THURN , (V. C.) algemeen Leesboek , en ordelijk Onderwijs , voor de eerste behoefte der Kinderen in hunne onderscheidene omstandigheden en betrekkingen , 6de druk - 0.25.
- Idem , Vervolg op hetzelfde , 5de druk - 0.25.

*Bij J. F. THIEME, te Nijmegen,
is uitgegeven en alom te bekomen:*

Ootmoed en liefde, of de goede strijd van
Nancij op de wegen der vrengde en droefheid,
8°. op velin papier met gelith. titel, vignet en
plaat. f 0,80

Sander, (J. C. A.) Paaschgeschenkje voor de
aankomende jeugd, kl. 32°. « 0,30

Thesingh, (A. G. (L.)) geb. Leijer, iets voor
Rebeka. Een geschenk en leesboek voor meis-
jes, kl. 8°. « 0,50

Idem, de jeugdige Ada. Een tafereel uit de
wezenlijke kinderwereld, voor aankomende meis-
jes, kl. 8°. met gegrav. titel en vignet . . . « 0,70

Idem, de kleine Maria. Een leesgeschenkje
voor jonge meisjes, met 8 plaatjes, gr. 16°. « 0,50

Til. (H. N. van) Het Geldersch schoolboek;
of merkwaardige voorvallen en personen uit de
geschiedenis van Gelderland, 1ste stukje, kl.
8°. « 0,30

Idem, 2de stukje. kl. 8°. « 0,30

Idem, Zedelijke verhalen voor meisjes, ten
dienste der scholen, 2de druk, postf. 12°. « 0,35

Digitized by Google

